

Janne Suomala

TYÖTURVALLISUUTEEN VALMENTAMINEN PORIN
KAUPUNGIN TYÖLLISYYDEN HOIDON YKSIKÖISSÄ

Rakennustekniikan koulutusohjelma
2015

TYÖTURVALLISUUTEEN VALMENTAMINEN PORIN KAUPUNGIN TYÖLLISYYDEN HOIDON YKSIKÖISSÄ

Suomala, Janne
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Rakennustekniikan koulutusohjelma
Joulukuu 2015
Ohjaaja: Uusitorppa, Mari
Sivumäärä: 93
Liitteitä: 5

Asiasanat: työturvallisuus, työturvallisuuslaki, työllisyyden hoito, valmentaminen, tekemällä oppiminen, tuotannollinen työ, valtioneuvoston asetus

Opinnäytetyön aiheena on työturvallisuuteen valmentaminen Porin kaupungin työllisyyden hoidon yksiköissä. Opinnäytetyö sisältää työturvallisuutta parantavia malleja ja menetelmiä työllisyyden hoidon yksiköille. Tavoitteena oli valmentaa yksiköiden työnjohtoa ja -valmennusta työturvallisuutta edistävään toimintaan. Valmennuksen tavoitteena oli myös oppia yhdessä työturvallisuuden kokonaisuudesta työllistävissä organisaatioissa

Työllisyyden hoidon yksiköiden perustehtävänä ja tavoitteena on valmentaa heikossa työmarkkinatilanteessa olevia henkilöitä työelämään, koulutukseen tai muihin yhteiskunnallisiin palveluihin niin, että heillä on mahdollisuus toimia tasavertaisena kansalaisyhteiskunnan jäsenenä niin työelämässä kuin vapaa-ajalla.

Opinnäytetyö käynnistyi suunnitteluvaiheella. Vaiheeseen sisältyi yksiköiden lyhyet nykytilan kartoitukset, toiminnan sisällön avaaminen työllistämisen ja valmentamisen näkökulmasta sekä työ- ja palvelutehtävien selvityksen. Suunnitteluvaiheen selvityksen avulla oli mahdollista tunnistaa toimintaan liittyvä lainsäädäntö työturvallisuuden näkökulmasta.

Opinnäytetyön perusteena oli työturvallisuuteen liittyvien lakien ja asetusten laaja tunnistaminen ja niiden yhteensovittaminen ja -käyttäminen kohderyhmän päivittäisessä arjen tekemisessä.

Opinnäytetyön tuotoksena on yhä turvallisempi työympäristö työntekijöille, jotka työskentelevät valmennuksellisissa työtehtävissä sellaisten henkilöiden parissa, joiden valmiudet työelämän vaativiin työtehtäviin on osittain heikentynyt tai vasta alkutaipaleella kuten nuorten osalta. Tuotoksena syntyi myös käsitys kokonaistyöturvallisuuden tasosta työllisyyden hoidon yksiköissä. Toisaalta tuotoksena voidaan pitää myös työturvallisuuslain mukaisen huolehtimisvelvollisuuden tunnistamista ja sen käyttämistä työllistävissä organisaatioissa.

TRAINING FOR OCCUPATIONAL SAFETY IN EMPLOYMENT SERVICE UNITS OF THE CITY OF PORI

Suomala, Janne

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Construction Engineering

December 2015

Supervisor: Uusitorppa, Mari

Number of pages: 93

Appendices: 5

Keywords: safety at work, Occupational Safety and Health Act, managing employment, training, learning by doing, productive work, government decree

This Bachelor's thesis deals with training for occupational safety in the employment service units of the City of Pori. The thesis includes models and methods for enhancing occupational safety for employment service units. The aim was to train personnel in supervision of work and work training in activities promoting occupational. In addition, the target was to learn together to understanding the whole of occupational safety in employing organizations.

The basic task and goal of employment service units is to train people in a weak labour market situation for working life, education or other social services to enable them to function as equal members of civil society in working life and leisure time.

The work started by design phase which included brief surveys of the present state of the units, describing the contents of the functioning from the aspect of integration into working life and training and an analysis of working and service duties. The design phase survey assisted in identifying the legislation connected to functioning from the occupational safety point of view.

The basis of the thesis was extensive recognizing of occupational safety laws and statutes and combining and using them in the everyday life of the target group.

As a result of the thesis, the working environment became safer for employees working in training duties for people whose abilities for working life duties are partly impaired or at an early stage, e.g. young people. Moreover, a deeper understanding of the level of overall occupational safety in employment service units emerged. Recognizing and using Occupational Safety and Health Act compliant duty of care in employing organizations can also be considered a result.

SISÄLLYS

1	ENSIMMÄINEN LUKU/ JOHDANTO	7
1.1	Työn tavoite ja toimintasuunnitelma	7
1.2	Opinnäytetyön viitekehys	8
1.3	Viitekehys työnantajan näkökulmasta	10
1.4	Viitekehys ministeriöiden näkökulmasta	11
1.5	Viitekehys valmentamisen näkökulmasta	12
1.6	Opinnäytetyössä käytettävät termit	12
2	TYÖTURVALLISUUDEN LÄHTÖTILANNE TYÖLLISYYDEN HOIDON YKSIKÖISSÄ	13
2.1	Toiminta-ajatus ja perustehtävä	13
2.2	Porin nuorten työpaja	14
2.3	Varaosapankki	16
2.4	Työllistämispalvelut	17
2.5	Lavian Ekopaja	18
2.6	Käytettävät ammattinimikkeet	20
2.7	Työturvallisuustyön kohderyhmän määrittely	20
2.8	Kohderyhmän vastuut ja velvollisuudet	23
3	TYÖLLISYYDEN HOIDON YKSIKÖIDEN TYÖTEHTÄVIEN KARTOITUS JA SELVITYS	25
3.1	Käytettävä luokitusjärjestelmä	25
3.2	Muut vaihtoehtoiset järjestelmät	26
3.3	Työtehtävien ja – palvelujen selvitys	27
3.4	Työtehtävien ja – palvelujen selvityksen tulokset	28
3.5	Selvityksen analysointi ja yksiköissä suoritettavat työtehtävät	29
3.5.1	Teollisuuden (C) pääluokan työtehtäviä – ja palveluja	29
3.5.2	Vesihuollon, viemäri- ja jätevesihuollon, jätehuollon ja muun ympäristön puhtaanapidon (E) pääluokan työtehtäviä – ja palveluja	29
3.5.3	Rakentamisen (F) pääluokan työtehtäviä – ja palveluja	30
3.5.4	Tukku- ja vähittäiskaupan (G) pääluokan työtehtäviä – ja palveluja	32
3.5.5	Kuljetuksen ja varastoinnin (H) pääluokan työtehtäviä – ja palveluja	32
3.5.6	Majoitus ja ravitsemistoiminnan (I) pääluokan työtehtäviä – ja palveluja	33
3.5.7	Hallinto ja tukipalvelutoiminnan (N) pääluokan työtehtäviä ja – palveluja	34
3.5.8	Taiteet, viihde ja virkistys (R) pääluokan työtehtäviä ja – palveluja	35
3.5.9	Julkinen hallinto- ja maanpuolustus	35

3.5.10 Koulutus (P)	36
3.5.11 Terveys ja Sosiaalipalvelut	36
3.5.12 Muun palvelutoiminnan (S) työtehtäviä ja – palveluja	36
3.6 Selvityksen yhteenveto ja johtopäätökset	37
4 TOIMIALAKOHTAINEN LAINSÄÄDÄNTÖ	40
4.1 Työturvallisuuslaki	41
4.1.1 Elintarvikelaki	44
4.1.2 Ympäristönsuojelulaki, jätelaki ja kemikaalilaki	45
4.1.3 Maankäyttö- ja rakennuslaki	46
4.1.4 Rakennustyöasetus ja Euroopan Unionin direktiivi rakentamisesta	47
4.1.5 Asetus koneista ja laitteista	50
4.1.6 Tieliikennelaki, ajokorttilaki, ajoneuvolaki.....	50
4.1.7 Pelastuslaki	51
4.1.8 Muut toimintaan merkittävästi kohdistuvat lait.....	52
4.1.9 Eräitä huomioita nuorille työntekijöille suunnatuista laeista	53
4.1.10 Nuorille työntekijöille erityisen vaaralliset ja haitalliset työt	53
4.1.11 Nuorille työntekijöille sopivia kevyitä töitä.....	55
5 TYÖLLISYYDEN HOIDON YKSIKÖIDEN TYÖTURVALLISUUDEN MALLIT JA MENETELMÄT	56
5.1 Työn vaarojen arviointi.....	56
5.1.1 Työllisyyden hoidon yksiköiden vaaralliset työt.....	57
5.2 Työhön perehdyttäminen ja jatkuva työnopastus	58
5.2.1 Non-stop tyyppinen työtapa	58
5.3 Pelastussuunnitelma ja turvallisuuskoulutus.....	59
5.4 Safety Check turvallisuuskävely työpajalla	60
5.5 Putoamisvaaralliset työt	60
5.5.1 Korkealla työskentely	61
5.5.2 Tikkaiden käyttäminen ja niillä työskentely.....	62
5.5.3 Työpukit	63
5.5.4 Telineet ja työtasot	64
5.5.5 Telineiden vuokraaminen	64
5.5.6 Telineiden oma käyttö	65
5.5.7 Telineiden pystytys.....	66
5.5.8 Telineen ankkurointi.....	67
5.5.9 Nousutiet, kulkuaukot ja suojakaiteet.....	67
5.5.10 Telineiden purkaminen ja kuljettaminen.....	67
5.5.11 Telineiden käyttö, huolto ja korjaustoimenpiteet.....	68
5.5.12 Henkilönostimet	68

5.5.13 Henkilökohtaiset putoamissuojaimet	69
5.6 Trukin käyttäminen	70
5.6.1 Auton- ja trukinkuljettajan vastuut ja velvollisuudet	71
5.7 Muutto- ja tavaroiden siirtotyön turvallisuus.....	72
5.8 Kuormansidontasuunnitelma	74
5.8.1 Kuorman sitominen	74
5.8.2 Kuorman liikkumisen estäminen.....	75
5.8.3 Henkilökuljetus kuorma- tai tavaratilassa	75
5.9 Koneiden ja laitteiden käyttäminen työllisyyden hoidon yksiköissä.....	76
5.10 Tulityöt.....	78
5.11 Vaarallisten aineiden käsittely	79
5.12 Puumateriaalit, puun työstäminen ja puupölyn hallinta.....	80
5.13 Räjähdysvaarallisuus ja Ex tilan tunnistaminen	81
5.14 Henkilökohtaisten suojainten käyttäminen	82
6 OPINNÄYTETYÖN LOPPUYHTEENVETO.....	84
6.1 Tavoitteeseen pääseminen	84
6.1 Työturvallisuuden taso työllisyyden hoidon yksiköissä	88
LÄHTEET.....	89
LIITTEET	

1 ENSIMMÄINEN LUKU/ JOHDANTO

Työelämässä työskentelevän työntekijän työ- ja toimintakyky on elämän tärkeimpiä asioita. Jatkuvasti kiihtyvässä ja työorientoituneessa työelämässä kiinni pysyminen edellyttää työntekijöiltä jatkuvaa itsensä kehittämistä, kouluttautumista ja muutoksen sietokykyä yhä teknologisoituneemmissa työyhteisöissä. Suomen pärjääminen maailman maiden kanssa on noussut tärkeimmäksi valttitekijäksi laadittaessa strategisia kilpailukyky-suunnitelmia. Väestön ikääntyessä ja jakautuessa yhä enemmän huippuosaajiin ja sellaisiin työntekijöihin, jotka eivät syystä tai toisesta menesty työelämässä aiheuttaa haasteita tuleville suunnitelmille. Työ- ja toimintakyvyltään heikentyneiden työntekijöiden arjen hallinta, työelämän osaaminen, ympärillä oleva teknologia, työturvallisuus ja työviihtyvyys tulee olla niitä hoitavissa organisaatioissa sellaisessa asemassa, että siirtyminen työelämän vaativiin tehtäviin on mahdollista.

Tämän opinnäytetyön pääteemana on työturvallisuus ja siihen tekijän puolelta liittyvä omakohtainen työelämän sekä työnjohdollinen ja – valmennuksellinen, että esimiestyönkin tuoma käytännön ”kenttätöön” kokemus. Tavoitteena on suorittaa työ toiminnallisena opinnäytetyönä, niin että työssä on työturvallisuuden kartoitusta ja selvitystä sekä toiminnallisuutta ja työn aikana kehitettyä työturvallisuuteen liittyvää tapaa toimia. Toiminnallisuus opinnäytetyössä näyttäytyy työelämän käytännön tilanteissa ja tehtävissä työturvallisuuden näkökulmasta tarkasteltuna.

1.1 Työn tavoite ja toimintasuunnitelma

Ensisijaisena tavoitteena opintotyössä on Porin kaupungin työllisyyden hoidon yksiköiden työturvallisuuden jatkuva parantaminen. Tavoitteena on myös kartoittaa ja esittää työnjohtajille ja -valmentajille yksiköihin soveltuvia työturvallisuutta parantavia malleja ja menetelmiä. Tavoitteisiin pääsen monivaiheisen prosessin tuloksena, jonka aion esittää työssäni.

Opinnäytetyön alkuvaiheessa pohdin viitekehystä työturvallisuuslain sekä yksiköiden omistajien Porin kaupungin ja Opetusministeriön näkökulmasta. Toisessa luvussa esitän Porin kaupungin työllisyyden hoidon yksiköiden lähtötilanteen kuvailemalla

yksiköt, niiden sijainnin ja toiminnan luonteen sekä tuotannollisen toiminnan ja päivittäiset työ- ja palvelutehtävät. Kolmannessa luvussa teen selvityksen suoritettavista työ- ja palvelutehtävistä yleisesti käytössä olevan järjestelmän mukaisesti. Tässä luvussa selvitän muun muassa eri toimialakohtaisten työ- ja palvelutehtävien määrän. Opintotehtävän neljännessä luvussa esitän selvityksessä esiin tulleille työtehtäville soveltuvan lainsäädännön asetuksineen. Viidennessä luvussa esitän yksiköille soveltuvia työturvallisuutta parantavia malleja ja menetelmiä valmennuksellisin keinoin. Tässä luvussa esitän miten kokeilemme ja käyttöönotamme yksiköihin työturvallisuutta parantavia toimintamalleja. Viimeisessä luvussa pohdin raportin muodossa omaa toimintaani opinnäytetyössä ja suoritan itsearviointin.

Opinnäytetyön toimintasuunnitelma on siis suunnitelma siitä miten saavutan alussa määrittelemäni tavoitteen eli työturvallisuuden jatkuvan parantamisen Porin kaupungin työllisyyden hoidon yksiköissä Nuorten työpajalla, Työllistämispalveluissa, Vaahtoravankissa ja Lavian Ekopajassa.

Opinnäytetyön toimintasuunnitelma on seuraava:

- Työni perusta on viitekehyksestä johdettu
- Työllisyyden hoidon yksiköiden nykytilan arviointi
- Työ- ja palvelutehtävien selvitys
- Toimialakohtaisen lainsäädännön tunnistaminen
- Työturvallisuutta parantavien mallien ja menetelmien työstäminen lainsäädännön mukaisesti
- Tavoitteeseen pääseminen

1.2 Opinnäytetyön viitekehys

Suomessa työturvallisuuteen liittyviä lakeja ja asetuksia on säädetty teollisen toiminnan alkamisesta lähtien runsaat kaksi sataa vuotta sitten. Suomessa teollinen toiminta alkoi Ojamon rautamalmikaivoksen perustamisesta vuodesta 1542 alkaen (Museovieraston www-sivut 2015). Kaivoksen toiminta päättyi noin sata vuotta perustamisen jälkeen katon romahtamiseen ja vaaratilanteeseen työntekijöiden keskuudessa. Kaivoksen rakentaminen ja rakennuksen osan luhistuminen loivat suuntaviivoja työturvallisuudelle aikalaisten teollisissa työtehtävissä. Ensimmäinen työturvallisuuteen

liittyvä laki annettiin keisarin toimesta vuonna 1889 ja siitä lähtien sitä on uudistettu useasti. Viimeisin uusittu työturvallisuuslaki on päivätty 23.8.2002. Tämä työturvallisuuslaki on opinnäytetyöni viitekehys työturvallisuuden osalta. Työturvallisuuslain ensimmäisessä luvussa kerrotaan muun muassa, että

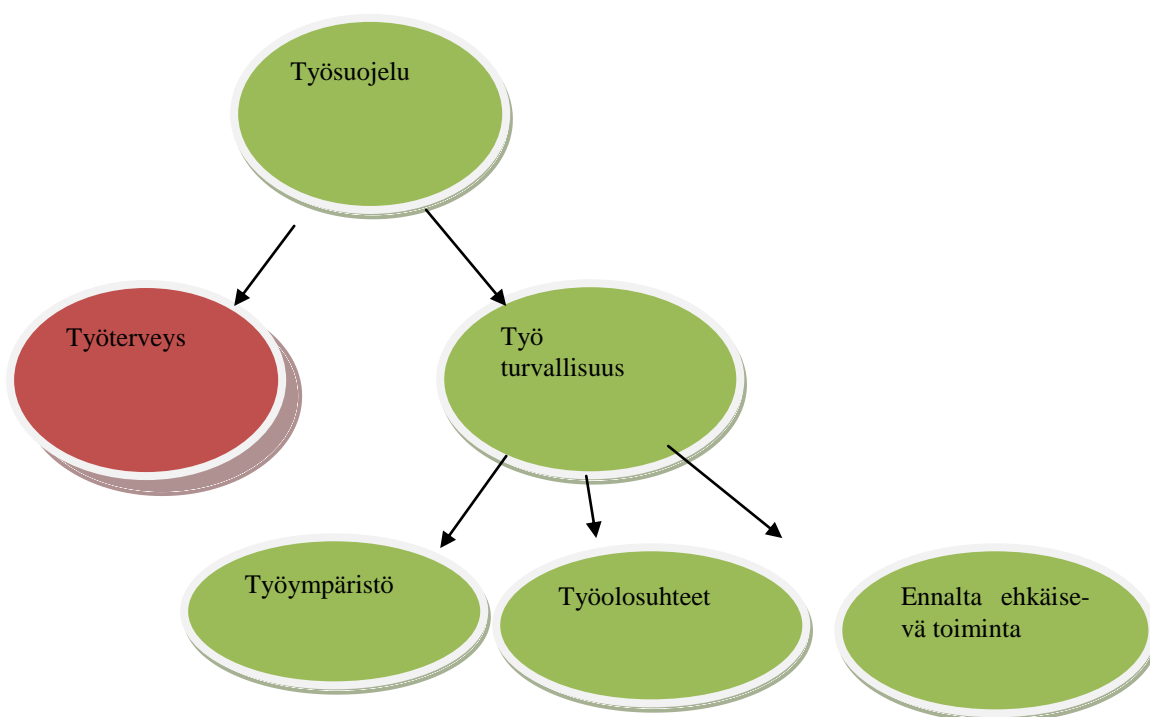
”lain tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennalta ehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitautia ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden, jäljempänä terveys, haittoja”.
(23.8.2002/738)

Laki antaa siis tavoitteeksi työympäristön ja työolosuhteiden parantamisen sekä työntekijöiden työkyvyn turvaamisen. Sanastokeskuksen julkaiseman Työsuojelusanaston mukaan työympäristö on jaettu kolmeen toisistaan riippuvaiseen osaan psykososiaaliseen työympäristöön, työyhteisöön ja fyysiseen työympäristöön (Sanastokeskus 2006, 112). Nämä tekijät vaikuttavat työtä tehdessä henkilön terveyteen ja turvallisuuteen.

Työoloilla tarkoitetaan Työsuojelusanaston mukaan työn tekemiseen liittyvää työympäristöä ja palvelussuhteen ehtoja (Sanastokeskus 2006, 28). Lain kohdassa kuvataan myös ennalta ehkäisevä toiminta, jolla tarkoitetaan työtapaturmien ja ammattitautien ehkäisemistä (Siiki 2010, 13).

Työturvallisuus ja työterveys sisältyvät laajempaan kokonaisuuteen, josta käytetään yleisesti työsuojelu nimitystä. Hyvä työturvallisuus on työsuojelun tavoitteena.

Työni viitekehys perustuu työturvallisuuslain mukaisesti työympäristöön, työolosuhteisiin sekä ennaltaehkäisevään toimintaan. Tässä tehtävässä en etsi vastauksia työterveyteen ja sen sidonnaisuutta työturvallisuuteen vaan rajaan sen tehtävän ulkopuolelle. Kuviossa 1. on esitetty työsuojelun toiminta opinnäytetyön näkökulmasta. Työterveyden rajaan tehtävän ulkopuolelle ja keskityn työturvallisuuteen.

Kuvio 1.

1.3 Viitekehys työnantajan näkökulmasta

Työllisyyden hoidon yksiköiden omistajina toimii toimintaa ylläpitävä taho eli Porin kaupunki. Porin kaupungin osuus yksiköiden vuosibudjetista on lähes 80 %. Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö rahoittavat osittain yksiköiden toimintaa mm. palkkatukirahoituksella ja henkilöstöön kohdistuvalla määrärahalla. Kaikki opinnäytetyön kohteena olevat yksiköt ovat Porin kaupungin linjaorganisaation yksiköitä.

Linjaorganisaation työturvallisuustyöstä todetaan muun muassa Porin kaupungin henkilöstöraportissa vuodelta 2014, että

”työturvallisuus- ja työympäristötyön tarkoituksena on työnantajan ja henkilöstön yhteistoiminnan avulla kehittää suunnitelmallisesti työympäristöä, työyhteisöjen henkistä hyvinvointia sekä työn turvallisuutta ja terveyttä” (Porin kaupungin www-sivut).

Samaisessa raportissa tarkennetaan linjaorganisaation vastuualueita ylimmän johdon, keskijohdon ja työnjohdon välillä. Lähiesimiehille ja työnjohdolle annetaan tehtäväksi huolehtia työntekijöiden opastamisesta, valvonnasta ja turvallisesta työskentelystä aiheutuvat työsuoritteet.

Käytän tätä henkilöstöraportin viittausta kohdentaessani työni viitekehystä työllisyyden hoidon yksiköiden työnjohdollista ja valmennuksellista työtä tekeviin.

1.4 Viitekehys ministeriöiden näkökulmasta

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksessä työpajatoiminnan yleisissä perusteissa vuodelta 2006 tuodaan esille, että

”työpaja tarjoaa mahdollisuuden ohjattuun ja tuettuun työntekoon sekä räätälöityyn polkuun koulutukseen, sen loppuun suorittamiseen tai avoimille työmarkkinoille työllistymiseen. Työpajatoiminnassa pajalainen tekee työtä ja valmentautuu työn avulla” (Dnro 17/600/2006).

OPM:n yleisissä perusteissa tuodaan esille, että työpajoilla suoritetaan työtä ja että työntekijöillä on mahdollisuus saada työntekoon tukea ja ohjausta sekä sen, että työpajalainen tekee työtä ja valmentautuu työn avulla. Valtakunnallisen työpajayhdistyksen (TPY) Tekemällä oppii hankkeen mukaan työpajoilla tehtävät työt vaihtelevat suuresti ja muovautuvat yleensä paikallisten tarpeiden mukaisesti. Perinteisimmät alat ovat metalli-, puu-, tekstiili-, ja auto- ja kuljetusala. Kasvavia aloja ovat muun muassa kierrätys, media ja viestintä, ATK sekä erilaiset keittiö- ja puhdistuspalvelut ja koti – ja kiinteistöpalveluihin liittyvät tehtävät. Kuvataide-, teatteri-, musiikki- ja videopajat kiinnostavat erityisesti nuoria (Hämäläinen & Palo 2014, 13). TPY:n Tekemällä oppii hanke vahvistaa käsitystäni työturvallisuuden kasvavasta merkityksellisyydestä työpajoilla työympäristöjen, työolosuhteiden ja työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi.

Hämäläinen & Palo avaavat käsitettä tekemällä oppimisesta ja siitä miten keskeistä se on valmennuksessa.

”Työ on valmentamisen väline ja se koostuu konkreettisista tehtävistä, joilla on merkitystä. Valmentautuja otetaan huomioon kaikkine ominaisuuksineen, toiveineen ja tarpeineen. Tekeminen saa hänet tietoiseksi omista vahvuuksistaan ja kyvyistään.” (Hämäläinen & Palo 2014, 24)

Tekemällä oppiminen laajentaa työni viitekehystä yhä enemmän valmennuksen ja valmentamisen suuntaan. Työni toiminnallisessa vaiheessa tavoitteena on valmennuksellisin menetelmin tuottaa kohderyhmälle soveltuvia työturvallisuuden ohjeistuksia ja dokumentteja.

1.5 Viitekehys valmentamisen näkökulmasta

Työssä käytettävän valmennuksen muodostan johtamisen ja esimiestyön viitekehystä. Kehyksen perusteena on käytännön työnjohto kokemukseni työllistämisen parissa, aiemmat esimiestyön-, valmennuksen- ja työnjohto-opinnot sekä alasta kirjoitetun kirjallisuuden. Perinteisten työnjohto-oppien lisäksi käytän työssäni humanistista, kokemuksellista ja psykofyysistä ihmiskäsitystä, jotka kaikki tavalla tai toisella näyttäytyvät päivittäisessä työssäni valmennus- ja johtamistyössä.

1.6 Opinnäytetyössä käytettävät termit

Opinnäytetyössä käytän jonkin verran työllistämiseen liittyviä käsitteitä kuten:

Nuorten työpaja, Varaosapankki, Työllistämispalvelu, Ekopaja = ”Työpaja on yhteisö, jossa työnteon ja siihen liittyvän valmennuksen avulla pyritään parantamaan yksilön työkykyä ja valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön sekä parantamaan hänen arjenhallintataitojaan. Työmetodi perustuu tekemällä oppimiseen. Työpajojen menetelmiksi ovat käytännön työn tekemisen ohella vakiintuneet työvalmennus ja yksilövalmennus.” (Valtakunnallisen työpajayhdistyksen www-sivut)

Palkkatuki = ”Palkkatuki on työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi tarkoitettu työ- ja elinkeinotoimiston myöntämä tuki, jota voidaan myöntää työnantajalle palkkauskustannuksiin” (916/2012)

Valmentautuja = ”Henkilö, joka osallistuu edunsaajana organisaation toimintaan eli saa valmennusta tai on tukityöllistettynä organisaatiossa” (Pekkala, T. 2007, 12)

Työvalmentaja = ”Valmentaja, joka tukee asiakkaiden työkykyä sekä vastaa paikka/Yksikön asiakasvalmennuksesta ja työtoiminnasta” (Pekkala, T. 2007, 11)

Yksilövalmentaja = ”Valmentaja, joka arvioi ja tukee valmentautujan toimintakykyä sekä vastaa palveluohjauksesta” (Pekkala, T. 2007, 11)

2 TYÖTURVALLISUUDEN LÄHTÖTILANNE TYÖLLISYYDEN HOIDON YKSIKÖISSÄ

2.1 Toiminta-ajatus ja perustehtävä

Organisaatorakenteen näkökulmasta Porin kaupungin työllisyyden hoidon yksikkö kuuluu konsernihallintoon. Työllisyyden hoidon tehtävänä on toteuttaa kaupungin hyväksymää työllisyysstrategiaa. Pääasiallinen tehtävä on nuorten, pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten työnhakijoiden työllistymisen edistäminen yhteistyössä työvoimahallinnon, muiden viranomaisten, yritysten ja eri järjestöjen kanssa. Tehtäviimme kuuluu myös työllisyysprojektien valmistelu ja hallinnointi sekä koululaisten ja opiskelijoiden kesätyöpaikkojen hallinnointiin liittyvät toimet (Porin kaupungin [www-sivut](#)). Työllisyyden hoidon yksiköissä työskennellään palkkatuetussa työssä, työkokeilussa, työvoimakoulutuksessa, Kelan kuntoutuksessa, kuntouttavassa työtoiminnassa, oppisopimuskoulutuksessa ja Rikosseuraamusviraston yhdyskuntapalvelussa sekä ammatillisten oppilaitosten työssäoppimisjaksoilla, sovituilla harjoittelujaksoilla ja peruskoulujen oppilaina.

Kuviossa 2. olen esittänyt opinnäytetyön kohteena olevat työllisyyden hoidon yksiköt Nuorten työpaja, Työllistämispalvelut, Varaosapankki, Lavian Ekopaja ja näiden emo-organisaation Porin kaupungin työllisyyden hoidon.

Kuvio 2. Porin kaupungin työllisyyden hoidon yksikkö hallinnoi muiden tehtäviensä ohella Porin nuorten työpajaa, Työllistämispalveluja, Lavian Ekopajaa ja Varaosapankkia.

2.2 Porin nuorten työpaja

”Työpaja on joustava valmennus-, toiminta-, työ- ja oppimisympäristö. Työpajan perustehtävänä on valmentaminen, jossa työtä käytetään välineenä. Työpajat ovat osa sosiaalisen työllistämisen toimialaa, joka kattaa heikossa työmarkkina asemassa olevia henkilöitä työllistävät ja heidän työllistymismahdollisuuksiaan sekä toimintakykyään parantavat tai ylläpitävät palvelut. Sosiaalisen työllistämisen toimijat tarjoavat monialaisessa yhteistyössä peruspalveluihin kuuluvia ja niitä täydentäviä palveluja, joita ovat työllistymis-, koulu-

tus-, kuntoutus ja ohjauspalvelut sekä työ- ja toimintapaikat.” (Huumonen 2014, 10, 18)

Porin nuorten työpajalla käytössä olevat työalat ovat auto- ja kuljetusala, rakennus- ja puusepäнала, kiinteistönhoito, kädentaito- ja tekstiiliala, kahvila- ja cateringala sekä taide- ja musiikkiala ja työpajatiedotukseen liittyvät tehtävät.

Kiinteistön alueella sijaitseva veturitallirakennus toimii Nuorten työpajan ja Varasopankin toimitiloina. Nuorten työpajan käytössä on kaksikerroksinen toimistorakennus, väliaikaiset työskentelytilat puu- ja erikoismaalaustöille, bändipajan musiikkivalmennukselle ja kädentaitojen osaston nuorille. Osa rakennuksesta on korjausrakennustyömaana ja sitä rakennetaan työpajan omana hankkeena työllistämis- ja oppilastöinä (Kuva 1). Rakennuksen valmistuttua tiloissa tulee toimimaan autonhuolto-, metalli-, tekstiili-, puusepän- ja pintakäsittelyn työtehtävät.

Kuva 1. Työpajan nuoret ja pitkään työttömänä olevat henkilöt rakentavat uutta toimitilaa Porin veturitalleilla.

Nuorten työpaja tuottaa kuljetuspalveluja, rakentaa omaa toimitilaansa, ylläpitää nuorisokahvilaa, valmistaa tekstiilituotteita, korjaa kotitalouskoneita ja laitteita, järjestää nuorten tapahtumia ja tuottaa musiikkipalveluja. Kiinteistön kokonaisala on 1450m² ja se sijaitsee tontilla 609–430-1-16-1, osoitteessa Veturitallinkatu 7.

Nuorten työpaja ylläpitää Porin nuorisotalolla kahvila- ja lounastoimintaa. Nuorisotalo sijaitsee keskustan välittömässä läheisyydessä Isolinnankatu 12:ssa. Kahvilassa on yhtenäinen tila ravitsemiskäytössä jossa iltaisin järjestetään nuorisolle erilaisia va-

paa-ajan toimintoja. Toiminnan luonne on kahvila-, lounas- ja grillitoiminnan harjoittaminen. Asiakkaina ovat nuorisotalon käyttäjät. Lounasasiakkaita on noin 50-60 ja nuoria ilta-asiakkaita 80-100. Myyntiartikkeleina ovat lounasruoka, pikkulämpimät, leivonnaiset, grillituotteet, virvoitusjuomat ja makeiset.

Nuorten työpajalla työntekijöinä on työpajapäällikkö, työ- ja yksilövalmentajia sekä määräaikaissä työsuhteessa olevia ohjaajia, starttivalmentajia ja pääsääntöisesti alle 29- vuotiaita henkilöitä erilaisissa koulutus-, kuntoutus- ja työllistämispalveluissa.

2.3 Varaosapankki

Varaosapankki on satakuntalainen rakennusmateriaalien kierrätyskeskus, jonka tavoitteena on myydä uusiokäyttöön purettuja rakennusosia ja – materiaaleja. Tuotevalikoima sisältää tarjonnasta riippuen eri-ikäisiä ja – kokoisia ikkunoita, ovia, tulisijamateriaaleja, kattotiiliä, lavuaareja, heloja, hakoja ynnä muuta kierrätyskelpoista rakennusmateriaalia. Toiminta perustuu vanhojen, iäkkäiden ja osittain uusienkin rakennusosien myyntiin jotka saadaan lahjoituksina korjausrakennus- ja purkukohteista. Kuvassa 2. on lahjoituksena saatuja vanhoja käytöstä poistettuja ”kakluuneja”.

Kuva 2. Varaosapankki vastaanottaa käytöstä poistettuja vanhoja rakennusmateriaaleja.

Varaosapankissa käytössä olevat työalat ovat kaupan ja hallinnon alan myyntitehtävät, vanhojen rakennusten purkutyöt ja rakennusosien osittainen kunnostaminen.

Varaosapankki sijaitsee tontilla 609–430-1-16-5, osoitteessa Veturitallinkatu 7. Tilojen kokonaisala on 450 m². Varaosapankki ja Nuorten työpaja toimivat samassa kiinteistössä. Kiinteistön omistaa VR-yhtymä Oy

Varaosapankissa ohjaajina toimivat toiminnanjohtaja ja määräaikaaisessa työsuhteessa työskenteleviä ohjaajia sekä työntekijöinä eri ammattialojen henkilöitä työllistämisen ja kuntoutuspalveluissa.

2.4 Työllistämispalvelut

Työllistämispalvelut on teknisen alan työpalveluja tuottava yksikkö. Sen tavoitteena on työllistää ja kuntouttaa henkilöitä, joiden työttömyys on pitkittynyt ja jotka tarvitsevat työllistymistä edistäviä palveluja työllistyäkseen avoimille työmarkkinoille. Työllistämispalveluiden keskeisenä johtoajatuksena on työntekijöiden ohjaaminen takaisin työelämään tai koulutukseen. Tuotantopainotteinen työ on keskeisessä asemassa suoritettaessa eri alojen työtehtäviä. Työllistämispalveluissa käytössä olevat työalat ovat rakentaminen, kappaletavaran kuljetukset ja siirrot, muuttotyöt, metalli- ja rautarakennetyöt sekä osittainen rakennuskoneiden ja laitteiden sekä telineiden ja rakennustyömaiden suojakatosten vuokraustoiminta. Lisäksi toimitiloissa vastaanotetaan, lajitellaan, varastoidaan ja hyötykäytetään rakennustyömailta ja muuttotehtävistä jääneitä ylijäämämateriaaleja. Työllistämispalvelut myyvät omana tuotantonaan mm. jäte- ja bussikatoksia (kuva 3).

Kiinteistön alueella sijaitsee erilliset rakennukset työntekijöiden sosiaali-tiloille, työnjohdon ja toimistotyöntekijöiden työskentelytiloille sekä erilaiseen tuotannolliseen työhön soveltuva puolikylmä pressukankainen kaarihalli. Kaarihalli on jaettu puolikylmään ja lämpimään tilaan. Alueella on metallityöhön ja autonkorjaukseen varattu erillinen rakennus. Kuljetuskäytössä olevia ajoneuvoja säilytetään avokatoksessa.

Suojakatoksia, rakennustelineitä ja muuta tuotannossa käytettyä materiaalia varastoidaan niitä varten varatuille paikoille. Merkittävä osa tuotannollisesta työstä tehdään nk. ulkokohteissa käyttäjä asiakkaiden omissa tiloissa ja työkohteissa. Kiinteistön alueella suoritettava työ tehdään työn luonteesta johtuen piha-alueella, kaarihallissa, metallityö- ja autonkorjaustiloissa. Kaarihallin edustalla suoritetaan kappaletavaroiden ja esineiden purku ja käsittelytyötä jatkojalostukseen. Kiinteistö sijaitsee tontilla 609–30-2-4 osoitteessa Kruuti-Jussintie 7. Kiinteistön kerrosala on 2477 m² ja käyttämätöntä rakennusoikeutta on jäljellä 11408 m². Kiinteistön omistaa Porin kaupunki. Työllistämispalveluissa työskentelee vastaavan työnjohtajan lisäksi työnjohtajia, toimistonhoitaja ja eri alojen työntekijöitä työllistämis- ja kuntoutuspalveluissa.

Kuva 3. Työllistämispalveluissa valmistetaan omana tuotantona myyntiin mm. metallirakenteisia bussikatoksia.

2.5 Lavian Ekopaja

Lavian Ekopaja suorittaa sähkö- ja elektroniikkalaiteromun (SE-romun) sekä kylmlaitteiden vastaanottoa, väliaikaista varastointia ja pienimuotoista uudelleenkäyttöön kunnostamista. Ekopajassa tehdään tietokoneiden purkamista ja käsittelyä jatkojalostukseen tai loppusijoitukseen. Metalli- ja SE-romua noudetaan lähialueilta, vastaanotetaan, lajitellaan ja lähetetään jatkojalostukseen. Kylmlaitteiden osalta tehdään kierrätystoimintaa mm. televisioiden, radioiden, mikroaaltouunien ja tietokoneiden näyttöjen osalta.

Tuotantoprosessia varten Ekopajalla on käytössä paras käyttökelpoinen tekniikka BAT- menetelmä. ”Paras käyttökelpoinen tekniikka BAT (Best Available Techniques) on määritelty ympäristönsuojelulaissa (527/2014 5 §). Aluehallintovirasto päättävänä viranomaisena on myöntänyt SE-romun keräämisen tarvittavan luvan (Nro 75/2013/1). Luvan edellytyksenä on käyttää parasta mahdollista tekniikkaa menetelmänä.

Purkutyötä varten tiloissa on tilavat työskentelypöydät ja valaisimet. Työtä tehdään käsityökaluilla. Purettava materiaali jaetaan asianmukaisesti niille varattuihin rullakoihin, siirto- ja säilytyslaatikoihin. Kuormalavojen siirtotyössä käytetään kuljetukseen soveltuvia vaa`alla varustettuja pumppukärriä.

Tuotannollisissa työtehtävissä työskentelee henkilöitä, jotka ovat kuntouttavan työtoiminnan palvelussa (189/2001). Palvelussa oleville työntekijöille järjestetään asianmukainen työturvallisuus- ja tulityökoulutus. Toiminnassa noudatetaan valtioneuvoston asetusta sähkö- ja elektroniikkalaiteromun esikäsittelystä ja lajittelusta (852/2004).

Lavian Ekopaja valmistaa myös omana tuotantonaan kalastukseen soveltuvia välineitä kuten vaappuja ja vieheitä. Tuotantoa varten tiloihin on rakennettu erillinen valmistustila tuotantoa varten. Vaaput valmistetaan alkutuotannon raaka-aineista valmiiseen tuotteeseen omana sarjatyönä.

Kiinteistön alueella sijaitsee Porin kaupungin omistama lämmin teollisuushalli, jossa toimintaa harjoitetaan. Kiinteistössä on varattu tilat SE-romun käsittelylle sekä erillinen rajattu tuotantotila vaapuille. Tiloissa on asianmukaiset sosiaalitilat, ruokailu ja ruuanlaitto- ja saniteettitilat. Tontin piha-alueella säilytetään kontteja SE-materiaalin varastointia varten.

Lavian Ekopajassa työskentelee ohjaajana vastuullinen työvalmentaja ja eri ammattialojen työntekijöitä kuntouttavassa työtoiminnassa. Kuvassa 4 tuotantoon osallistuvat työntekijät purkavat vastaanotettua sähkö- ja elektroniikkalaiteromua.

Kuva 4. Lavian Ekopajassa puretaan SE-romua.

2.6 Käytettävät ammattinimikkeet

Työllisyyden hoidon yksiköissä tehdään vastuullista työnjohdollista, ohjauksellista ja valmennuksellista työtä. Käytettyjä ammattinimikkeitä ovat työpajapäällikkö, vastaava yksilövalmentaja, vastaava työnjohtaja, työnjohtaja, vastaava ohjaaja, opiskelijaohjaaja, työvalmentaja, yksilövalmentaja, starttivalmentaja ja työnsuunnittelija. Työtehtävät muodostuvat valmennus tyyppisistä, välittömästi suorittavaa työtä johtavista työtehtävistä, ryhmä- ja muiden aktiivitoimintojen ohjaamisesta sekä ammattimaisista yksilöön kohdistuvista arviointi- ja tavoitekeskusteluista. Osaamista ja pätevyyttä edellytetään työtehtävän mukaisesti ja koulutusvaatimuksena on alan soveltuva koulutus ja alan tuoma kokemus.

Vähimmäiskoulutustasovaatimuksena työnjohtajille on opistoasteen teknikon tutkinto, työvalmentajille toisen asteen tutkinto, yksilövalmentajilla sosiaalialan tai yhteisöpedagogin ammattikorkeakoulututkinto tai aiempi kasvatustieteen tutkinto. Perusedellytyksenä työtehtäville on toimiminen työsuhteessa.

2.7 Työturvallisuustyön kohderyhmän määrittely

Edellä luetelluiden ammattinimikkeiden työntekijät toimivat työllisyyden hoidon yksiköissä sellaisissa työtehtävissä, joilta edellytetään osaamista myös työturvallisuus-

teen liittyvissä työtehtävissä. Työturvallisuuslaissa on annettu työnantajalle ja työntekijälle erilaisia vastuita ja velvollisuuksia työn suorittamiseen sekä määritelmiä esimerkiksi siitä, miten työnantajan sijaisuuksia hoidetaan. Työturvallisuuslain 16§:n mukaisesti työnantaja voi itse määritellä työnantajan sijaisuuden.

”Työnantaja voi asettaa toisen henkilön edustajanaan (työnantajan sijainen) hoitamaan tässä laissa työnantajan velvollisuudeksi säädettyjä tehtäviä. Työnantajan sijaisen tehtävät on määriteltävä riittävän tarkasti huomioon ottaen työnantajan toimiala, työn tai toiminnan luonne ja työpaikan koko. Työnantajan on huolehdittava siitä, että sijaisella on riittävä pätevyys, hänet on riittävästi perehdytetty tehtäviinsä ja että hänellä muutenkin on asianmukaiset edellytykset tässä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen.”(738/2002, 2 luku 16§)

Pertti Siiki on kirjassaan Työturvallisuuslaki tulkinnut kohtaa seuraavasti:

”Työnantaja voi organisoida toimintansa parhaalla mahdollisella tavalla” ja ” henkilöä, jonka työnantaja asettaa edustajanaan hoitamaan työnantajan velvollisuudeksi säädettyjä tehtäviä, kutsutaan työturvallisuuslaissa työnantajan sijaiseksi” (Siiki 2010, 56, 57).

”Työnantajan sijainen tarkoittaa organisaatiossa esimiestehtävissä olevaa henkilöä, jolla on työnjohdollista vastuuta ja työn valvontavastuuta sekä riittävät toimivaltuudet” (Siiki 2010, 57).

Lain tarkoittaman työturvallisuustyön kohderyhmän määrittely yksiköissä vaatii jonkin verran pohdintaa. Sen lisäksi, että kohderyhmä työskentelee työntekijöiden parissa työnjohdollisesti, ohjauksellisesti ja valmennuksellisesti tulee heidän olla työhönsä päteviä myös työturvallisuuden osalta.

Selkeimmän tulkinnan lain tarkoittamaan työnantajan sijaisuuteen soveltuvat yksiköissä toimivat vakinaisessa työsuhteessa olevat työnjohtajat sekä työ- ja yksilövalmentajat. Nämä työtehtävät poikkeavat jonkin verran toisistaan, mutta kuitenkin työtä tehdään ammattimaisesti, itseohjautuvasti ja vakinaisluonteisesti.

Lyhytkestoisissa määräaikaisissa työsuhteissa työskentelevät työnjohtajat ja – valmentajat tuovat lain tulkintaan omanlaista haastetta. Laki julkisista työvoima- ja yri-

tyspalveluista mahdollistaa työskentelyn työnjohdollisissa tehtävissä. Kuitenkin palkkatuen käyttämisen yhtenä edellytyksenä tulee olla työttömyyden pitkittymisestä johtunut osaamisen pätevyyden alentuma. (916/2012 7. luku 1.§). Jos tämä pätevyyden alentuma kohdistuu työturvallisuusosaamiseen, on sillä vaikutusta määriteltäessä työnantajan sijaisuutta työnjohdolliseen, valmennukselliseen tai -ohjaukselliseen työtehtävään.

Työllisyyden hoidon yksiköissä työskennellään työnjohdollisissa, -valmennuksellisissa tai vastaavissa tehtävissä myös ilman työsuhdetta. Tämänkaltaisia suhteita esiintyy mm. työvoimapoliittisissa toimenpiteissä, kuntouttavan työtoiminnan palveluissa ja rangaistuksen täytäntöönpanoa suorittavissa palveluissa. Näissä työtehtävissä työntekijä on voinut toimia muiden työnjohtajana, -valmentajana tai muuna vastaavana työntekijänä, ja tehtävä on ollut hieman vastuullisempi kuin ryhmän muiden työntekijöiden työtehtävät. Työturvallisuuslain mukaisesti tämä on mahdollista ja työtä voidaan suorittaa myös muissa kuin työ- tai virkasuhteessa (738/2002 1. luku 4.§).

Edellä olevien tulkintojen perusteella olen päätenyt siihen, että opintotehtäväni välittömänä kohderyhmä on työllisyyden hoidon yksiköissä työskentelevät työnjohtajat, työ- ja yksilövalmentajat sekä erilaisissa ryhmissä toimivat starttivalmentajat, kuntouttavan työtoiminnan työnohjaajat, työvoimapoliittisissa toimenpiteissä olevat työnohjaajat sekä ääritapauksessa yhdyskuntapalvelua suorittavat ohjaajat, edellyttäen, että heidän ryhmänsä muut työntekijät työskentelevät samassa palvelussa ja työn vaatimuksen taso vastaa ohjaajien ja työntekijöiden osaamisen tasoa.

2.8 Kohderyhmän vastuut ja velvollisuudet

Työturvallisuuslaissa on kirjattu työnantajalle ja työntekijälle kuuluvia vastuita ja velvollisuuksia kattavasti. Lain toisessa luvussa kerrotaan esimerkiksi työnantajan huolehtimisvelvollisuudesta (738/2002 8§). Luvun mukaan työnantajalla on vastuu ja velvollisuus huolehtia työntekijöistään, heidän turvallisuudestaan ja terveydestään työssä. Oman tulkinnan mukaan työturvallisuuslakiin ei ole määritelty työnantajalle vaatimustasoa työturvallisuudelle, vaan merkittäväällä työnantajan huolehtimisvelvollisuudella varmistetaan työnantajan suorittama velvollisuus.

Työllisyyden hoidon tehtävissä toimivan kohderyhmän yleisenä haasteena on tunnistaa työturvallisuuslain tarkoittama huolehtimisvelvollisuus vastuun näkökulmasta. Päivittäisessä arkikielessä sanalla ”vastuu” työntekijät saattavat kokea jotakin työhön liittyvää epämiellyttävää tai vastenmielisyyttä. Vastuu voidaan myös koeta etäiseksi ja sellaiseksi, jota työntekijät eivät jostain syystä tiedosta tai eivät ymmärrä. Lisäksi sana saatetaan liittää rangaistuksiin ja pelkoon tulevista rangaistuksista. Syllisyyden tunnetta lisää vielä se, että aina ei tiedetä mistä kaikesta on vastuussa ja siitä onko kaikki asiat, joista on vastuussa työturvallisuuden kannalta kunnossa (Anias 2013, 10)

Vastuulla on aina olemassa myös moraalinen ja oikeudellinen näkökulma. Moraalisella vastuulla ymmärryksen mukaan tarkoitetaan jokaisen työntekijän vastuuta omasta turvallisesta työstään, välittömästä työympäristöstä, asiakkuuksista sekä työn suorittamisesta hyvin. Työturvallisuuslaissa moraalisen vastuun käsitettä on pyritty esittämään luvussa 4 työntekijöiden velvollisuuksien osalta (4 luku 18§). Oikeudellinen vastuu sisältyy aina esimiehen työtehtäviin ja se perustuu työturvallisuuslakiin (738/2002) ja rikoslakiin (39/1889). Esimiestä voidaan syyttää ja rangaista oheisten lakien perusteella työtehtävien laiminlyönnistä.

Oheisessa taulukossa 1 olen esittänyt linjaorganisaation yksiköiden vastuujaon eri tehtäville sekä niihin sijoittuvat työllisyyden hoidon yksiköiden työnjohdollista työtä tekevien ammattinimikkeet. Taulukon avulla työturvallisuuteen ja työsuojeluun liittyviä työtehtäviä voidaan tunnistaa ja niistä voidaan tarkemmin sopia. Taulukon

avulla voidaan myös jakaa työtä ammattinimikkeiden mukaisiin tunnistettuihin vastualueisiin.

Taulukko 1. Ehdotus vastuunjakoihin työllisyyden hoidon yksiköissä (Esimiehen työsuojeluopas 2013, 10)

Ylin johto: Työllisyyden hoidon päällikkö, Työsuojelu, Konsernin johto
<ul style="list-style-type: none"> • Työturvallisuuden johtaminen ja –valvonta sekä tavoitteiden asettaminen • Turvallisuuden kehittämiseen liittyvien toimintatapojen esittäminen • Turvallisuuden kehittämiseen tarpeellisten aineellisten edellytysten varmistaminen • Työsuojelutyön aineellisten ja toiminnallisten edellytysten luominen
Keskijohto: Työpajapäällikkö, Työllistämispalveluiden vastaava työnjohtaja, vastaava yksilövalmentaja, varaosapankin vastaava ohjaaja, ekopaja vastaava ohjaaja
<ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuustason määrittely tarpeellisen työsuojelun toteuttamiseksi • Työympäristön, koneiden ja laitteiden sekä asiakasprosessien työmenetelmien turvallisuuden kehittäminen ja työn vaarojen arviointi • Yleisten työturvallisuusohjeiden laatiminen • Koneiden ja laitteiden hankinta • Perehdyttämisen, työnopastuksen sekä työnjohdon ja –valmennuksen organisointi • Työyhteisön ilmapiirin varmistaminen ja henkisestä työsuojelusta huolehtiminen • Työnjohdollista ja –valmennuksellista työtä tekevien henkilöiden valinta ja näiden pätevyyden ja tehtäväjaon varmistaminen • Esitysten tekeminen ylimmälle johdolle
Työnjohto: Työvalmentajat, työnjohtajat, yksilövalmentajat, määräaikaisten työnjohdollista tai –valmennuksellista työtä tekevät, starttivalmentajat
<ul style="list-style-type: none"> • Konekohtaisten ja asiakasprosessikohtaisten työohjeiden laadinta, valvonta ja tiedonkulun varmistaminen • Koneiden ja laitteiden ja työympäristön valvonta • Turvallisten työmenetelmien ja henkilökohtaisten suojainten käytön perehdytys ja valvonta • Poikkeustilanteiden hallinta (uudet koneet, laitteet, ohjelmat ym.) • Työntekijöiden esittämien kehitysehdotusten laatiminen
Työntekijä: yksiköiden asiakkaat kuten työsuhde, kuntouttava työtoiminta, työvoimapoliittinen toimenpide, ammatillisten oppilaitosten oppilaat ja harjoittelijat, etsivän nuorisotyön asiakkuudet, pre-start asiakkuudet ja rangaistusten täytäntöönpanon suorittaminen
<ul style="list-style-type: none"> • Ohjeiden ja määräysten noudattaminen • Omasta ja muiden työturvallisuudesta huolehtiminen • Vaaroista ilmoittaminen ja vaaratekijöiden poistaminen • Turva- ja suojalaitteiden sekä henkilökohtaisten suojainten käyttö

3 TYÖLLISYYDEN HOIDON YKSIKÖIDEN TYÖTEHTÄVIEN KARTOITUS JA SELVITYS

Työllisyyden hoidon yksiköiden työtehtävät poikkeavat kohtalaisesti perinteisistä linja- tai koulutusorganisaatioiden työtehtävistä. Yhdellä yksiköllä saattaa olla useita eri sektorialojen ylittäviä työtehtäviä samanaikaisesti.

Työllisyyden edistäminen ja työllistyminen avoimille markkinoille sisältyvät jokaisen yksikön keskeisiin tavoitteisiin. Yksiköissä on työtehtäviä mm. hyvinvoinnin, terveyden ja sosiaalisen osallisuuden ylläpitämiseksi sekä kuntoutukseen, oppimiseen ja kouluttautumiseen kehitettyjä toimintamalleja. Nuorten työpajoilla on erikoistuttu nuorten elinolojen, nuorten kasvuun ja itsenäistymiseen liittyvissä tehtävissä, Työllistämispalveluissa tuotannollisen- ja alihankintatyön suorittamiseen ja Varasapankissa rakennusmateriaalien elinkaaren pidentämiseen sekä kaupan ja myynnin palveluihin. Lavian Ekopajassa työskennellään työelämään kuntouttavissa palveluissa prosessimaisissa tuotannollisissa tehtävissä.

Vaikka yksiköissä käytetään työtä välineenä oman elämän edistymiseen ja arjenhallinnan parantamiseen, on aktiivinen toiminta, tekemällä oppiminen, työn tekeminen ja tuotannollinen työ merkittävässä asemassa lähes jokaisen työntekijän kohdalla. Työprosessin vaiheen tarkoituksena on selvittää ja kartoittaa yksiköiden työ- ja palvelutehtäviä vastaavat toimialat hyväksyttävän luokitusjärjestelmän mukaisesti.

3.1 Käytettävä luokitusjärjestelmä

Selvityksen apuvälineeksi valitsin tilastokeskuksen ylläpitämän TOL 2008 toimialaluokitusjärjestelmän.

”Tilastokeskus ylläpitää ja julkaisee kansallisia luokitus-suosituksia. Niistä useimmat perustuvat EU-direktiiveillä vahvistettuihin kansainvälisiin standardeihin. Luokitussuosituksia käyttämällä edistetään eri aikoina ja eri alueilta tuotettujen tilastotietojen vertailtavuutta” (www.tilastokeskus.fi).

”Luokitukset muodostuvat nimikkeistä eli luokkien nimistä, niille annetuista koodeista eli numero- tai kirjaintunnuksista sekä luokkien kuvauksista eli määritelmistä. Luokittelulla tarkoitetaan tilastoaineistoissa esiintyvien yksittäisten tietojen jaottelua määrättyjen ominaisuuksien mukaan eri ryhmiin siten, että kukin yksikkö kuuluu vain yhteen ryhmään. Luokittelun yhteydessä ryhmät nimetään ja niille annetaan tunnukset” (www.tilastokeskus.fi).

Selvityksessä käytin tilastokeskuksen julkaisemaa TOL 2008 toimialaluokitusta (Toimialaluokitus TOL 2008). Toimialat on jaettu 22 pääluokkaan. Pääluokat on jaettu vielä 2-, 3- ja 4-5- numerotasoisesti.

”Toimialaluokitus kuvaa taloudellista toimintaa, jossa resursseja, kuten pääomahyödykkeitä, työvoimaa, tuotantotekniikoita ja välituotteita, yhdistellään tiettyjen tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi. Täten taloudellista toimintaa voidaan luonnehtia resurssipanosten, tuotantoprosessin tai tuotettujen tavaroiden ja palvelujen kautta.” (TOL 2008, 11)

”Toimintoja ei luokitella toimintoyksikön omistusmuodon, yrityksen juridisen muodon tai toimintatavan perusteella, koska tällaiset kriteerit eivät luonnehdi itse toimintaa” (TOL 2008, 11).

”Toimialaluokitus ei tee eroa markkina- ja markkinattoman toiminnan välillä, kuten SNA ja ESA, joissa ero on keskeinen. Taloudellisen toiminnan jakaminen tämän periaatteen mukaan on kuitenkin hyödyllistä kaikissa niissä tapauksissa, joissa tietoja kerätään toiminnasta, jota harjoitetaan sekä markkinaehtoisena että markkinoiden ulkopuolella”. (TOL 2008, 11)

Edellä olevat kappaleet antavat perusteen käyttää TOL 2008 toimialaluokitusta julkisen organisaation, Porin kaupungin työllisyyden hoidon yksiköiden, työsuoritteiden ja – palvelujen selvittämiseksi ja opintotehtävän päätavoitteen toteuttamiseksi, työturvallisuuden parantamiseksi.

3.2 Muut vaihtoehtoiset järjestelmät

Käyttäessäni selvityksen perusteena ainoastaan työtehtävien ja – palvelujen alakohdista määrittelyä TOL 2008 toimialaluokitus antaa kattavan luettelon käytössä olevista eri numerotasoisten tehtävistä.

Muita käytössä olevia luokitusjärjestelmiä:

- CPA: EU:n toimialoittainen tuoteluokitus (Classification of products by Activity)
- CPC: YK:n tuoteluokitus (Central Product Classification)
- HS: Maailman tullijärjestön harmonisoitu tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmä (Harmonized Commodity Description and Coding System)
- PRODCOM: EU:n teollisten toimialojen tuoteluokitus (Production community) (Tilastokeskuksen [www-sivut](http://www.stat.fi))

Suomessa julkaistaan ja ylläpidetään toimialakohtaisia järjestelmiä, joista selvitykseen tarvittavat tiedot olisi mahdollista saada, kuitenkin haasteena on niiden keskinäinen vertailtavuus. Rakentamisen alalla julkaistaan Talo 80 järjestelmää ja siitä paranneltua versiota Talo 2000 järjestelmää, josta on saatavilla rakentamisen alalle kattavaa suorite ja määräkohtaista tietoa. Kuljetus- ja varastointiala samoin kuin majoitus- ja ravitsemisala ei tunnista yhtenäistä alakohtaista nimikkeistöjärjestelmää, joista vastaavat tiedot olisi poimittavissa.

Työturvallisuuskeskus julkaisee verkkosivuillaan toimialakohtaista tietoa eri toimialojen työtehtävistä, turvallisuudesta, koulutuksista ja työhön liittyvistä tapaturmista. Toimialat on esitetty toimialoittain, mutta nimikkeistöjä ja eri tasoja ei ole määritelty.

3.3 Työtehtävien ja – palvelujen selvitys

Työturvallisuuden ylläpitämisen, kehittämisen ja jatkuvan parantamisen perusedellytyksenä on selvittää ja kartoittaa yksiköissä tehtävät työsuoritteet ja – palvelut, tuotannollinen työ sekä muut aktiviteetit. Selvityksen tuloksena saadaan tietoa käytettävistä toimialoista, niiden määrästä ja toimialojen tehtävänimikkeistä. Selvityksessä käytin apuna yksiköiden dokumentoituja työluetteloita, laskutuslomakkeita, asiakas-tilauslomakkeita ja neuvonpitoa yksiköiden vastuullisten työntekijöiden kanssa. Tar kasteluväliksi valitsin työllistämispalvelujen ja nuorten työpajan osalta vuoden 2014 aikana suoritettut työsuoritteet ja tapahtumat päättyen opintotehtävän tekohetkeen vuoden 2015 kesään. Varaosapankista ja Lavian Ekopajasta tarvittavat tiedot sain vastuullisilta työntekijöiltä.

Selvitystapana käytin havaintomenetelmää. Vertasin yksiköiden dokumentoituja työluetteloita TOL 2008 toimialaluokituksen pääluokkiin ja numerotasoihin. Vastavuuden kirjasin havainnoksi luetteloon yhden kerran. Luetteloon tuli kirjatuksi pääluokka, 2-numero-, 3- numero, 4-5-numerotasot ja suoritettava yksikkö.

Tuotannollisuuden perusteena käytin talouden vaikutusta tapahtumaan. Työsuorite tai – palvelu tuli huomioiduksi jos sen suorittamisen vastineena käytetään kustannusveloitusterustetta. Muun muassa tästä perusteesta johtuen osa työsuoritteista jäi huomioimatta, kuten eräät sellaiset maksuttomat työpalvelut, jotka oli jo aiemmin huomioitu esimerkiksi hankerahoituksissa. Huomioin selvitykseen myös toimialaluokituksen markkinattoman toiminnan kuten hallinnon organisaatiot, koulutus-, terveys- ja sosiaalityön numerotasot. Selvityksessä en huomionut käytettävää palvelusuhteen muotoa, enkä käytettyä työ- tai henkilöpanoksen määrää, vaan tarkoituksena oli ainoastaan selvittää työturvallisuuden näkökulmasta tehdyt työsuoritteet TOL 2008 pääluokkien mukaisesti.

3.4 Työtehtävien ja – palvelujen selvityksen tulokset

TOL 2008 toimialaluokitus on jaettu 22 pääluokkaan. Havaintoni mukaan työllisyyden hoidon yksiköt tekivät selvitysjakson aikana työsuoritteita ja -palveluja 12 pääluokassa. Havaintojen kokonaismäärä oli yhteensä 42 kpl. Työllistämispalveluiden työsuoritteista tehtiin yhteensä 19 havaintoa. Nuorten työpajan työsuoritteista yhteensä 26 ja Varaosapankista 4 sekä Ekopajasta 4 havaintoa. Eri yksiköiden suorittamia päällekkäisiä, samankaltaisia havaintoja tehtiin 14 numerotasosta. Useimmat havainnot olivat rakentamisessa, kuljetuksessa ja varastoinnissa sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminnoissa. Näiden osuus kaikista havainnoista oli 51 %. Kaikki yksiköt saivat havaintoja 2-numerotasolta työllistämistoiminnasta sekä numerotasolta terveydenhuollon, opetuksen, kulttuurin ja muiden yhteiskuntapalvelujen hallinnosta sekä terveyden huollon ja sosiaaliturvan hallinnosta (sosiaalisten ongelmien, kuten syrjäytymisen ehkäisy) ja päivä- ja työtoiminta muille kuin ikääntyneille ja vammaisille.

3.5 Selvityksen analysointi ja yksiköissä suoritettavat työtehtävät

Työllisyyden hoidon yksiköt suorittivat selvityksen aikana TOL 2008 toimialaluokituksen mukaisesti teollisuuden (C), vesihuollon, viemäri ja jätevesihuollon, jätehuollon ja muun ympäristön puhtaanapidon (E), rakentamisen (F), tukku- ja vähittäiskaupan (G), kuljetuksen ja varastoinnin (H), majoitus ja ravitsemistoiminnan (I), hallinto ja tukitoiminnan (N), julkisen hallinnon ja maanpuolustuksen (O), koulutuksen (P), terveys- ja sosiaalipalvelujen (Q), taiteiden, viihteen ja virkistystyön (R), sekä muun palvelun toiminnan (S) pääluokkiin sisältyviä tehtäviä.

3.5.1 Teollisuuden (C) pääluokan työtehtäviä – ja palveluja

”Tähän ryhmään kuuluvat tavalliset metallien käsittelytoiminnot kuten päällystäminen, kaivertaminen, poraus, kiillotaminen ja hitsaus yms. toiminta, joita tyypillisesti tehdään sopimus- ja alihankintatöinä” (TOL 2008, 147).

Teollisuuden pääluokassa (C) tein havaintoja kolmessa 4-5 numerotasossa; 25610 metallien käsittelyä ja päällystämistä sekä 25620 metallien työstöä joita tehtiin työllistämispalveluissa ja nuorten työpajalla. Lisäksi nuorten työpajalla valmistettiin jäljitelmäkoruja 3213 numerotasossa. Työllistämispalveluissa valmistetaan rautarakenteisia bussikatoksia omana tuotantonaan. Katoksen raaka-aineena käytetään valmiita terästuotteita, joita työstetään ja pinnoitetaan valmistusprosessin aikana.

Nuorten työpajan kädentaito-osaston nuoret valmistavat jäljitelmäkoruja lähinnä uusiomateriaaleista. Materiaaleina käytetään kumia, nahkaa, kiveä, savea, metallia.

3.5.2 Vesihuollon, viemäri- ja jätevesihuollon, jätehuollon ja muun ympäristön puhtaanapidon (E) pääluokan työtehtäviä – ja palveluja

Pääluokassa E tein havaintoja kahdessa 4-5 numerotasossa; 3831 romujen purkaminen ja 3832 lajiteltujen materiaalien kierrätys.

”Tähän luokkaan kuuluu kaikentyyppisen romutavaran sekä käytöstä poistettujen autojen, laivojen, junanvaunujen, tietokoneiden, televisioiden ja muiden laitteiden purkaminen materiaalien kierrätystä varten” (TOL 2008, 189).

Lavian Ekopaja tekee sähkö ja elektroniikkalaiteromun (SE-romun) sekä kylmälaitteiden noutamista, vastaanottamista, väliaikaista varastointia ja pienimuotoista uudelleenkäyttöön kunnostamista. Lisäksi Ekopaja purkaa ja käsittelee käytöstä poistettuja tietokoneita sekä vastaanottaa, lajittelee ja lähettää jatkojalostukseen metalliromua.

3.5.3 Rakentamisen (F) pääluokan työtehtäviä – ja palveluja

”Tähän pääluokkaan kuuluu yleinen rakentaminen sekä erikoisalarakentaminen talonrakennuksen ja maa- ja vesirakennuksen osalta sekä rakennustoimintaan liittyvä asennus- ja viimeistelytyö sekä rakennuttaminen ja kiinteistöjalostustoiminta. Toiminta voi luonteeltaan olla uudisrakentamista, perusparannusta, korjausrakentamista sekä muutos- laajennus tai kunnostustyötä. Tähän kuuluvat myös tehdasvalmisteisten rakennusten ja rakennelmien pystyttäminen rakennuspaikalla sekä tilapäisrakennelmien rakentaminen.” (TOL 2008, 192)

Rakentamisen pääluokassa (F) tein 13 havaintoa numerotasossa 4-5. Numerotasot ovat; 41200 asuin ja muiden rakennusten rakentaminen, 42999 muu muualla luokittelematon vesirakentaminen, 43110 rakennusten ja rakennelmien purku, 43210 sähköasennus, 4329 lämpö-, ääni- ja värinäeristeiden asennus, 43299 muualla luokittelematon rakennusasennus, 43310 rappaus, 43320 rakennuspuusepän asennustyöt, 43330 lattian päällystys- ja seinien verhoilu, 4334 maalaus ja lasitus, 4391 kattorakenteiden asennus ja kattaminen, 43999 muualla luokittelematon erikoistunut rakennustoiminta.

Nuorten työpajan kiinteistössä suoritetaan asuin ja muiden rakennusten rakentamista luokassa 41200.

”Rakennuksen rakentamiseen on oltava lupa. Rakennuslupa tarvitaan myös sellaiseen korjaus- ja muutostyöhön, joka on verrattavissa rakennuksen rakentamiseen, sekä rakennuksen laajentamiseen tai sen kerrosalaan laskettavan tilan lisäämiseen” (MRaL 132/1999 18 luku 125§).

Nuorten työpaja suorittaa rakentamista työllistämis- ja oppilastyönä. Työllistämispalvelut ja Varaosapankki suorittavat rakennusosien ja rakennelmien purkutöitä 43110. Havainnot olivat aitojen, terassien, ja vastaavien rakennelmien purku- ja uudelleen-asennustehtäviä sekä talon ja vanhan suulin purkutyöt. Lisäksi Varaosapankki on ollut osallisena rakennushistoriallisesti merkittävien kiinteistöjen rakennusosien uudelleenkäyttöön liittyvissä tehtävissä.

Merkittävä osa työllistämispalvelujen tuotannollisesta rakentamisesta kohdistuu numerotasoihin 4329 muu rakennusasennus, 433 rakennusten ja rakennelmien viimeistely, 439 muu erikoistunut rakennustoiminta. Talo 80 nimikkeistöjärjestelmän mukaisesti tilaajan tilatessa työsuoritteita Työllistämispalveluista ne kirjataan pääsääntöisesti työmaan käyttökustannusten (Talo 80 1982, 88) menoiksi. Työllistämispalvelut tuottavat työnaikaisiin rakenteisiin (littera 81), työmaateihin ja varastoalueisiin (812), rakennussuojaukseen (816), telineisiin ja kelkkoihin (818), muihin siirtokoneisiin (836), materiaalikuljetuksiin (871), sekä puhdistusjätteiden kuljetuksiin (873) liittyviä suoritteita. Työmaan yhteiskustannuksiin kirjattavia suoritteita ovat mm. avustavat rakennustyöt (littera 92), korjaukset (922), työmaatilojen hoito (923), siivous ja raivaus (924). Ohessa on esimerkkeinä joitakin työllisyyden hoidon yksiköiden kirjattuja suoritettavia rakentamiseen liittyviä töitä:

- Rakennus hakitelineiden kuljetus ja pystytys työmaalle
- Joulumyyntikojujen rakentaminen
- Urheilustadionin penkkilankkujen uusiminen
- Kyläyhdistyksen vapaa-ajan viettopaikan rakennustyöt
- Julkisen rakennuksen kunnostus ja korjaustehtävät
- Julkisten rakennusten rakentamistehtävät
- Useita rakennusten purkutöitä kuten talot, mökit ja suulit
- Julkisten matto- ja venelaiturien kunnossapitotehtävät
- julkisivun maalaus- ja korjaustyöt
- aavekaupungin teko
- huoneistoremontti, huoneiston remonttityöt
- ulkovaraston teko
- Konki suojakatosten kuljetus työmaalle
- suoja-aitojen pystytys

- pyörätuoliluiskan rakentaminen ulkovaraston eteen
- montun kaivaminen ja eristeen asennus
- sähköpääkeskuksen lattian rakentaminen
- korjaustyöt
- paljeoven poisto ja väliseinän korjausmaalaus
- sisäseinien ja katon maalaus
- hiekoitus sillan korjaus
- rappauksen pudotus räystäältä ja korjausrappaus
- saunan ja huoneen korjaustyöt
- lumenpudotustehtävät rakennusten katoilta ja tasanteista

3.5.4 Tukku- ja vähittäiskaupan (G) pääluokan työtehtäviä – ja palveluja

Pääluokassa (G) tukku- ja vähittäiskauppa tein merkintöjä kolmeen 4-5 numerotasoon; 46499 muu kotitaloustavaroiden tukkukauppa, 47529 muu rauta- ja rakennusalan vähittäiskauppa, 47999 muiden käytettyjen tavaroiden vähittäiskauppa. Havainnoksi kirjasin ainoastaan Varaosapankin suorittamat muun rauta- ja rakennusalan vähittäiskaupan.

*”Tähän luokkaan kuuluu uusien ja käytettyjen tavaroiden vähittäiskauppa pääasiassa yksityisille kuluttajille henkilökoh-
taiseen tai kotitalouskäyttöön” (TOL 2008, 223).*

Lisäksi huomioin Varaosapankin suorittaman nk. agentuuritoiminnan, joka syntyy välityskauppana myydessä käytettyjä rakennusmateriaaleja. Välityskaupassa kauppias ei osta kauppatavaroita omistukseensa.

3.5.5 Kuljetuksen ja varastoinnin (H) pääluokan työtehtäviä – ja palveluja

*”Tähän pääluokkaan kuuluu talousyksiköiden henkilö- ja ta-
varaliikenne rautateitse, maanteitse, vesiteitse ja ilmateitse
talousyksiköiden itse omistamalla tai ulkomailta suomalaisen
talousyksikön käyttöön rahdatuilla tai vuokratuilla liikenne-
välineillä” (TOL 2008, 234).*

Kuljetuksen ja varastoinnin (H) pääluokassa tein havaintoja kolmessa 4-5 numerotason tehtävässä; 49410 tieliikenteen tavarankuljetus, 49420 muuttopalvelut ja 52100 varastointi.

Nuorten työpaja tekee ruokakuljetusten kuljettamiseen tarkoitettua liikennöintiä, joka on toimialaluokituksen mukaan tieliikenteen tavarankuljetusta. Ruokakuljetuksia varten työpaja on varannut käyttöönsä 6 kappaletta B-ajoluvalla käytettävää N-luokan ajoneuvoa.

Elintarvikkeiden kuljetustoiminta on elintarvikelain (23/2006) mukaista elintarvikehuoneistotoimintaa. Kuljetuksissa tulee noudattaa kunnan elintarvikeviranomaisen hyväksymää omavalvontasuunnitelmaa. Nuorten työpaja tekee keräyspaperin nouto- ja kuljetustyötä. Nouto tapahtuu paikallisista virastoista, toimistoista ja muista hallintoyksiköistä. Kuljetustyöstä aiheutuu tieliikenteen tavarankuljetusta.

Työllistämispalvelut suorittavat tieliikenteessä kappaletavarankuljetuksia ja muuttopalveluja kevyillä ja raskailla ajoneuvoilla. Muutto- ja kappaletavarankuljetuksiin sisältyy siirto-, pakkaus-, varastointi-, kalusteiden purku-, asennus- ja kokoonpanotehtäviä. Lisäksi tehdään vaativien esineiden siirtotyötä. Kaikki työllisyyden hoidon yksiköt käyttävät ajoneuvoja henkilöiden kuljettamiseen.

3.5.6 Majoitus ja ravitsemistoiminnan (I) pääluokan työtehtäviä – ja palveluja

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan (I) pääluokassa tein kaksi havaintoa. Numerotasoissa 56102 kahvila-ravintolat ja 56210 pitopalvelut.

”Tähän luokkaan kuuluu välittömästi nautittavaksi tarkoitettujen aterioiden ja juomien tarjoilu ravintoloissa, itsepalvelu- ja noutoravintoloissa pikaruuan myyntipisteissä ja muissa sen kaltaisissa, joissa on yleensä asiakaspaikkoja” (TOL 2008, 251).

Nuorten työpaja ylläpitää yhdessä Porin kaupungin vapaa-aikaviraston kanssa nuorisokahvilaa Cafe Nuokkaria, keskustan nuorisotalolla. Päivisin kahvila toimii lounaspaikkana ja iltaisin toimintaa tarjotaan nuorille. Kahvilahuoneisto käsittää elintarvikkeiden valmistukseen, säilytykseen, tarjoiluun ja myyntiin tarkoitettua tilaa, asiak-

kaille varattua salia pöytineen ja tuoleineen sekä erikseen henkilökunnalle varattua sosiaalitilaa. Kahvilassa harjoitetaan elintarvikkeista valmistettujen ruoka-annosten kuten lounaiden ja muiden elintarvikkeiden vähittäismyyntiä. Lisäksi toimintaan sisältyy elintarvikkeiden hankintaa ja kuljetusta. Kahvila ei toimi alkutuotantopaikkana. Cafe Nuokkari on laatinut toiminnastaan omavalvontasuunnitelman. Huoneistosta on tehty ilmoitus elintarvikelain (23/2006 2 luku, 13§) mukaisesti valvontaviranomaiselle.

Kahvilatoiminnan lisäksi Nuorten työpaja tuottaa pitopalvelua yrityksille, yhteisöille ja yksityisille asiakkaille.

3.5.7 Hallinto ja tukipalvelutoiminnan (N) pääluokan työtehtäviä ja – palveluja

”Tähän luokkaan kuuluu erilaisten tukipalvelujen tuottaminen asiakkaan tiloissa, kiinteistöissä ja kulkuneuvoissa. Tällaisia palveluja ovat rakennusten sisä- ja ulkotilojen siivous, teollisuuskoneiden puhdistaminen, junien, bussien ja lentokoneiden yms. siivous, säiliöautojen ja –alusten säiliön sisäpuolen puhdistus, rakennusten, laivojen, junien, yms. desinfiointi ja tuholaistorjunta, katujen lakaisu sekä lumen ja jään poistaminen ja pullojen peseminen. Tähän kuuluu myös maisemanhoito- ja kunnossapitopalvelujen järjestäminen ja viherrakentaminen maisemasuunnitelmien mukaisesti” (TOL 2008, 290).

Hallinto ja tukipalvelutoiminnan (N) pääluokassa tein kuusi havaintoa. Havainnot kohdistuivat kiinteistönhoitoon, kiinteistöjen siivoukseen, muuhun rakennus- ja teollisuussiivoukseen, muuhun siivoustoimintaan, katujen ja teiden puhtaanapitoon, maisemanhoitopalveluihin sekä messujen ja kongressien järjestämiseen.

Työllistämispalvelut ja Lavian Ekopaja tekevät kiinteistönhoitoon liittyviä tehtäviä. Työllistämispalvelujen tilaaja-asiakkaana ovat pääasiassa Porin kaupungin hallintokunnat ja Ekopajalla alueen asukkaat. Nuorten työpaja on ylläpitänyt Porin kaupungin omistamaa Yyterin ranta-aluetta kesän 2015 aikana. Kuntakokeilun aikuisten työpaja on suorittanut lukuisia maiseman- ja puutarhanhoitoon liittyviä tehtäviä kuten ruohojen ja pensasaitojen leikkaamista, polttopuiden valmistus- ja siirtotyötä, ri-

susavottaa sekä huolehtinut Porin kaupungin venelaiturien ja matonpesupaikkojen kunnossapidosta.

Nuorten työpaja ja Varaosapankki järjestävät keväällä veturitalleilla ”Puolihullut päivät”. Päivän aikana kuntalaiset voivat tuoda ylimääräistä lumppea ja energiajätettä keräysastioihin sekä osallistua päivän tapahtumiin.

3.5.8 Taiteet, viihde ja virkistys (R) pääluokan työtehtäviä ja – palveluja

”Tähän luokkaan kuuluu kulttuuri- ja viihdepalvelujen tuottaminen: esitykset, näyttelyt, tapahtumat sekä niihin liittyvä avustava ja promootiotoiminta” (TOL 2008, 314).

Taiteiden, viihteen ja virkistuksen pääluokassa tein kaksi havaintoa, jotka kohdistuivat esittäviin taiteisiin ja niitä palvelevaan toimintaan.

Nuorten työpajalla annetaan musiikkivalmennusta nuorille. Valmennuksessa olevat nuoret osallistuvat bändipajan keikkatoimintaan. Toimintaan sisältyy musiikkikeikkojen ja esitysten suunnittelua, valmistautumista, harjoittelua, roudaamista ja soittamista. Nuorten työpajalla työskentelee nuoria jotka ovat suuntautuneet taidemaalaukseen, kuvataiteisiin, videon tekemiseen, esitystaiteeseen, digitaaliseen valokuvaukseen ja kuvan käsittelyyn.

3.5.9 Julkinen hallinto- ja maanpuolustus

”Tähän luokkaan kuuluvat julkishallinnon organisaatioiden yleishallinnollinen toiminta sekä yhteiskunnan ja talouden ohjaus kaikilla hallinnon tasoilla” (TOL 2008, 294).

Havaintoja tein yhteensä neljällä eri numerotasolla; 8412 terveydenhuollon, opetuksen, kulttuurin, ja muiden yhteiskuntapalvelujen hallinto, 84121 opetuksen ja kulttuuriasioiden hallinto, 84122 terveydenhuollon ja sosiaaliturvanhallinto (syrjäytymisen ehkäisy) ja 84130 työvoima- ja elinkeinoasiainhallinto.

Työllisyyden hoitoyksikkö tekee jokaisella numerotasolla ilmaistua tehtävää hallinnollisella tasolla. Kaikki työllisyyden hoidon yksiköt suorittavat syrjäytymisen ehkäisyä. Nuorten työpaja tekee opetuksen ja kulttuuriasiainhallintoa osallistuessaan Opetus- ja kulttuuriministeriön kehityshankkeisiin.

3.5.10 Koulutus (P)

”Tämä pääluokka sisältää koulutuksen kaikilla koulutusasteilla ja kaikkia ammatteja varten. Pääluokka sisältää sekä julkisen että yksityisen koulutuksen. Opetus voi olla suullista tai kirjallista ja sitä voidaan antaa myös radion, television ja Internetin välityksellä, kirjekurssina tai oppilaan kotona.”(TOL 2008, 302.)

Koulutukseen liittyviä havaintoja tein neljällä numerotasolla; 8552 taiteen ja musiikin koulutus, 8559 muualla luokittelematon koulutus, 85599 muut koulutusta antavat yksiköt ja 85600 koulutusta palveleva toiminta.

3.5.11 Terveys ja Sosiaalipalvelut

”Tämä pääluokka sisältää sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisen. Tähän pääluokkaan kuuluvia palveluja tuottavat sekä julkisen että yksityisen sektorin yksiköt” (TOL 2008, 306).

Pääluokkaan liittyviä havaintoja tein yhteensä kaksi; numerotasossa 88992 päivä- ja työtoiminta muille kuin ikääntyneille ja vammaisille sekä 88993 avomuotoinen päihdekuntoutus.

Kaikissa työllisyyden hoidon yksiköissä suoritetaan päivä- ja työtoimintatyypistä toimintaa. Nuorten työpaja on tuotteistanut osan valmennuspalveluistaan mm. päihdekuntoutuksen palvelun.

3.5.12 Muun palvelutoiminnan (S) työtehtäviä ja – palveluja

”Tähän kuuluu puutarhan laitteiden korjaus ja huolto; ruohonleikkurit, pensasleikkurit, lumilingot ja lehtipuhaltimet” ja ”huonekalujen ja kodin kalusteiden korjaus ja entisöinti ml. verhoilu” (TOL 2008, 323).

Nuorten työpajalla tehdään edellä mainittuja tehtäviä asiakastilauksena. Kuntalaiset voivat kunnostuttaa omakustannuskorvausta vastaan pienkoneita, puutarhavälineitä ja – laitteita.

3.6 Selvityksen yhteenveto ja johtopäätökset

Edellä olevan selvityksen tavoitteena oli kartoittaa työllisyyden hoidon yksiköiden Ekopajan, Varaosapankin, Työllistämispalveluiden ja Nuorten työpajan työtehtävät ja palvelut sekä niitä vastaavat toimialat, toimialojen määrä ja toimialaluokituksen mukaiset tehtävänimikkeet.

Porin kaupungin työllisyyden hoidon yksiköiden käyttämät pääluokat on kirjattu taulukkoon 2 toimialaluokituksen mukaisesti. Taulukkoon on merkitty punaisella ne toimialat, joissa toimintaa ja tehtävää ei ole sekä sinisellä ne toimialat joissa työtehtäviä tehdään. Kyllä – merkintä yksikön kohdalla tarkoittaa että kyseisen toimialan työtehtävää on suoritettu. Tyhjä merkintä yksikön kohdalla tarkoittaa, että kyseisen toimialan työtehtäviä ei ole suoritettu.

Taulukko 2. Toimialaluokituksen mukaiset pääluokat työllisyyden hoidon yksiköissä ovat seuraavat.

Pääluokka	Nimike	Ekopaja	Varaosapankki	Työllistämispalvelut	Nuorten työpaja
A	Maatalous, metsätalous ja kalatalous,				
B	Kaivostoiminta ja louhinta				
C	Teollisuus			Kyllä	Kyllä
D	Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta				
E	Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muun	Kyllä			

	ympäristön puh- taanaapito				
F	Rakentaminen		Kyllä	Kyllä	Kyllä
G	Tukku ja vähittäis- kauppa		Kyllä		
H	Kuljetus- ja varas- tointi			Kyllä	Kyllä
I	Majoitus ja ravitse- mistoiminta				Kyllä
J	Informaatio- ja vies- tintä				
K	Rahoitus- ja vakuu- tustoiminta				
L	Kiinteistöalan toi- minta				
M	Ammatillinen, tie- teellinen ja tekninen toiminta				
N	Hallinto ja tukipalve- lutoiminta			Kyllä	Kyllä
O	Julkinen hallinto ja maanpuolustus	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
P	Koulutus				Kyllä
Q	Terveys ja sosiaali- palvelut	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä
R	Taiteet, viihde ja virkistys				Kyllä
S	Muu palvelutoiminta				Kyllä
T	Kotitalouksien toi- minta työnantajina				
U	Kansainvälisten or- ganisaatioiden ja toimielinten toiminta				
X	Toimiala tuntematon				

TOL 2008 toimialaluokitus on jaettu 22 pääluokkaan. Työllisyyden hoidon yksiköt tekivät selvitysjakson aikana työsuoritteita ja -palveluja 12 pääluokassa. Merkille pantavaa on, että käytössä olevista toimialaluokista yksiköiden käytössä on yli puolet, lähes 55 %. On myös huomioitava, että vaikka yksiköiden työtehtävät ovat skaalautuneet useille eri toimialoille, yhdelläkään toimialalla yksiköt eivät tehneet pääluokan toimintaa merkittävällä tasolla. Skaalautuvuudessa on mielestäni tärkeintä toiminnan jatkuminen työturvallisesti ja keskeytyksettä. Työnjohtamisen ja -valmentamisen näkökulmasta vaarana on työskentely sellaisilla toimialoilla, joissa on

puutteellista tai vähäistä osaamista. On ilahduttavaa huomata, että työtä voidaan johtaa ja valmentaa myös jonkin verran tuntemattomilla aloilla, säilyttäen kuitenkin perustyöturvallisuuden tason.

Pääluokissa julkinen hallinto ja maanpuolustus (O) sekä Terveys ja sosiaalipalvelut (Q) kaikki yksiköt saivat merkinnän. TOL 2008 on luokitellut syrjäytymisen ehkäisyä, jota kaikki yksiköt suorittavat perustehtävänä, julkisen hallinnon ja puolustuksen pääluokkaan ja terveyden huollon ja sosiaaliturvan hallintoon. Pääluokassa Terveys ja sosiaalipalvelut kaikki yksiköt saivat merkinnän. Tämä johtui päivä- ja työtoiminnasta, jota tarjotaan jokaisessa yksikössä kuntaorganisaation sisäisenä palveluna.

Pääluokassa (F) rakentaminen lähes kaikki yksiköt suorittivat toimialan tehtäviä. Rakentaminen sai myös eniten (10) yksittäisiä merkintöjä. Vaikka nyt tehdyssä selvityksessä ei mitattu yksiköiden tuotantopanoksia, panosten merkityksellisyydestä toimialakohtaisesti kertonee jotakin se, että 49:sta numerotason havainnosta 16 tehtiin kunkin toimialan muissa palveluissa, muussa valmistuksessa ja muualla luokittelemattomassa rakennustoiminnassa. Tämä lisää näkemystä siitä, että yksiköiden toiminta ja tuotannollisuus ei ollut merkittävää millään todetulla pääluokan tasolla. Tällä saattaa olla työturvallisuutta alentavaa vaikutusta käytännön tasolla työturvallisuustasoa määriteltäessä.

Nyt tehdyn selvityksen avulla on mahdollista keskittyä työturvallisuuteen toimialakohtaisesti ja pohtia sekä kehittää työturvallisuuden menetelmiä toimialojen näkökulmasta. On myös tärkeää määritellä yksikkökohtainen turvallisuustaso.

Kysymykseen työturvallisuuden riittävydestä henkilökohtaisella yksilötasolla, tehtäväkohtaisesti ja toimialakohtaisesti voidaan vastata kun kokonaistyöturvallisuuden taso on määritelty. Määrittelyyn vaikuttaa merkittävästi organisaation koko ja työtä suorittavien työntekijöiden määrä, kohderyhmän suhtautuminen ja sitoutuminen työturvallisuusasioihin ja nyt selvitetty toimialatietoisuus eri toimialoista. Opintotehtävän seuraavassa vaiheessa tavoitteena on selvittää lain suoma oikeutus turvalliselle työlle. Tarkoituksena on selvittää ja selvittää toimialoihin liittyvää lainsäädäntöä, niiden asetuksia ja normituksia työturvallisuuden kannalta tarkasteltuna.

4 TOIMIALAKOHTAINEN LAINSÄÄDÄNTÖ

Opinnäytetyön seuraavassa vaiheessa tavoitteena on tarkastella tehdyn selvityksen perusteella toimialakohtainen työturvallisuuteen vaikuttava lainsäädäntö sekä millä tavalla se vaikuttaa yksiköiden työtehtäviin ja miten työtehtäviä voidaan suorittaa tai jättää suorittamatta lain puitteissa.

Normien hierarkian mukaisesti Suomen perustuslaki sijoittuu korkeammalle hierarkiselle tasolle kuin muut lait ja se on tarkoitettu pysyvämmäksi kuin muut lait. Työturvallisuuslaki, kuin monet muutkin työllisyyden hoidon yksiköihin kohdistuvat lait ovat nk. normaaleja lakeja, joiden tehtävänä ovat soveltamisalansa mukaan antaa yksiköiden vastuullisille työntekijöille muun muassa opastavia tietoja ja neuvoja sekä tulkintoja oikeuksista, velvollisuuksista ja vastuista. Lait säädetään ja hyväksytään eduskunnassa sekä tasavallan presidentin toimesta.

Asetusten tarkoituksena on antaa tarkempia tietoja lakinsa soveltuvuudesta. Asetuksissa annetaan useimmiten tarkempia numeerisia ja laadullisia ominaisuuksia, käyttöohjeita ja teknisiä ratkaisuja kuin laeissa yleensä. Asetuksia antavat useimmiten valtioneuvosto, mutta niitä voivat antaa myös toimintaa ohjaavat ministeriöt.

Toimialakohtaiset määräykset perustuvat annettuihin asetuksiin kuten esimerkiksi Suomen rakentamismääräyskokoelmaan. Asetuksilla annetut määräykset ovat velvoittavia ja ne saattavat sisältää neuvoa antavia ohjeita ja opastuksia.

Standardoinnilla pyritään helpottamaan työntekijöiden työtä, sillä ne antavat yksityiskohtaisen ja tarkan tiedon suoritettavasta työstä, toiminnasta, palvelusta tai tuotteesta ja niiden ansiosta voidaan kokeilla soveltuvatko erilaiset työsuoritteet ja järjestelmät toisiinsa. Standardeja julkaisee Suomen Standardoimisliitto SFS ry.

Lisäksi normien hierarkiaan liittyy olennaisesti toimialakohtainen kirjallisuus kuten oppaat, käsikirjat, oppikirjat, säännöt sekä asiantuntija- ja virkamieslausunnot. Seuraavaksi olen tarkastellut työllisyyden hoidon yksiköihin liittyviä lakeja ja asetuksia oman kokemukseni perusteella ja luetellut niistä tärkeimmät.

4.1 Työturvallisuuslaki

Työturvallisuuslaki on jaettu kymmeneen eri osaan eli lukuun, niin kuin lait yleensäkin jaetaan. Jokainen luku käsittelee nimensä mukaisesti lain sisältöä tarkemmin. Kronologisesti laki etenee johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi. Lain alussa kerrotaan tarkoituksesta ja soveltamisalasta, luodaan puitteet ja perusteet siitä mitä ollaan tekemässä ja mistä ollaan sopimassa. Avataan työsuhteen käsitettä, kuvataan työsuhteeseen liittyviä erityistilanteita kuten vuokratyötä sekä sovelletaan lakia työtilanteisiin, joissa ei käytetä työsuhdetta.

Toinen luku käsittelee työnantajan yleisiä velvollisuuksia. Luku sisältää työnantajan järjestämisen yleisen turvallisuustoiminnan ja huolehtimisvelvollisuuden, työn vaarojen arvioinnin ja riskien määrittelyn, työympäristön ja työn suunnittelun sekä perehdyttämiseen ja työn järjestelyihin liittyvät toimenpiteet. Työturvallisuuslain kannalta tärkeimmät työnantajalle kuuluvat velvollisuudet ovat:

- *”haitta- ja vaaratekijöiden tunnistaminen ja selvittäminen, eli riskien kartoitus ja arviointi*
- *toimenpiteiden toteuttaminen ja haitta- ja vaaratekijöiden poistaminen*
- *niiden haitta- ja vaaratekijöiden merkityksen arviointi, joita ei voida poistaa*
- *haitta- ja vaaratekijöitä koskevan selvityksen (riskin arvioinnin) hallussa pito ja ajan tasalla pitäminen*
- *työsuojelun toimintaohjelman laatiminen*
- *työympäristön ja työyhteisön tilan jatkuva tarkkailu*
- *työntekijöille annettava perehdytys sekä opetus ja ohjaus*
- *asianmukainen tehtävien organisointi ja delegointi*
- *yhteistoiminta työntekijöiden kanssa” (Siiki 2010, 32)*

Toisen luvun merkittävin osuus on mielestäni työnantajan velvoitteisiin kuuluva työntekijästä huolehtiminen (738/2002 2. luku 8.§). Tällä varmistetaan ja annetaan työnantajan velvoitteeksi huolehtia työntekijöiden turvallisesta ja terveellisestä työstä ja työympäristöstä. Huolehtimisvelvoite on melko laaja käsite huomioiden kaikki tärkeät työhön liittyvät seikat ulottuen työympäristöstä varsinaiseen työhön, työviihtyvyyteen ja henkilökohtaisiin ominaisuuksiin kuten ammattitaitoon ja kokemukseen.

Oman käsitykseni mukaan lainsäätäjä ei ole halunnut tehdä selkeää rajausta huolehtimisvelvoitteeseen. Velvoitteet onkin rajattu niihin seikkoihin, joihin työnantaja voi ennalta vaikuttaa esimerkiksi työn vaarojen arvioinneilla.

Kolmannessa luvussa käsitellään työpaikan yhteistoimintaa ja yhteistyötä työnantajan ja työntekijöiden välillä.

*”Työnantajan ja työntekijöiden on yhteistoiminnassa ylläpidettävä ja parannettava työturvallisuutta työpaikalla”
(738/2002 3 luku 17§).*

Tällä lainsäätäjä viestii yhteisestä velvollisuudesta ja vastuusta työturvallisuuden parantamiseksi. Neljännessä luvussa pohditaan työntekijän oikeuksia ja velvollisuuksia. Lain mukaisesti työntekijöiden velvollisuuksiin sisältyy mm:

- *”työnantajan määräysten ja ohjeiden noudattaminen*
- *omasta ja toisten työntekijöiden turvallisuudesta huolehtiminen*
- *muihin työntekijöihin kohdistuvan häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun välttäminen*
- *havaitsemiensa vikojen ja puutteellisuuden poistaminen ja niistä ilmoittaminen*
- *koneiden ja työvälineiden asianmukainen ja oikea käyttö*
- *henkilösuojainten ja turvalaitteiden asianmukainen käyttö*
- *yhteistoimintaan osallistuminen”(Siiki 2010, 73)*

Mielestäni tässä vaiheessa laki on täyttänyt keskeisimmän tavoitteensa, kertonut tarkoituksensa ja saanut työnantajan ja työntekijän yhteistoimintaan turvallisen työnteon, työympäristön ja ennaltaehkäisyn saavuttamiseksi.

Luvussa viisi annetaan laaja-alaisia ohjeita käytännön työhön ja työolosuhteisiin. Siinä kerrotaan tarkempia velvoitteita työnantajalle ergonomiaan, työn henkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen kuormitukseen, yksin työskentelyyn, väkivallan uhkaan sekä jos työntekijään kohdistuu häirintää tai epäasiallista kohtelua. Luvussa käsitellään myös työpaikan ympäristöön ja rakenteisiin liittyvää turvallisuutta kuten fyysisiä, biologisia ja kemiallisia tekijöitä sekä koneiden ja laitteiden turvallisuutta.

Luvussa kuusi kerrotaan erityisistä työn teettämisen tilanteista ja siinä käsitellään yhteistä työpaikkaa, sen käsitettä sekä yhteisen työpaikan työnantajan käyttämää määräysvaltaa ja sen oikeutusta muihin yhteisellä työpaikalla toimiviin työnantajiin ja työntekijöihin nähden. Luvussa avataan myös yhteisen rakennustyömaan käsitettä, siellä toimivien rakennuttajien ja urakoitsijoiden välisistä velvoitteista, työntekijöiden tunnistettavuudesta, itsenäisen työnsuorittajan velvollisuuksista yhteisellä työpaikalla ja yhteisten vaarojen torjumisesta.

Työllisyyden hoidon yksiköiden työ- ja muiden sopimussuhteiden luonne saattaa toisinaan luoda laissa kerrottua yhteisen työpaikan ja yhteisen rakennustyömaan käsitettä. Yksiköissä työskennellään useissa erilaisissa sopimussuhteissa työnantajaan nähden, nämä sopimussuhteet muodostavat samankaltaisuuden kuin toimittaessa yhteisellä työpaikalla. Esimerkkinä voisi käyttää lain 55 § vapaaehtoistyöstä, jossa kerrotaan, että vaikka henkilö ei ole työ- ja muussakaan siihen rinnastettavissa olevassa suhteessa työnantajaan on työnantajan huolehdittava, että kyseisen henkilön turvallisuudelle ja terveydelle ei aiheudu haittaa tai vaaraa hänen työpaikalla ollessaan. Vastaavasti vapaaehtoisesti työpaikalla työskentelevä henkilön on noudatettava työpaikkaa ja työtä koskevia turvallisuusohjeita sekä käytettävä henkilösuojaimia (738/2002 6 luku 55§). Tämänkaltaisia tilanteita esiintyy ainakin Nuorten työpajalla, jossa henkilöt ovat ryhmävalmennustyyppisessä toiminnassa mukana tai yksilökohtaisissa palveluntarvearvioinneissa vapaaehtoisesti.

Nuorten työpajalla on myös ryhmiä, jotka kokoontuvat säännöllisesti harrastamaan ennalta sovittua aktiviteettia ryhmänjohtomaisesti. Ryhmänohjaajat ovat työsuhteessa työnantajaan ja ryhmän jäsenet toimivat vapaaehtoisesti ryhmissä. Työturvallisuuslain mukaan harrastustoimintaan ei sovelleta työturvallisuuslakia (738/2002 1 luku 2§). Ryhmänohjaajat ovat työsuhteessa työnantajaan ja heihin sovelletaan työturvallisuuslakia. Kirjassa Työturvallisuuslaki Pertti Siiki on käsitellyt asiaa muun muassa urheiluseurojen ja yhdistysten palkkaamien työntekijöiden asemasta. Hänen mukaansa työsuhteeseen palkattuun työntekijään sovelletaan työturvallisuuslakia ja harrastustoiminnaksi katsottava urheilualmentajan työ jää soveltamisalan ulkopuolelle (Siiki 2010, 16). Luvussa seitsemän käsitellään työn turvallisuuteen vaikuttavien henkilöiden velvollisuuksia sekä luvussa kahdeksan rangaistussäännöksiä.

4.1.1 Elintarvikelaki

Työllisyyden hoidon yksiköissä on elintarvikelain (23/2006) mukaista toimintaa Cafe Nuokkarilla, Nuorten työpajan suorittamissa ruokakuljetuksissa päiväkoteihin ja kouluihin sekä ruoka-avun kuljettamiseen ja jakamiseen liittyvässä toiminnassa. Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus ja laatu, toimijoiden välinen tiedonkulku, suojata kuluttajaa terveysvaaroilta, varmistaa elintarvikkeiden alkuperä, turvata korkealaatuinen toiminta ja parantaa toimijoiden toimintaedellytyksiä. Lain 13§:ssä kerrotaan muun muassa, että elintarvikehuoneistosta ja kuljetusalan toiminnasta on tehtävä ilmoitus elintarvikehuoneistosta päättävälle valvontaviranomaiselle.

Logistiikkayritysten Liitto ry ja Elintarvikealan kuljetusyrittäjät ry ovat laatineet yhdessä ohjeita elintarvikkeiden kuljetuksille. Ohjeissa tuodaan esille muun muassa kuljetusketjun toimintaan liittyviä asioita kuten vastuisiin ja velvoitteisiin, kuljetusketjun toimintaan, toiminnan arviointiin ja valvontaan sekä omavalvonnan suunnitteluun. (Elintarvikekuljetusten Yleiset Hyvän käytännön ohjeet).

Nuorten työpaja järjestää ja osallistuu vuoden aikana ulkotiloissa pidettäviin tapahtumiin ja messuihin. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira on laatinut ulkomyyntiohjeen sellaisiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin, jossa elintarvikkeita käsitellään, myydään ja tarjoillaan ulkotiloissa. (ulkomyyntiohje 16022/3). Nuorten työpaja järjestää ja ylläpitää ruoka-apua omissa tiloissaan heikossa työmarkkinatilanteessa oleville työntekijöille. Jaettavat ruoka-aineet noudetaan ruoka-apujakopisteistä ja kuljetetaan Nuorten työpajan toimitiloihin ja jaetaan työntekijöille. Ruoka-apuna jaetaan kuivatuotteita, kasviksia ja huoneenlämmössä säilyviä elintarvikkeita. Evira on laatinut ohjeen ruoka-apuun lahjoitettavista elintarvikkeista (16035/1). Työntekijät, jotka työskentelevät elintarvikkeiden parissa, käsittelevät pakkaamattomia ja helposti pilaantuvia elintarvikkeita kuten lihaa, kalaa ja maitoa, tarvitsevat työssään hygienialan osaamista ja koulutusta. Hygieniapassi tulee hankkia viimeistään kolmen kuukauden kuluessa töiden aloittamisesta.

4.1.2 Ympäristönsuojelulaki, jätelaki ja kemikaalilaki

Työllisyyden hoidon yksiköissä on Ympäristönsuojelulain (527/2014 liite 1.) mukaista toimintaa Ekopajassa entisessä Lavian kunnassa. Ekopaja suorittaa sähkö- ja elektroniikkalaiteromun (SE-romun) sekä kylmälaitteiden vastaanottoa, väliaikaista varastointia ja pienimuotoista kunnostamista. Ekopajassa tehdään tietokoneiden purkamista ja käsittelyä jatkojalostukseen tai loppusijoitukseen. Metalli- ja SE-romua noudetaan lähialueilta, vastaanotetaan, lajitellaan ja lähetetään jatkojalostukseen. Kylmälaitteiden osalta tehdään kierrätystoimintaa mm. televisioiden, radioiden, mikroaaltouunien ja tietokoneiden näyttöjen osalta.

Ympäristönsuojelulain tarkoituksena Ekopajan näkökulmasta on ehkäistä ympäristön pilaantumista, vähentää päästöjä, poistaa pilaantumisesta aiheutuvia haittoja ja torjua ympäristövahinkoja sekä tukea kestävästä kehityksestä. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja vähentää jätteiden määrää. Ympäristönsuojelulain (527/2014 7§) perusteella luvanvaraisen toimijan on ehkäistävä ja rajoitettava ympäristön pilaantumista ja noudatettava jätelain (646/2011 2.luku) mukaisia yleisiä velvollisuuksia ja periaatteita. Niihin sisältyy muun muassa nk. etusijajärjestys. Järjestyksellä tarkoitetaan että:

”ensisijaisesti on vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Jos jätettä kuitenkin syntyy, jätteen haltijan on ensisijaisesti valmistettava jäte uudelleenkäyttöä varten tai toissijaisesti kierrätettävä se. Jos kierrätys ei ole mahdollista, jätteen haltijan on hyödynnettävä jäte muulla tavoin, mukaan lukien hyödyntäminen energiana. Jos hyödyntäminen ei ole mahdollista, jäte on loppukäsiteltävä” (Jätelaki 646/2011 2.luku 8§).

Jätelain lisäksi luvanvaraisen toimijan, Ekopajan, on toiminnassaan noudatettava kemikaalilain (599/2013) mukaisia yleisiä periaatteita ja velvollisuuksia. Ekopajan kannalta tärkeimmät velvoitteet ovat tietoisuus kemikaalien terveys- ja ympäristövaikutuksista, riittävän huolellisuuden ja varovaisuuden turvaamisesta kemikaalien määrän ja vaarallisuuden huomioon ottaen sekä asiantuntemusta valita sellainen haittojen ehkäisymenetelmä, josta aiheutuu vähiten haittavaikutuksia. Ympäristönsuojelulaki edellyttää edelleen, että luvanvaraisen toimijan on toiminnassaan käytettävä

parasta käyttökelpoista tekniikkaa ja huolehdittava energiankäytön tehokkuudesta toiminnassaan.

Valtioneuvoston asetuksessa (852/2004) sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta kuvataan sähkö- ja elektroniikkalaitteiden luokat ja niihin kuuluvat laitteet, annetaan ohjeita esikäsittelyä ja lajittelua koskevista vaatimuksista sekä kuvataan varastointi- ja käsittelytilojen rakennevaatimukset.

Jätelain (646/2011 6§) mukaan vaarallisen jätteen haltija on vastuussa siitä, että jäte kuljetetaan lain edellyttämään paikkaan, lain edellyttämällä tavalla. Jäteasetuksessa (179/2012) annetaan ohjeita vaarallisen jätteen säilytykseen, pakkaamiseen, merkitsemiseen ja kuljettamiseen liittyvissä tiedoissa. Asetuksen liitteessä 3. on luettelo jätteen vaaraominaisuuksista ja sovellettavista raja-arvoista. Jätelain (646/2011 121§) mukaan jätteen haltijan on laadittava siirtoasiakirja muun muassa vaarallisesta jätteestä ja rakennus- ja purkujätteestä. Näitä jätelajeja syntyy nuorten työpajan, työllistämispalveluiden ja ekopajan toiminnasta. Siirtoasiakirjassa on oltava jäteasetuksen (179/2012 24§) mukaiset tiedot jätteestä. Siirtoasiakirjaa on säilytettävä kolme vuotta. Käytännön työmenetelmänä on, että siirtoasiakirjaa ylläpitävät jätteen vastaanottajat.

4.1.3 Maankäyttö- ja rakennuslaki

Opinnäytetyön selvitysvaiheessa rakentamisen (F) pääluokka sai merkintöjä kaikille muille työllisyyden hoidon yksiköille paitsi Ekopajalle. Rakentaminen kaikissa muodoissaan, vähäininkin näyttäytyy jatkuvasti jokaisessa yksikössä. Ekopajaan suunnitellaan omaa ryhmää, jotka suorittaisivat omalla alueellaan Lavian kaupunginosassa rakentamiseen liittyviä kiinteistöjen kunnostus- ja parannustöitä.

Työllistämispalvelut tekevät tuotannollisena päätyönään rakentamiseen liittyviä työtehtäviä ja – palveluja. Nuorten työpajalla on käynnissä mittava rakennuslupaa edellyttävä korjausrakennushanke ja Varaosapankki osallistuu rakennusmateriaalien purku-, kierrätys- ja myyntitehtäviin. Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) vaikuttaaakin yksiköiden toimintaan ja käytännön työtehtäviin päivittäin. Lain tarkoituksena

on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että asumiselle ja elinympäristölle luodaan hyvät edellytykset ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti tarkasteltuna.

Päivittäisessä työelämän arki- ja puhekielessä rakentamisella tarkoitetaan kaikkea kunnostamisesta rakennuksen rakentamiseen. Rakennuksen rakentaminen käsitetään yleisellä tasolla rakentamiseen kuuluvaksi ja luvanvaraiseksi toiminnaksi. Nuorten työpajan korjausrakennushanke on lain 125§ mukaisesti rakentamista ja siihen kohdistuu maankäyttö- ja rakennuslaki, valtioneuvoston asetus rakennustyön turvallisuudesta(205/2009) ja työministeriön päätös henkilöstötiloista (977/1994). Yksiköiden suorittamat lukuisat työtehtävät liittyvät oleellisesti kunnostamiseen, korjaamiseen, ylläpitämiseen, kuljettamiseen ja rakentamiseen. Seuraavaksi olen selvittänyt edellä lueteltujen asetusten vaatimuksia yksiköiden suorittamiin työtehtäviin nähden, poiminut asetuksista sellaiset määräykset, jotka liittyvät yksiköiden työtehtäviin ja pohtinut liittyvätkö ne yleisesti ottaen rakentamiseen ja samalla rakentamisen työturvallisuusasetusten piiriin.

4.1.4 Rakennustyöasetus ja Euroopan Unionin direktiivi rakentamisesta

Valtioneuvoston asetus rakennustyön turvallisuudesta kertoo että

”asetusta sovelletaan maan alla ja päällä sekä vedessä tapahtuvaan rakennuksen ja muun rakennelman uudis- ja korjausrakentamiseen ja kunnossapitoon sekä näihin liittyvään asennustyöhön, purkamiseen, maa- ja vesirakentamiseen sekä rakentamista koskevaan suunnitteluun. Lisäksi asetusta sovelletaan näitä töitä koskevan rakennushankkeen valmisteluun ja suunnitteluun” (Vna 205/2009 1§).

”yhteisellä rakennustyömaalla työpaikkaa, jolla tehdään 1 §:ssä tarkoitettua työtä ja jolla samanaikaisesti tai peräkkäin toimii useampi kuin yksi työnantaja tai korvausta vastaan työskentelevä itsenäinen työnsuorittaja” (Vna 205/2009 2§ 1. kohta).

Edellä olevilla asetuksen klausuuleilla tehdään selväksi, että etenkin Työllistämispalveluiden suorittamat rakentamisen työtehtävät ulkokohteissa, oman tukikohtansa, ulkopuolella ovat rakentamista. Työtehtäviä suoritetaan erityisesti kunnossapidon ja

korjausrakentamisen alueella yhteisillä rakennustyömailla sekä sellaisilla alueilla, jotka eivät ole rakennustyömaita, mutta siellä suoritetaan rakentamiseen liittyviä työsuoritteita. Tämänkaltaisia alueita ovat muun muassa julkiset kiinteistöt kuten koulut, päiväkodit ja toimistot. Yhteistä rakennustyömaan käsitettä tukevat rakennusalan yleiset sopimusehdot, joka määrittelee työmaa-alueen (rakennusalueen) alueeksi, jolla rakennustyötä tehdään ja joka on urakoitsijoiden käytettävissä rakennusajan (RT 16–10660 1999, 2). Työllistämispalveluiden työntekijät työskentelevät useimmiten urakoitsijoiden asemassa rakennustyömailla.

Rakennustyömaiden ulkopuolisia alueita, joilla työllistämispalvelut suorittavat rakentamiseen liittyviä työsuoritteita, rakentamisen käsitettä tukee maankäyttö- ja rakennuslain toimenpideluvanvaraisia toimenpiteitä (132/199 126 a§) sisältävä luettelo sellaisista töistä, joita ei voida pitää rakennuksena.

Haasteellisimman tulkinnan Työllistämispalveluiden työsuoritteista rakentamisen työturvallisuuden näkökulmasta ja rakennustyömaana olemisesta aiheuttaa työntekijöiden käytössä oleva kiinteistö, tukikohta, jossa suoritetaan rakentamiseen, kokoonpanoon, tavaroiden siirtoon, kuljettamiseen ja varastointiin liittyviä työsuoritteita. Lisäksi kiinteistön alueella tehdään muun muassa toimistotyötä, työsuoritteisiin liittyvää työnjohtotyötä, materiaalien lajittelutyötä, metalli-, maalaus ja betonointi- sekä siivoustyötä. ”Rakennustyömaadirektiivissä” on määritelty rakennustyömaa seuraavasti

”rakennustyömaalla voidaan tarkoittaa mitä tahansa aluetta, jolla toteutetaan luvussa 2.2 lueteltuja menetelmiä tai toimintoja. Luettelo ei ole tyhjentävä” (Euroopan Komissio, 2010, 32).

Luettelossa 2.2 todetaan että

”luettelo, joka ei ole tyhjentävä, tämän direktiivin 2 artiklan a alakohdassa tarkoitetuista rakennustöistä sekä tie- ja vesirakennustöistä

- 1. Kaivaminen*
- 2. Maanrakennustyöt*
- 3. Rakentaminen*
- 4. Esivalmisteisten rakenneosien kokoaminen ja purkaminen*
- 5. Muunnos- ja varustamistyöt*
- 6. Muutostyöt*

7. Uudistamistyöt
8. Korjaustyöt
9. Hajottaminen
10. Purkaminen
11. Ylläpito
12. Kunnossapito-maalaus ja siivoustyöt
13. Viemäröinti

Direktiiviä sovelletaan rakennustöihin sekä tie- ja vesirakennustöihin niiden kestosta riippumatta. Sitä sovelletaan myös työntekijöiden määrästä riippumatta” (Euroopan Komissio, 2010, 32).

”Rakennustyömaadirektiivi” vahventaa ajatusta siitä, että Työllistämispalveluiden kiinteistön alueen erilaiset rakennustyöt, ulkokohteiden rakentaminen sekä rakennustyömailla että alueilla, jotka eivät ole rakennustyömaita tulkitaan rakennustyömaiksi, vaikka rakennustyömaa käsitettä ei suomalaisessa rakennusalan asetuksissa tai laeissa olekaan sanallisesti määritelty. ”Rakennustyömaadirektiivissä” on esitetty hyvin Työllistämispalveluiden työtehtäviä vastaavia työsuoritteita kuten:

”Esimerkki 48. rakenteiden pystyttäminen näyttelyä varten ja katsomon pystyttäminen ulkoilmatapahtumaa varten” tai esimerkki varustamistöistä ”koulun varustamistöiden yhteydessä laboratorioihin oli asennettava työpöydät, joissa oli sähkö-, kaasui-, ja vesiliitännät”(Euroopan Komissio, 2010, 34).

Rakentamisen rajamailla työskenteli myös ”pensselisetä” (Aalto 2015, 8) kunnostaessaan julkisessa tilassa sijainnutta rakennusosaa. Lehtiartikkelin henkilö kunnosti julkisen hallinnon omistaman rakennusosan omalla kustannuksellaan ja omalla ajallaan. Sen lisäksi, että kunnostustyötä tehnyt henkilö ei toiminut työntekijänä eikä työnantajana, hän ei myöskään ollut työ- eikä työluonteisessa suhteessa kehenkään, sillä työn tilaajaa eikä sittemmin työnjohtoakaan ollut nimetty. Pelkästään työturvallisuuslain näkökulmasta asia on vaikeasti tulkittavissa. Tarkasteltaessa ”pensselisedän” työsuoritetta, tulkitsematta työnantajan ja työntekijöiden vastuita ja velvollisuuksia lain mukaan, oli työsuorite hyvin tyypillinen työllisyyden hoidon yksiköiden suorittamien rakentamisen työtehtävien kanssa.

Edellä olevien perustelujen pohjalta tulkitsemalla, että Työllistämispalveluiden toiminta on oleellisilta osin rakentamista, joten sen toimintaan kohdistuu maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), valtioneuvoston asetus rakennustyön turvallisuudesta-

ta(205/2009) ja työministeriön päätös henkilöstötiloista (977/1994). Kuvassa 5 on maankäyttö- ja rakennuslain toimenpideluvanvaraisten töiden mukainen puurakenteinen suojakatos.

Kuva 5 Oheinen katos on esimerkki lukuisista ”rakennusdirektiivin” mukaisista rakennustöistä Työllistämispalveluissa.

4.1.5 Asetus koneista ja laitteista

Valtioneuvoston asetus koneiden turvallisuudesta (Vna 400/2008) kohdistuu jokaiseen yksikköön. Asetuksen tarkoituksena on säätää koneiden suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvistä olennaisista terveys- ja turvallisuusvaatimuksista, koneiden vaatimusten mukaisuuden osoituksista, koneiden markkinoille saattamisesta ja käyttöönnotosta. Asetuksen ohjeita käytetään hankittaessa koneita ja laitteita työtehtävien suorittamiseen sekä Nuorten työpajan toimitilojen kuten puusepän- metallityötilan, hitsaustyötilan, ruiskumaalaamon ja autonhuoltotilan käyttöönotossa (Liite 1).

4.1.6 Tieliikennelaki, ajokorttilaki, ajoneuvolaki

Tieliikennelain mukaiset velvollisuudet näyttäytyvät lähes jokaisen yksikön toiminnassa jatkuvasti. Ainoastaan Varaosapankilla ei ole hallittavanaan tieliikennelain mukaista ajoneuvoa (267/1981 2 a §). Tieliikennelaki koskee työllisyyden hoidon

yksiköissä työskenteleviä sellaisia henkilöitä, joilla ajokorttilain mukaan on ajo-oikeus ja heidät on siihen työtehtävään alkuhaastattelussa valittu. Työllisyyden hoidon yksiköiden moottorikäyttöisten ajoneuvojen kuljettaminen perustuu autonkuljettajien ajokorttiluokkien mukaiseen ajo-oikeuteen. Yhteensä yksiköiden hallittavana on lähes kolmekymmentä moottorikäyttöistä ajoneuvoa.

Työllistämispalveluiden käytössä on kolme kappaletta kuorma-autoja, joiden kuljettaminen edellyttää ajokorttilain 2 ryhmän 1 a) kohdan mukaista ajo-oikeutta. Kansankielessä tällä ajokorttiluokalla tarkoitetaan C-luokan ajokorttia. Näiden ajoneuvojen kuljettajien tulee suorittaa ammattipätevyyden osoittama koulutus viiden vuoden välein Valtioneuvoston asetuksen (640/2007 7§) mukaisesti. Jatkokoulutusta tulee suorittaa 35 tuntia viidessä vuodessa.

Laki kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä (693/2006) mahdollistaa työllisyyden hoidon yksiköiden suorittaa ilman liikennelupaa sallittua tavarankuljetukseen soveltuvaa ajoneuvoliikennettä. Tämänkaltaista ajoneuvoliikennettä suoritetaan muun muassa Nuorten työpajalla, joka kuljettaa päiväkoteihin ja kouluihin päivittäisiä valmisaterioita sekä ruoka-apu tyyppistä kuljetusta paikallisten lähiöiden asukastuville.

4.1.7 Pelastuslaki

”Pelastuslain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti” (379/2011).

Pelastuslain mukaan rakennuksen tai kohteen haltijan on laadittava toiminnastaan pelastussuunnitelma (379/2011 3 luku 15 §). Lisäksi

”toiminnanharjoittajan on laadittava selvitys siitä, miten rakennuksen tai tilan käyttötapa ja henkilöiden rajoittunut, heikentynyt tai poikkeava toimintakyky sekä muut poistumisturvallisuuteen vaikuttavat tekijät otetaan huomioon tulipaloihin ja muihin vaaratilanteisiin (379/2011 3 luku 19 §).

Nuorten työpajalla ja Varaosapankilla on lakiin perustuva pelastussuunnitelma ja ohjeet sen käyttämisestä. Menetelmävaiheessa esitän pelastussuunnitelman ja siitä johdetun harjoitellun tavan, turvallisuuskävelyn, rakennuksesta poistumiseen. Työllistämispalveluihin ja Ekopajaan käyttöön otetaan toimiva pelastussuunnitelma.

4.1.8 Muut toimintaan merkittävästi kohdistuvat lait

Työllisyyden hoidon yksiköiden perustehtävien mukaisesti toimintaan kohdistuu merkittävä määrä tärkeitä asiakasprosesseihin kohdistuvia lakeja. Tämän insinöörityön kannalta nämä lait käydään läpi luettelonomaisesti, vaikka lait liittyvät yksiköiden perustehtäviin merkittävästi ja ovat äärimmäisen tärkeitä suoritettaessa yksilökohtaista työtä asiakaspolkujen rakentamiseksi. Nämä lait ja kaikki edellä luetellut lait toimivat tasavertaisessa asemassa toisiinsa nähden, kuitenkin normien hierarkian mukaisesti. Työllisyyden hoidon yksiköiden asiakkuuksiin kohdistuvat lait ovat muun muassa seuraavat:

- Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Nuorisolaki (72/2006)
- Laki nuorista työntekijöistä (998/1993)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001
- Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta (630/1998)
- Henkilötietolaki (523/1999)
- Päihdehuoltolaki (41/1986)
- Ulkomaalaislaki (301/2004)

4.1.9 Eräitä huomioita nuorille työntekijöille suunnatuista laeista

Tässä kappaleessa tuon esille nuorten työpajoilla usein esillä olleita asioita, jotka liittyvät nuorten työn tekemiseen, sen vaarallisuuteen ja nuorten ikään liittyvien lakien ja asetusten näkökulmasta.

Laissa nuorista työntekijöistä kerrotaan, että sitä sovelletaan työhön, jota voi suorittaa alle 18-vuotias työ- tai virkasuhteessa (998/1993 1 luku 1§). Samassa laissa kerrotaan, että 15 vuotta täyttänyt henkilö ja saman vuoden aikana 14 vuotta täyttänyt henkilö voidaan ottaa sellaiseen kevyeen työhön, joka ei vahingoita hänen terveystään tai kehitystään eikä aiheuta haittaa koulunkäynnilleen (998/1993 1 luku 2 §). Aluehallintoviranomainen voi erityisestä syystä myöntää luvan henkilön työskenteleeseen esiintyjänä tai avustajana taide- ja kulttuuriesityksissä sekä muissa vastaavissa tilaisuuksissa, jos kyseinen toiminta ei vaaranna lapsen turvallisuutta taikka aiheuta haittaa hänen terveydelleen, kehitykselleen tai koulunkäynnilleen (998/1993 1 luku 2 §).

4.1.10 Nuorille työntekijöille erityisen vaaralliset ja haitalliset työt

Lain kolmannessa luvussa kuvataan työn turvallisuutta ja terveellisyyttä sekä mainitaan, että

”sellaisiin töihin, jotka voivat aiheuttaa erityisen tapaturmavaaran tai terveyshaitan tai jotka voivat 1 momentissa mainitulla tavalla olla nuorelle työntekijälle itselleen tai muille vahingoksi, saa käyttää nuorta työntekijää vain asetuksessa säädetyin edellytyksin” (998/1993 3 luku 9 §).

Asetuksessa on lueteltu sellaiset erityisen haitalliset työt, joihin nuorta työntekijää saa käyttää vain jos nuori työntekijä tekee ammatillisessa koulutuksessa opettajan johdolla ja valvonnassa. Ohessa on valtioneuvoston asetuksen nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä tehty luettelo.

”1) työt, joissa esiintyy nuoren työntekijän ikään ja kokemukseen nähden liiallista rasitusta, huomattavaa vastuuta omas-

ta tai toisten turvallisuudesta, huomattavaa taloudellista vastuuta tai erityisiä vaaroja, joita nuoret eivät kykene tunnistamaan tai välttämään;

2) yksintyöskentely silloin, kun siihen liittyy ilmeinen tapaturman tai väkivallan vaara;

3) psykiatristen potilaiden ja psyykkisesti tai sosiaalisesti häiriintyneiden hoito ja huolto;

4) kuolleiden käsittely ja kuljetus;

5) teurastus;

6) sukellus;

7) työ, jossa altistutaan haitallisesti myrkyllisille aineille tai syöpää, perinnöllisiä perimäaurioita taikka sikiöaurioita aiheuttaville aineille tai aineille, jotka jollakin muulla tavalla voivat vaikuttaa ihmisen terveyteen pysyvästi;

8) palo- ja räjähdysvaarallisten aineiden ja erittäin helposti syttyvien nesteiden käsittely ilmeisen vaarallisissa olosuhteissa; sekä

9) työ, jossa altistutaan haitalliselle säteilylle” (475/2006 3§).

”Nuori työntekijä voi työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävässä ammatillisessa koulutuksessa ja oppisopimuskoulutuksessa tehdä 3 §:n 1 momentin 3—5 kohdassa tarkoitettuja töitä kokeneen ja ammattitaitoisen henkilön jatkuvassa valvonnassa. Selvitys valvonnan järjestämisestä ja tarpeellisesta perehdyttämisestä liitetään työnantajan ja koulutuksen järjestäjän väliseen sopimukseen ja lähetetään tiedoksi asianomaiselle työsuojeluviranomaiselle.” (475/2006 2§ 1. kohta).

Toisin sanoen luettelon mukaisia töitä saa teettää nuorille työntekijöille vain ammatillisissa oppilaitoksissa opettajien johdolla ja valvonnassa, sekä luettelon kohtien 3-5 töitä saa teettää nuorille työntekijöille työpaikoilla kokeneen ja ammattitaitoisen henkilön jatkuvassa valvonnassa ja edellyttäen, että koulutuksen järjestäjällä ja työpaikalla on sopimus tehtävästä toiminnasta ja siitä on ilmoitettu viranomaisille.

Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut asetuksen nuorille työntekijöille vaarallisten töiden esimerkkiluettelosta (302/2007). Luettelon töitä saa teettää nuorille vain aiemman asetuksen (475/2007) mukaisin edellytyksin (302/2007 1§). Esimerkkiluettelo on kattava ja se on jaettu mekaanisiin -, kemiallisiin -, fysikaalisiin -, ja sähköisiin vaaratekijöihin sekä ruumiilliseen liikeyritykseen, biologisiin vaaratekijöihin sekä eräisiin töihin (302/2007 Liite).

4.1.11 Nuorille työntekijöille sopivia kevyitä töitä

Työministeriö on laatinut esimerkkiluettelon nuorille soveltuvista kevyistä töistä. Luettelon mukaisia töitä voi teettää 14 vuotta täyttäneille tai saman kalenterivuoden aikana täyttävälle nuorelle henkilölle. Esimerkkiluettelon mukaiset kevyet työt ovat:

- ”1. Virvokkeiden, lippujen ja vastaavanlaisten tuotteiden myyntityö kilpailuissa, näyttelytilaisuuksissa tai samankaltaisissa tilaisuuksissa.*
- 2. Lähettityö sekä lehtien ja mainosten jako.*
- 3. Esiintymiset ja muu työskentely taide-, kulttuuri- ja vastaavissa tilaisuuksissa.*
- 4. Kauppaliikkeissä tehtävät avustavat työt kuten näytteille asettelu ja hintojen merkitseminen, tavaroiden lajittelu ja pakkaus sekä myyntityö, ei kuitenkaan työ valintamyymälöiden kassoilla.*
- 5. Avustavat toimistotyöt.*
- 6. Puutarha- ja maataloustöissä istutus-, poiminta- ja aputyöt sekä vaarattomien kotieläinten ruokinta.*
- 7. Majoitus- ja ravitsemisliikkeissä tehtävät avustavat työt kuten kattaukseen liittyvät työt sekä annostelu- ja myyntityö.*
- 8. Teollisuudessa tehtävät pienehköt avustavat työt, joita tehtäessä tai joiden läheisyydessä ei käsitellä aineita tai välineitä, jotka voivat aiheuttaa terveydellistä vaaraa tai haittaa.*
- 9. Varastotyössä ja vastaavassa tavaroiden vastaanotto, lajittelu, käsittely ja lähetys sekä merkintä- ja laskentatyö.*
- 10. Puhtaanapito- ja siivoustyössä huoneistojen, esimerkiksi toimistojen siivous siten, että työssä ei saa käsitellä aineita tai välineitä, jotka voivat aiheuttaa terveydellistä vaaraa tai haittaa.*
- 11. Muut kevyet työt, jotka työympäristö, työn vaatimukset, työn aiheuttama vastuu sekä ruumiillinen ja henkinen kuormittavuus huomioon ottaen vastaavat edellä mainittuja töitä”*
(1431/1993).

Edellä kuvailtujen Työministeriön asetuksen klausuulien mukaisesti Nuorten työpajan nuorilla on mahdollisuus muun muassa esiintyä taide-, kulttuuri- ja vastaavissa tilaisuuksissa 13 vuoden ikäisenä. Kuvassa 6 on Nuorten työpajan bändi esiintymässä kauppakeskuksessa.

Kuva 6 Lain mukaan bändipajassa nuorten on mahdollista esiintyä taide-, kulttuuri- ja vastaavissa tilaisuuksissa 13 vuotta täytettyään.

5 TYÖLLISYYDEN HOIDON YKSIKÖIDEN TYÖTURVALLISUUDEN MALLIT JA MENETELMÄT

Opintotehtävän seuraavassa vaiheessa siirryn toiminnalliseen vaiheeseen. Sen tarkoituksena on tuottaa yksiköille heidän toimintaansa soveltuvia, työturvallisuuden menetelmiä ja toimintatapoja.

Toiminnallisen vaiheen tavoitteena on yhdessä kohderyhmän kanssa valmennuksellisin menetelmin laatia, kokeilla, käyttöönottaa ja ylläpitää yksiköihin soveltuvia sekä yhteisiä että yksittäisiä työturvallisuutta parantavia toimintatapoja. Työtapana käytän työpalaverikäytäntöä, keskinäisiä keskusteluja ja neuvotteluja sekä perinteistä esimies-koulutusmallia.

5.1 Työn vaarojen arviointi

Työturvallisuuslain (438/2002 10§, 11§) mukaan työnantajan on selvitettävä antamansa työn vaarat, arvioitava ne, sekä jos vaarojen arviointi osoittaa, että työstä ai-

heutuu erityistä vaaraa, työtä saa tehdä vain pätevä ja henkilökohtaisten edellytysten puolesta siihen soveltuva henkilö.

Työllistämispalveluissa, Varaosapankissa ja Nuorten työpajalla on käytössä Porin kaupungin henkilöstölleen suunnittelema kahdesti vuodessa tehtävä työn vaarojen arviointimenetelmä. Työn vaarat arvioidaan tapaturman vaarojen, ergonomian, fyysisten vaaratekijöiden, kemiallisten vaaratekijöiden ja henkisen kuormittumisen osalta. Työn vaarojen toteutuminen arvioidaan yhdessä kohderyhmän kanssa sekä kahdesti vuodessa että tarvittaessa uuteen työsuoritteeseen tai – palveluun ryhdyttäessä. Vaarojen toteutumisesta laaditaan riskitaulukko todennäköisyyksien perusteella. Riskit on jaettu vähäiseen, merkityksettömään, huomattavaan ja sietämättömään riskiin. Ristiintaulukoinnin avulla on mahdollista tehdä päätöksiä työn aloittamisesta, jatkamisesta, keskeyttämisestä ja päättämisestä. (Porin kaupungin intranet- työn vaarojen arvioinnit).

5.1.1 Työllisyyden hoidon yksiköiden vaaralliset työt

Työn vaarojen arvioinnin työtavalla lisätään kohderyhmän tietoisuutta työn vaaroista. Kokemuseräinen työn vaarojen selvittäminen ja niiden kirjaaminen auttavat tunnistamaan omaan työympäristöön liittyvät vaaratilanteet. Työntekijöille erityistä vaaraa aiheuttavat työt edellyttävät työnantajalta kirjallista suunnitelmaa ja siten varautumista ennalta arvaamattomiin tilanteisiin. Työllisyyden hoidon yksiköiden vaarallisia töitä tai työympäristöjä ovat muun muassa

- liikennöinti kuljetuskalustolla
 - muutto- ja tavaroidensiirtotyöt
 - vaativat kappaletavaranoistot kuorma-auton kuormausnostimella
 - trukin käyttäminen
- putoamisvaaralliset työt
 - työntekijän nostaminen henkilönostimella
 - työntekijän työskentely korkealla
 - rakennustelineiden pystyttäminen ja purkaminen
- vaarallisten aineiden käsittely, puupölyn hallinta ja Ex-tilan tunnistaminen
- vaarallisen asiakkaan kohtaaminen

- työskentely kiinteistössä, joka on osittain rakennustyömaana
 - Työllistämispalveluiden kiinteistö
 - Nuorten työpajan ja Varaosapankin toimitilat

5.2 Työhön perehdyttäminen ja jatkuva työnopastus

”Työturvallisuuslain mukaan työnantajan on huolehdittava että työntekijä perehdytetään riittävästi työhön, työpaikan olosuhteisiin, työ- ja tuotantomenetelmiin, työssä käytettäviin työvälineisiin ja niiden oikeaan käyttöön sekä turvallisiin työtapoihin erityisesti ennen uuden työn tai tehtävän aloittamista tai työtehtävien muuttuessa sekä ennen uusien työvälineiden ja työ- tai tuotantomenetelmien käyttöön ottamista.” (438/2002 14§ 1. kohta).

5.2.1 Non-stop tyyppinen työtapa

Työllisyyden hoidon yksiköissä perehdyttämisen luonteeseen liittyvää työtehtävää on runsaasti päivittäin. Kaikki työnsä aloittavat työntekijät käyvät alkuhaastattelun, jossa sovitaan työn aloituspäivästä. Työhön tullaan non-stop tyyppisesti ja työ voidaan myös päättää non-stop tyyppisesti. Non-stop aloituksella tarkoitetaan alkuhaastattelussa yhteisesti sovittua, kaikille tahoille soveltuvaa, parasta mahdollista työn teon aloituspäivää. Non-stop päättymisellä tarkoitetaan työntekijän omaehtoista työn sopimussuhteen päättämistä, jos työllistyminen, koulutukseen hakeutuminen tai muihin yhteiskunnallisiin palveluihin integroituminen on ajankohtaista. Tällä tavalla menettellen edistetään sekä yleistä työllistymistä että avoimille työmarkkinoille ja koulutukseen siirtymistä.

Muun muassa non-stop sisääntulon johdosta työllisyyden hoidon yksiköiden perehdyttämissuunnitelmaan liittyviä työsuoritteita tehdään päivittäin yksiköissä (Liite 2). Perehdyttämissuunnitelman tarkistuslistalla varmennetaan perehdyttämisen kohteena olevien valmentautujien, uusien työntekijöiden ja yksiköiden sisällä työtehtäviä vaihtavien ymmärrys toiminnan luonteesta, perehdytyksen toteutumisesta ja yleisen työturvallisuuden ylläpitämisestä yksiköissä.

5.3 Pelastussuunnitelma ja turvallisuuskoulutus

Kuten aiemmin tässä insinööriyössä on ollut esillä, pelastuslain mukaan toiminnanharjoittajan tai kiinteistön omistajan on laadittava toiminnastaan pelastussuunnitelma. Pelastussuunnitelman tarkoituksena on parantaa turvallisuuteen liittyviä rakenteellisia järjestelyjä, huolehtia mahdollisten vaaratilanteiden alkusammutukseen liittyvistä teknisistä laitteista ja niiden ylläpidosta, perehdytettävä henkilöstö turvallisuusasioihin ja sovittava vastuuhenkilöiden toiminnasta vaaratilanteissa, perehdytettävä uudet valmentautujat turvallisuuskulttuuriin sekä ylläpidettävä turvallisuuteen liittyvää tietotaitoa jatkuvilla koulutuksilla. Pelastussuunnitelman tärkeimpänä tehtävänä on olla ennalta ehkäisemässä mahdollisia vaara- ja uhkatilanteita neuvoa antavana dokumentoituna oppaana koko henkilöstölle.

Työllisyyden hoidon yksiköihin, Nuorten työpajaan ja Varaosapankkiin, on laadittu pelastussuunnitelma kohderyhmän tekemänä. Suunnitelma laadittiin työpalaveri tyypisesti niin, että valmentajat osallistuivat suunnitelman tekemiseen. Pelastussuunnitelmaan liittyvää turvallisuuskoulutusta järjestetään Nuorten työpajalla kaksi kertaa vuodessa. Tämän insinööriyön aikaa ja tilaa säästääkseni kirjaan vain laaditun pelastussuunnitelman sisällyksen, joka on seuraava:

1. *Pelastussuunnitelman perusteet*
 - *suunnitelman tarkoitus*
 - *laki- ja asetuserusteet*
2. *Turvallisuudesta vastaavat henkilöt*
 - *turvallisuushenkilöt*
 - *kohteen yleistiedot*
 - *suojeltava henkilöstö*
 - *liitynnät pelastustoimeen*
3. *Vaaratilanteet ja niiden vaikutukset*
 - *vaaratilanteiden arviointimenettely*
 - *vaaratilanteiden ja niiden vaikutusten arviointi*
4. *Toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi*
 - *paloturvallisuus*
 - *vaaralliset aineet*
 - *työsuojelu ja ensiapuvalmius*
 - *ilkkivallan ja rikosten ehkäisy*
 - *tietoturvallisuus*
 - *varautuminen vaaratilanteisiin kiinteistön huollossa*
5. *Poistumis- ja suojautumismahdollisuudet sekä sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt*

- *rakennuksesta poistuminen ja kokoontumispaikat*
- *sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt*
- *väestönsuojat*
- *väestönsuojien käyttö- ja tyhjennys*
- *turvallisuuskoulutus*
- 6. *Turvallisuusmateriaali*
- 7. *Ohjeet erilaisiin onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten*
- *yleiset toimintaohjeet onnettomuuksien varalta*
- *onnettomuuskohtaiset toimintaohjeet*
(Pelastussuunnitelma, Nuorten työpaja 2013)

5.4 Safety Check turvallisuuskävely työpajalla

Turvallisuuskävely on kehitetty Nuorten työpajalla ja Varaosapankin työtiloihin Veturitalleille. Turvallisuuskävely suoritetaan neljästi vuodessa valmentautujien jatkuvan vaihtuvuuden ja non-stop tyyppisen sisääntulon ja poislähtemisen johdosta. Kävelyn tavoitteena on osallistaa henkilöstöä ja valmentautujia turvallisen työympäristön ylläpitämiseen, sekä havainnoimaan kiinteistön vaaratilanteet ja niistä aiheutuvat riskit. Turvallisuuskävelyn aikana tutustutaan pelastussuunnitelmaan yleisellä tasolla, alkusammutuskalustoon, työpaikan uloskäynteihin, yleiseen poistumiseen rakennuksesta, eri työympäristöihin sekä kokoontumispaikkaan. Kävelyn tarkoituksena on tutustuttaa talon henkilökunta ja valmentautijat työpaikan ”ei kenenkään” alueelle, joka on jokaisen työntekijän aluetta. Liitteessä 3 on turvallisuuskävelyn kysely valmentautujille. Turvallisuuskävelyn kyselyn tavoitteena on sitouttaa koko henkilöstö miettimään omaa ja työympäristönsä työturvallisuutta.

5.5 Putoamisvaaralliset työt

Työllistämispalveluissa ja Nuorten työpajalla suoritetaan korkealla tehtävää työtä. Yleisimmät työtehtävät liittyvät kiinteistöjen kunnossapitoon ja rakennuskorjauksiin. Lisäksi Nuorten työpajan rakennustyömaalla työtä tehdään korkealla. Työturvallisuuslain mukaan työnantajan on tunnistettava työstä, työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat riskit ja määriteltävä niiden vaara- ja haittatekijät (738/2002). Korkealla työskentelyyn liittyy vakavimpana riskinä putoaminen. Putoamisriskiä voidaan ennakolta hallita tunnistamalla, estämällä ja poistamalla korkealla työskentelyn vaara-

tekijät sekä toteuttamalla yleisesti vaikuttavat työturvallisuustoimenpiteet ennen yksilöllisiä toimenpiteitä. Korkealla työskenneltäessä putoamisvaara tulee poistaa ensisijaisesti rakenteellisilla ratkaisuilla. Korkealla työskentelyn suunnittelussa on erityisen tärkeää tunnistaa seuraavat riskitekijät:

- korkealla työskentelyn turvallisuuskulttuuri ja työn johtaminen
- perehdyttämisen riittävyys, ohjeiden antaminen ja niiden noudattaminen
- virheellisten asenteiden ja turhan riskinoton välttäminen ja välinpitämättömyyden poistaminen
- jatkuva koulutus ja harjoittelu
- oikeaoppinen suojavarusteiden käyttäminen
- ammatillinen osaaminen korkealla työskentelyyn ja riittävä fyysinen kunto

Korkealla työskentelyn riskien arviointi tulee suorittaa aina ennen työn aloittamista. Lähtökohtaisesti korkealla työskentely antaa aina kohtalaisen riskin, jolloin peruste työkohtaiseen vaaran arviointiin on välttämätöntä. Jos työtehtävän riski arvioidaan merkittäväksi tai sietämättömäksi, tulee ryhtyä annettuihin välittömiin toimenpiteisiin.

5.5.1 Korkealla työskentely

Korkealla työskentelyyn liittyy olennaisesti kattava suunnittelu ennen työskentelyä, siirtyminen korkealla olevaan työpisteeseen ja työskentely korkealla, sekä turvallisen työvälineen valitseminen. Korkealla oleva työpiste voi olla yhden metrin korkeudella tai yhden, mutta alle viiden metrin korkeudella tai yli viiden metrin korkeudella (Työturvallisuuskeskus 2013, 5).

Työllisyyden hoidon yksiköissä käytetään korkealla työskentelyn työtehtävissä ainoastaan siihen soveltuvia työvälineitä:

- tikkaat
 - nojatikkaat
 - A-tikkaat
- työpukit

- telineet ja työtasot
 - omassa omistuksessa olevat Haki-telineet
 - vuokrattavat telineet
- Henkilönostimet
- Henkilökohtaiset putoamissuojaimet

5.5.2 Tikkaiden käyttäminen ja niillä työskentely

Työllisyyden hoidon yksiköiden työtehtäviin sisältyy ainakin osittain tikkaiden käyttäminen. Tikkaiden käyttäminen aiheuttaa myös melko paljon keskustelua niiden käyttämisestä ja käyttämättä jättämisestä päivittäiseen työntekoon.

Käyttötarkoitukseen tulee valita sopivimmat tikkaat. Ennen tikkaiden käyttöä niiden kunto tulee tarkastaa, tikkaissa ei saa olla lommoja, lohkeamia tai taipumia sekä askelmien on oltava ehjät. Tikkaiden alustan on oltava vaakasuorassa ja tikkaat tulee asentaa aina sivuttaissuunnassa pystysuoraan. Tikkaat tulee kiinnittää kaatumisen, liukumisen ja heilumisen estämiseksi, mikäli tikkaita ei voi sitoa tulee käyttää aina avustajaa. Tikkaiden työympäristö tulee olla vapaana esineistä, aukeavista ovista, kävelevistä ihmisistä sekä autoista. Tikkaita noustaan vuorotahtiin, niin että vastakkainen jalka ja käsi on oltava kiinni tikkaissa. Kasvot on oltava aina tikkaisiin päin ja tikkailta ei saa koskaan hypätä. Tikkailla saa olla vain yksi henkilö kerrallaan. (Työturvallisuuskeskus 2012).

”Nojatikkaita ei saa käyttää työalustana. Nojatikkaita saadaan käyttää vain tilapäisinä kulkuteinä, nostoapuvälineiden kiinnittämiseen ja irrottamiseen sekä muihin vastaaviin lyhytaikaisiin, kertaluonteisiin töihin. Nojatikkaiden pituus saa olla enintään kuusi metriä.”(Vna 205/2009. 32§).

A-tikkaita voidaan käyttää ainoastaan lyhytaikaisiin ja vähäistä voimaa tarvittaviin työsuoritteisiin. Sellainen työskentely, joka aiheuttaa A-tikkaiden kaatumisvaaran on kiellettyä. A-tikkailta voi työskennellä jos askelmat ovat kunnolliset seisomista varten, mutta mikäli saatavilla on rakennusteline, niin sitä tulee käyttää. (Työturvallisuuskeskus 2012). Voimaa vaativissa rakennustoissa kuten piikkaamisessa, hitsaamisessa ja muuraamisessa A-tikkaiden käyttö on kielletty.

”A-tikkaita saa käyttää työtelineiden sijaan työalustana vain, kun työtelineitä ei voida kohtuudella edellyttää työn lyhytkestoisuudesta tai muusta vastaavasta seikasta johtuen. Tällöin A-tikkaita saadaan pääsääntöisesti käyttää työalustana vain siten, että työntekijä seisoo niillä alle metrin korkeudessa.” (Vna 205/2009. 32§).

Riippu- ja köysitikkaiden sekä köysien käyttäminen kiipeämiseen ja työntekoon on kielletty.

5.5.3 Työpukit

Työpukkeja käytetään sellaisissa työtehtävissä joissa tarvitaan vähäistä ulottuvuutta ja useita siirtoja työvaiheiden aikana. Tämänkaltaisia työtehtäviä yksiköissä on runsaasti kuten maalaus-, tasoite-, tapetointi-, laatoitus-, listoitus- ja sähkömiehen asennukset työtehtävissä.

Työpukit on oltava lujuuden ja vakavuuden osalta riittäviä. Nykyisin käytetään yleisimmin tehdasvalmisteisia kokoontaitettavia työpukkeja, jotka ovat helposti mukana kuljetettavia. Työpukin enimmäiskorkeus on kaksi metriä. (Työturvallisuuskeskus).

”Rakennustyössä käytettävän työpukin on täytettävä seuraavat vaatimukset:

1) yli 0,5 metriä korkeat työpukit on varustettava kiinteillä vaakatasossa olevilla askelmilla, joiden syvyys on vähintään 50 millimetriä ja pituus vähintään 0,3 metriä;

2) askelmaväli saa olla enintään 0,3 metriä;

3) työpukin korkeus saa olla enintään 2,0 metriä;

4) alle 1,0 metriä korkeiden työpukkien työtason leveyden on oltava vähintään 0,3 metriä ja, jos korkeus on yli 1,0 metrin ja alle 2,0 metriä, työtason leveyden on oltava vähintään 0,4 metriä” (Vna 205/2009 66§).

5.5.4 Telineet ja työtasot

Työllistämispalveluiden käytössä on rakentamiseen ja korkealla työskentelyyn soveltuvia elementtitelineitä tuotenimeltään HAKI moduuliteline. Telineiden pääasiallinen käyttötarkoitus on vuokraustoiminta yksityisille kuluttaja-asiakkaille ja Porin kaupungin virastoille ja yksiköille. HAKI moduulitelineitä käytetään myös jonkin verran omassa toiminnassa. Yleiset ohjeet moduulitelineen, työtasojen ja kulkuteiden järjestyksessä ovat:

- Työnantajan on huolehdittava työntekijän turvallisuudesta ja terveydestä työllisyyden hoidon yksiköissä
- Työntekijöille on järjestettävä tarpeelliset työ- ja suojatelineet kaikissa korkealla tehtävissä töissä
- kaikille työskentelypaikoille on järjestettävä turvallisia, helposti käytettäviä, tarkoitukseen soveltuvia ja selvästi merkittyjä kulkuteitä
- telinettä saa pystyttää, purkaa ja muuttaa pätevän työntekijän johdolla työntekijä, jolle on annettu erityisopastus ja työn vaaroja sisältävät ohjeet

Erityisopastus annetaan työnjohdon toimesta työntekijälle tai työryhmälle ja se sisältää telineen pystytykseen, purkamiseen ja muuttamiseen liittyviä tehtäviä:

- HAKI moduulitelineen asennusohjeiden selvittäminen
- turvallisuuteen liittyvät tekijät telinetyössä
- toimenpiteet henkilöiden ja esineiden putoamisvaaran ehkäisemiseksi
- muuttuvien sääolosuhteiden huomioiminen telinetyön turvallisuudessa
- työtasojen sallittujen maksimikuormitusten huomioiminen
- telinetyön vaarojen arvioinnit

5.5.5 Telineiden vuokraaminen

Telineitä vuokrattaessa vuokraaja tulee perehdyttää telineiden käyttämiseen ja antaa telineiden käytölle tarpeelliset ohjeet (STMp 156/1998 2§). Käyttöohjeessa tulee esittää telineen soveltuvuus käyttökohteeseen, ohjeet telineiden rakenne-, kokoamis-,

purkamis- ja ankkurointivaihtoehtoista, nousutiet, työtasojen suurimmasta sallitusta kuormasta, perustamisesta ja turvallisesta käytöstä sekä käytön rajoituksista. (STMp 156/1998 3§). HAKI moduulitelineet on säännöllisesti huollettava ja kunnossapidettävä sekä huolehdittava määräaikaistarkistuksista. Määräaikaistarkistuksiin ei tarvitse käyttää asiantuntijaa tai asiantuntijayhteisöä. (Vna 403/2008 Liite). HAKI moduulitelineen vaatimustenmukaisuus, tyyppihyväksyntä ja CE-merkintä tulee selvittää jos vuokraustoimintaa yksityisille jatketaan.

”Työväline on pidettävä säännöllisellä huollolla ja kunnossapidolla turvallisena sen käyttöön ajan. Vikaantumisesta, vaurioitumisesta tai kulumisesta aiheutuva vaara tai haitta tulee poistaa”. (Vna 403/2008 5§).

”Määräaikaistarkastus on tehtävä vuoden välein ensimmäisen käyttöönottotarkastuksen jälkeen tai, jollei työvälineelle ole tehtävä käyttöönottotarkastusta, vuoden välein siitä ajankohdasta, kun työnantaja otti työvälineen käyttöön. (Vna 403/2005 34§)

”Määräaikaistarkastuksessa varmistetaan työvälineen toimintakunto tarkastamalla erityisesti, ettei työvälineen tai materiaalien ikääntymisestä, väsymisestä, kulumisesta, korroosiosta tai vaurioitumisesta aiheudu vaaraa. Tarvittaessa on käytettävä ainetta rikkomattomia tarkastusmenetelmiä”. (Vna 403/2008 34§).

5.5.6 Telineiden oma käyttö

Moduulitelineitä käytetään myös niin kutsutussa omassa käytössä. Käyttökohteena ovat muun muassa Nuorten työpajan korjausrakennustyömaa, Työllistämispalveluiden kiinteistön alueella käyttäminen sekä ulkopuolisissa rakennustehtävissä ja rakennustyömailla. Käytettäessä moduulitelineitä omassa käytössä, telineitä käytetään edellä kuvailtujen asetusten ja ohjeiden mukaisesti, mukaan luettuna mitä asetuksissa kerrotaan työnantajan pätevyydestä ja telineiden suuren korkeuden ja kokonsa puolesta tehdystä rakenne- ja käyttösuunnitelmasta.

”Päätoteuttajan on huolehdittava, että rakennesuunnitelman ja käyttösuunnitelman laatii telinerakenteen ominaisuudet ja suunnittelutehtävän vaativuus huomioon ottaen riittävän pä-

tevä henkilö. Rakennesuunnitelman laatijalla on oltava vähintään teknillisen alan ammattikorkeakoulututkinto, sitä vastaava aiempi tutkinto tai teknikkotason tutkinto ja perehtyneisyys telinerakenteisiin, jos työtelineen korkeus on yli kymmenen metriä tai työtelineen seisontavakavuus perustuu ankkurointiin taikka työtelineen rakenteen suunnittelu on työtelineen peittämisen takia tai muusta syystä vaativaa”. (Vna 205/2009 56§).

Käyttösuunnitelmassa on oltava seuraavat tiedot:

- 1) selvitys telineen pystytyksen, käytön ja purkamisen aiheuttamista vaaroista sekä niiden torjunnasta;*
- 2) selvitys työtelineen käytöstä eri työvaiheissa;*
- 3) työtelineiden, kulku- ja nousuteiden sijainti ja liittyminen rakennukseen tai rakenteeseen;*
- 4) selvitys toimenpiteistä, joilla estetään työmaaliikenteen, materiaalin siirron ja muiden tekijöiden aiheuttama vaara telineiden käytölle;*
- 5) selvitys siitä, miten esineiden putoamisvaara estetään ja alapuoliset kulkutiet suojataan suojakatoksella tai muilla toimenpiteillä;*
- 6) käyttöohjeet telineen käyttäjille. (Vna 205/2009 52§).*

5.5.7 Telineiden pystytys

Telineiden pystytyspaikka tulee olla vaakasuora, kantavuudeltaan varmistettu, vapaana yleisestä liikenteestä ja rajattu esim. lippusiimoin. Maapohjan kantavuus tulee varmistaa lisäämällä tarvittaessa sepelikerroksia. Jäätäneelle maapohjalle ei saa pystyttää telineitä, asfaltin päälle pystytettäessä tulee varmistaa asfaltin kantavuus. Tarvittaessa pystysalkojen alle tulee asentaa aluslankkuja tai – laattoja kuorman jakamiseksi laajemmalle alueelle.

Haki moduulitelineet pystytetään tuotevalmistajan asennusohjeiden mukaisessa järjestyksessä. Asennusjärjestys mahdollistaa telineen pystyttämisen niin että putoamisvaara on poistettu. Noudattamalla asennusjärjestystä pystytysvaiheessa oleva teline toimii jo osittain telineenä.

5.5.8 Telineen ankkurointi

Teline ankkuroidaan seinään tai kiinteään rakenteeseen telineen rakenne- tai käyttösuunnitelman mukaisesti. HAKI moduuliteline ankkuroidaan kiinnittämällä jokainen pystysalko 4 m:n välein seinäkiinniketankoja ja korvakkeita käyttäen. Alimmainen kiinnitys tehdään korkeintaan 3. liitoskohtaan, joka on 4,8 m:n korkeudella maatasolta. Seinään asennettavien ankkuripulttien vetolujuus tulee suunnitella telineen kuormituksesta aiheutuneen vetolujuuden vastaavaksi. Seinän tai muun kiinteän rakenteen ankkuripohjan kiinnitys tulee varmistaa esimerkiksi vetokokein.

5.5.9 Nousutiet, kulkuaukot ja suojakaiteet

Telineet tulee varustaa nousuportailta yli 0,5 metrin korkeudelta. HAKI moduulitelineen portaot asennetaan yhdessä varsinaisen telineen kanssa. Porrastornit asennetaan rakenne- ja käyttösuunnitelman mukaisesti, niin että porrastasoilta noustaen aina ylemmälle tasolle. Portaot asennetaan porrastornimaiseksi toistensa päälle, käyttämällä suojakaiteita asennusohjeiden mukaisesti, työntekijöiden putoamisvaara pystytään torjumaan. Telineisiin tulee asentaa suojakaiteet, putoamissuojat ja jalkalistat asennusohjeiden mukaisesti. Porrastorni voidaan rakentaa myös omien salkojen varaan.

5.5.10 Telineiden purkaminen ja kuljettaminen

Ennen telineiden purkamista niistä tulee poistaa kaikki ylimääräinen rakennusjättemateriaali. Telineet puretaan vastakkaisessa järjestyksessä kuin pystytys tehtiin. Seinäankkuroinnit voidaan poistaa vasta kun telineitä kuormittavat materiaalit on poistettu. Kaikki telineen osat niputetaan yhteen ja lasketaan alas, telineosien pudottaminen on kielletty. Vaurioituneet telineosat poistetaan käytöstä.

5.5.11 Telineiden käyttö, huolto ja korjaustoimenpiteet

Käytännön tasolla määräaikaistarkastukset telineille suoritetaan jatkuvana työllistämistoimenpiteenä. Telineistä poistetaan välittömästi irtotavarat, roiskeet, laastit, lumi ja kaikki muut työturvallisuutta vaarantavat materiaalit. Vääntyneet, murtuneet ja silmämääräisellä tarkastuksella todetut heikkotasoiset telineen osat tulee poistaa välittömästi käytöstä. Käytössä vaurioituneita telineen osia ei säilytetä kiinteistön tiloissa, vaan ne poistetaan asianmukaiseen jätekeräykseen. Vuokralta palautetut telineen osat tarkastetaan, huolletaan, varastoidaan asianmukaisesti niille varattuihin paikkoihin ja asetetaan uudelleen vuokralle. Telineosat varastoidaan sateelta suojatuissa tiloissa.

Ennen telineen käyttöönottoa telineille suoritetaan käyttöönottotarkastus. Tarkastuksessa varmistetaan perustusten, ankkuroinnin, vinotukien, työtasojen, kulkuteiden, suojakaiteiden ja koko telinekokonaisuuden toimivuus sekä laaditaan telinekortti. Käytössä oleville telineille suoritetaan viikoittain työturvallisuustarkastus. Tarkastus kirjataan telinekorttiin. Myös telineen muutokset kirjataan telinekorttiin. Työllisyyden hoidon yksiköiden rakennustyömailla käyttöönottotarkastuksesta ja telinekortista vastaa työmaan työnjohto.

5.5.12 Henkilönostimet

Työllisyyden hoidon yksiköissä Nuorten työpajalla ja Työllistämispalveluissa työskennellään sellaisissa töissä, jotka edellyttävät henkilönostimen käyttöä. Yksiköt eivät hallinnoi omia henkilönostimia, vaan ne vuokrataan tarvittaessa sovitun menettelytavan mukaisesti.

Henkilönostin tulee valita käyttötarkoituksen mukaisesti. Valintaan vaikuttavia tekijöitä on suoritettavan työn kesto, työskentelykorkeus ja nostimessa samanaikaisesti olevien työntekijöiden määrä sekä suurin sallittu työskentely ulottuma. Myös nostimen sisä- tai ulkokäyttö ja käyttövoima vaikuttavat vuokrattavan nostimen hankintaan. Työskentely-ympäristö kuten työkohteeseen pääsy, maaperän korkeuserot, nostimen siirtotarve työmaalla sekä työtasolla tarvittavien työkalujen ja tarvikkeiden

määrä vaikuttavat myös nostimen vuokraukseen. (Työsuojeluoppaita ja – ohjeita 31, 3).

Henkilönostimen vuokraukseen tulee sisällyttää laitteeseen perehdyttäminen, käytönopastus ja varmistus siitä, että käyttäjä osaa käyttää vuokrattavaa nostinta. Perehdyttämiseen osallistuu vuokraajayrityksen työntekijä, nostimen käyttäjät ja työnjohto. Henkilönostinta vuokrattaessa työnjohdon tulee varmistaa, että nostimen määräaikaistarkastus on voimassa. Sellaisissa työtehtävissä, joissa henkilönostinta käytetään pitkäkestoisesti, työnjohdon tulee suorittaa käytönaikainen tarkistus kerran viikossa. Henkilönostimen käyttäjältä edellytetään henkilönostinkoulutuksen suorittamista. Työnantaja järjestää koulutuksen tarvittaessa ja koulutuksen jälkeen työnantaja myöntää henkilönostimen käyttäjälle asianmukaisen luvan (Liite 4).

5.5.13 Henkilökohtaiset putoamissuojaimet

Henkilökohtaisia putoamissuojaimia käytetään toissijaisena menetelmänä välttää putoamisvaara. Ensisijaisena putoamissuojausmenetelmänä käytetään aina rakenteellisia ratkaisuja.

Työllisyyden hoidon yksiköissä suoritetaan ainoastaan sellaista korkealla tehtävää työtä, joissa käytetään henkilökohtaisena putoamissuojauksena kokovaljaita, vaimenninta ja liitosköyttä tai - tarrainta.

Henkilökohtaiset putoamissuojaukset vuokrataan henkilönostimen vuokrauksen yhteydessä ja niitä käytetään nostimella työskennellessä. Välineitä vuokrattaessa työnjohdon on varmistettava että suojaukset ovat asianmukaiset ja määräykset täyttyviä. Putoamissuojausten vuokraamiseen tarvitaan työnantajan kirjallinen lupa (Liite 4). Kuvassa 7 suoritettavaan työtehtävään tarvitaan työnantajan myöntämä kirjallinen lupa.

Kuva 7. Korkealla työskentely edellyttää henkilökohtaisia putoamissuojaimia, suojavaatetusta, suojakypärää ja työnantajan myöntämää kirjallista lupaa.

5.6 Trukin käyttäminen

Työllistämispalveluiden käytössä on vuoden 1991 mallinen umpiohjaamolla varustettu haarukkanosturi eli trukki. Sitä käytetään tavaroiden ja materiaalien kuten telineiden siirto- ja kuormaustehtävissä. Trukki on rekisteröity ja liikennevakuutettu ja sitä voidaan käyttää myös ajoneuvoliikennöintiin liikenteessä. Trukin kuljettaminen edellyttää 18 vuoden ikää ja kuljettajalla tulee olla vähintään traktori luokan ajokortti. Trukilla henkilönosto on kielletty, eikä siinä käytetä henkilönostoon tarkoitettua nostokoria.

”Trukin ja henkilönostimen kuljettajalla tulee olla sen käyttöön työnantajan antama kirjallinen lupa. Työnantajan on ennen luvan antamista varmistettava, että kuljettajalla on riittävät kyvyt ja taidot työvälineen käyttämiseen”.(Vna 403/2008 14§).

Työllistämispalveluiden trukin kuljettajalta edellytetään trukkikoulutuksen tai vastaavan asianmukaisen koulutuksen hyväksytysti suorittamista. Koulutuksen jälkeen työnantaja myöntää kuljettajalle trukin kuljettamiseen asianmukaisen luvan (Liite 4). Kuvassa 8 on Työllistämispalveluiden käyttämä haarukkanosturi eli trukki.

Kuva 8 Trukin käyttäminen edellyttää asianmukaisen koulutuksen suorittamista ja työnantajan myöntämää kirjallista lupaa.

5.6.1 Auton- ja trukinkuljettajan vastuut ja velvollisuudet

Työllisyyden hoidon yksiköiden auton- ja trukinkuljettajien tärkeimpiä tehtäviä tavaroiden ja materiaalien kuljettamisen lisäksi on huolehtia kuljettamastaan ajoneuvosta. Kuljettajat ovat vastuussa oman ajoneuvonsa hyvästä kunnosta. Kuljettajien on huolehdittava suoritettavista normaaleista ajoneuvon huolloista ja tarkastuksista sekä raportoitava havaitsemistaan korjaustarpeista välittömälle työnjohdolle. Kuljettajat vastaavat kuljettamastaan kuormasta, taakasta ja sen asianmukaisesta kiinnittämisestä. Autonkuljettajien vastuu alkaa siitä kun ajoneuvon lastattu kuorma on kiinnitetty kiinnityspisteistä, kuljettamisesta ja vastuu päättyy siihen, kun kuorma luovutetaan. Trukinkuljettajan vastuu taakasta alkaa kun taakka on haarukalla ja päättyy siihen kun taakka on jätetty turvallisesti sovittuun paikkaan. Ajoneuvojen kuljettajat vastaavat siitä, että he noudattavat tieliikennesääntöjä ja annettuja työnjohdon ohjeita, eivät ylikuormita ajoneuvoja, eivätkä aiheuta vaaratilanteita.

Auton- ja trukinkuljettajilla on oikeus olla ottamasta kuormaa tai taakkaa, joka vaarantaa yleistä turvallisuutta ja heillä on oikeus kieltäytyä ajamasta ajoneuvolla, joka muodostaa ilmeisen vaaran käyttäjälleen ja turvallisuudelle.

Trukinkuljettajan ja kuorma-auton kuormausnosturin käyttäjän velvollisuus on estää ketään kulkemasta kuormatun nostolaitteen alla. Lisäksi heidän velvollisuutensa on ilmoittaa korjaustarpeista, vioista ja puutteista laitteissa työnjohdolle.

Liitteessä 5 on esitetty yksiköiden työnjohtajille ja – valmentajille ajoneuvojen kunnon seurantaan soveltuva malli. Mallissa seurataan ajoneuvojen kuntoa havainnointimenetelmällä.

5.7 Muutto- ja tavaroiden siirtotyön turvallisuus

Nuorten työpajalla ja Työllistämispalveluiden yksiköissä suoritetaan vuoden aikana lukuisia muutto- ja tavarankuljetustehtäviä. Nuorten työpaja kuljettaa valmisaterioita päiväkoteihin ja kouluihin. Työllistämispalvelut suorittavat muutto ja tavarankuljetustyötä Porin kaupungin perusturvan asiakkaille ja kaupungin eri hallintokunnille ja yksiköille. Tästä työstä aiheutuu melkoinen määrä yksittäiseen työntekijään kohdistuvaa kappaleitavaran nosto-, siirto- ja kantamistehtävää. Työtehtävät sisältävät paljon kannattelua, käsin tehtävää nostotyötä, kävelyä taakan kanssa ja taakan laskemista alustalle. Työtä vaikeuttaa taakan epäsymmetria, epätietoisuus taakan tarkasta painosta ja taakassa olevien nostokahvojen puutteellisuudesta. Työ on useimmiten luonteeltaan toistotyötä ja sitä pyritään tekemään parityöskentelynä. Valtioneuvoston päätöksessä käsin tehtävistä nostoista ja siirroista työssä kerrotaan että,

”työnantajan on ryhdyttävä asianmukaisiin järjestelyihin tai annettava työntekijän käyttöön asianmukaisia välineitä, erityisesti mekaanisia laitteita, jotta työntekijän ei käsin tarvitse käsitellä taakkoja” (Vnp 1409/1993).

Samassa päätöksessä tuodaan esille muun muassa, että työnantajan on arvioitava työn turvallisuus- ja terveysturvallisuusriskit, järjestettävä nostotoimenpiteet mahdollisimman turvallisiksi, sekä ryhdyttävä toimenpiteisiin erityisesti selän vahingoittumisen välttämiseksi (1409/1993). Lisäksi työnantajan on annettava työntekijöille opetusta ja koulutusta taakkojen oikeaoppisesta käsittelystä ja vaaratekijöistä.

Koska käsin tehtävään fyysiseen nostotyöhön vaikuttaa samanaikaisesti useat tekijät, nostettavalle taakalle ei ole annettu laissa yksiselitteistä painorajaa. Kirjassa Työtur-

vallisuuden ja terveyden johtaminen kirjoittajat esittävät, että ”peukalosääntönä on Suomessa käytetty miehille toistuviin nostoihin 35 kg:n ja tilapäiseen nostoon 55 kg:n rajaa ja vastaavat lukemat naisille on 20 kg ja 30 kg” (Laitinen, Vuorinen, Simola 2013, 125). Työterveyslaitos esittää yksittäisten nostojen taakan enimmäispainoksi 25 kg:n rajaa ja jos työssä käytetään nuoria työntekijöitä nostorajaa tulisi laskea 15 kg:aan. Erityisen harjaantuneille nostajille enimmäisraja olisi 40 kg. (Työterveyslaitoksen www-sivut 2015).

Käsin nostamiseen tehtävän työn turvallisuuteen voidaan vaikuttaa miettimällä työstä muodostuvia olosuhdetekijöitä ja niiden määritelmiä. Taulukossa 3 on esitetty nostotyön turvallisuuteen vaikuttavia nosto-olosuhdetekijöitä ja niiden määritelmiä työllisyyden hoidon yksiköiden muutto- ja siirtotöiden työtehtävissä. Määritelmät ovat osittain tekijän suosituksia.

Taulukko 3. Olosuhdetekijöitä ja määritelmiä käsin nostamiselle.

Nosto-olosuhdetekijä käsin nostamiselle	Olosuhdetekijän määritelmä käsin nostamiselle
Taakan paino	Taakan paino(t) arvioidaan ennen nostotyötä. Suositaan painoltaan useita pieniä taakkoja.
Painopisteen etäisyys vartalosta	Taakan etäisyys nostajasta on alle 25 cm. Ylärajana on 60 cm. Etäisyyden kasvaessa nostajasta taakan paino nousee.
Nostokorkeus	Suosittelava nostokorkeus on rystystasolla noin 25 cm. Korkea nosto, jossa taakka nostetaan yli hartiatason, tulee välttää (max. paino 5 kg). Matalassa nostossa taakan painoa lisää nostajan paino
Nostojen määrä ja työn kesto	Jatkuvissa nostoissa alaselän kuormitus kasvaa. Kuormittumiseen vaikuttaa taakan paino, kannatteluajan pituus, nostojen välisen lepoajan pituus ja työn kokonaisaika
Taakan symmetrisyys ja nostokahvat	Taakan epäsymmetrisyys ja nostokahvojen puute lisää taakan kuormittavuutta. Käsivarsien etäisyys toisistaan lisää taakan kuormittavuutta.
Selän kiertyminen	On suositeltavaa välttää alaselän kiertoa.
Yhdellä kädellä nostaminen	Yhdellä kädellä nostaminen on epävarmempaa ja väsyminen on nopeampaa kuin kahdella kädellä
Parityöskentely	Epäsymmetrisissä ja kahvattomissa taakoissa sekä kuormittavuudeltaan suurissa taakoissa suositetaan pari- ja monihenkilötyöskentelyä.

Taakan tai materiaalin tunnistettavuus	Taakka tai materiaali tulee tunnistaa. Jos tunnistaminen ei ole mahdollista tai tarpeellista, taakka tulee asentaa soveltuvaan kuljetusvälineeseen. Tunnistamattoman taakan kuljetuksessa käytetään parityöskentelyä. Tunnistamatonta taakkaa ei saa kuljettaa kosketuksissa vartalon osaan.
Työsuojavarusteet	Työsuojavarusteina käytetään näkyviä varoitusvaatteita työtakkia, työhoussuja, käsineitä ja turvajalkineita. Tunnistamattoman taakan käsittelyssä käytetään aina viiltosuojakäsineitä.

5.8 Kuormansidontasuunnitelma

Muutto- ja tavaroiden siirtotyöhön liittyy olennaisilta osin kuorman sitominen kuljettavan ajoneuvon tavaratilaan tai kuormalavalle. Tavaroita kuljetetaan työllisyyden hoidon yksiköiden N1-luokan ajoneuvoissa, jotka kansankielessä ovat pakettiautoja tai painorajan ylittäessä 3500 kg pakettiauton mallisia kuorma-autoja.

Kuorma tulee tehdä ajoneuvoihin mahdollisimman matalalle ja niin, että se on mahdollisimman lähellä ajoneuvon pituussuuntaista keskilinjaa. Kuorma tulee sijoittaa tavaratilan etupäätyä vasten siten, että kuormassa olevat terävät esineet sijoittuvat taaksepäin. Kuorma saa ulottua ajoneuvon takana enintään kaksi metriä ja edessä enintään yhden metrin. Kuorma ei saa ylittää sivusuunnassa kuormatilan laitoja. (Vna 1257/1992).

5.8.1 Kuorman sitominen

Kuorma tulee sitoa kuormatilaan niin, että se ei saa haitata ajoneuvon kuljettamista. Kuorma ei saa liikkua kuormatilaan vasten eteenpäin kiihdytettäessä 10 m/s^2 ja sivulle tai taaksepäin 5 m/s^2 voimaa vastaavasti.

Kuorma tulee varmistaa tukemalla, sitomalla, lukitsemalla tai peittämällä sekä lisäksi kuorman varmistamisessa voi hyödyntää kitkan pidätyskykyä. (Vna 1257/1992 47§). Kuorman sitomisvälineen tulee olla mahdollisimman vaakasuorassa, eikä se saa ylittää 60° kuormaan nähden. Kaikki sitomisvälineet on oltava tiukasti jännitettyjä ja

tarvittaessa vaivattomasti tarkastettavissa ajon kestäessä, yhden sitomisvälineen irro-
tessa tai heikentyessä muiden sitomisvälineiden tulee sitoa kuorma vastaavalla taval-
la.

Kun kuljetetaan puu- tai vastaavaa kuormaa se tulee sitoa vähintään yhdellä sidoksel-
la, ja jos vastaava kuorma on yli kolme metriä pitkä, se tulee sitoa kahdella sidoksel-
la. Kun tavaraniippu on tuettu kuormatilan sivutolppia vasten, sen tulee nojata vähin-
tään kahteen saman sivun sivutolppia vasten. (Vna 1257/1992).

Kuorman sitomiseen käytetään sitomisvälinettä, joka voi olla vyö, vaijeri, kettinki,
köysi tai verkko ja jotka on varustettu tarkoituksenmukaisin kiinnitysliittimin tai –
lukoin. Kuorman sitomiseen voidaan käyttää myös kiristyslaitetta, jolla sitomisväli-
ne voidaan kiristää. Sitomisvälineet on tarkistettava riittävän usein ja rikkoutuneet
tai osittain rikkoutuneet välineet on poistettava. Kulumisesta johtuen heikentyneitä ja
epäasiallisesti korjattuja välineitä ei saa käyttää. Sitomisvyössä tulee olla merkinnät
valmistuksesta ja nimellislujuudesta. (Vna 940/1982).

5.8.2 Kuorman liikkumisen estäminen

Kuorma tulee kiinnittää kiinnityspisteistä niin, että sitomisvälineiden yhteenlaskettu
lujuus on eteenpäin estävässä tapauksessa vähintään samansuuruinen kuin kuorman
massa. Sivulle tai taaksepäin sitomisvälineiden yhteenlaskettu lujuus tulee olla puolet
kuorman massasta. (Vna 1257/1992 48§).

5.8.3 Henkilökuljetus kuorma- tai tavaratilassa

Positiivinen lainsäädännöllinen yllätys jatkuvaan resurssiongelmaan henkilökuljetuk-
siin muutto- ja tavaransiirtotöissä löytyi eräästä asetuksesta:

*”Kuorma- ja pakettiauton (N-luokat) tavaratilassa, jossa ei
ole istuimia eikä penkkejä, saa kuljettaa kuormaamiseen ja
kuorman purkamiseen tarvittavaa apuväkeä määräpaikalle ja
takaisin” (Vna 1257/1992 43§ 3.kohta)*

Oheinen klausuuli tuo kustannussäästöjä isoja työryhmiä vaativissa muuttotyötehtävissä. Asetuksen soveltuvuutta ja hyödynnettävyyttä yksiköiden suorittamiin muuttotöihin selvitetään Liikenteen turvallisuusvirastossa. Opinnäytetyön tekijä on kysynyt viranomaiselta asetuksen oikeellisuutta Liikenteen turvallisuusvirastosta seuraavasti.

Hei,

Soittelin sinulle aiemmin tänään seuraavassa asiassa. Olen tekemässä opinnäytetyötä työturvallisuudesta Porin kaupungin työllisyyden hoidon yksiköissä. Työtä varten olen selvittänyt eräitä lainsäädännöllisiä mahdollisuuksia työn suorittamiseen. Teemme vuosittain runsaat sata muuttotyötä yksityisille asiakkaille, Porin kaupungin yksiköille ja virastoille sekä muille julkisille toimijoille. Muuttotöitä varten meillä on asianmukaiset välineet kuten N-luokan ajoneuvot ja muut muutossa tarvittavat apuvälineet. Muuttotöihin meillä on käytössä työntekijöitä, jotka ovat työsuhteessa tai muussa vastaavassa suhteessa työnantajaan. Yleisenä haasteena meillä on ollut työntekijöiden kulkeminen ajoneuvoissa muuttotöiden aikana.

Kysymys? Voimmeko kuljettaa em. muuttotöissä olevia työntekijöitä N-luokan ajoneuvojen tavaratilassa? (Suomala henkilökohtainen tiedonanto 26.11.2015)

5.9 Koneiden ja laitteiden käyttäminen työllisyyden hoidon yksiköissä

Tekemällä oppimiseen ja työpalveluiden ylläpitämiseen, järjestämiseen ja tekemiseen liittyy olennaisilta osin koneiden ja laitteiden turvallinen käyttäminen. Valtioneuvoston asetus velvoittaa työnantajan huolehtimaan mm. koneiden ja laitteiden turvallisesta käytöstä (Vna 403/2008).

Työllisyyden hoidon yksiköiden koneita ja laitteita käytettäessä ja hankittaessa tulee noudattaa nk. ”konedirektiiviä”. Tämä ohje osoittaa, että kone tai laite täyttää vaatimustenmukaisuudesta annetut määräykset valmistajalle tai valmistajan edustajalle Euroopan unionin talousalueella. (Vna 1314/1994 8§). Vaatimustenmukaisuus osoitetaan koneissa ja laitteissa olevalla CE-merkinnällä (Vna 1314/1994 Liite 2).

Yksiköiden kone- ja laitekantaa tulee tarkastella työn vaarojen arvioinnin näkökulmasta ja määrittellä oleelliset riskitekijät olemassa oleville koneille ja laitteille. Tekijän näkemyksen perusteella seuraaville yksiköiden koneille, laitteille tai vastaaville tulee suorittaa työn vaarojen arviointi ja riskien määrittely, jotta voidaan määrittellä työturvallisuuden taso yksiköissä ja voidaan noudattaa työturvallisuuslain työnantajan huolehtimisvelvollisuutta:

- pakettiautojen takalaitanostimet (Kuva 9)
 - vuosittainen määräaikaistarkastus
- kuorma-auton kuormausnosturi
 - vuosittainen määräaikaistarkastus
- Työministeriön päätöksessä 1432/1993 määritellyt mekaanista vaaraa aiheuttavat koneet ja laitteet kuten:
 - sirkkelit, pyörösahat, vannesahat, höyläkoneet, moottorisahat, jyrsinkoneet
 - konevoimalla toimivat leikkurit ja puristimet, joita käytettäessä työtapana on niin sanottu vaaraton piteleminen, avonieluiset murskaus-koneet, pylväsporakoneet, kulmahiomakoneet, metallisorvit, kaasuhitsauslaitteet
 - naulaimet, joissa voimana käytetään paineilmaa tai vastaavaa tai ruutipanosta
- Trukin ylläpito ja käyttäminen työtehtäviin
- Haki moduulitelineen vaatimustenmukaisuuden, tyyppihyväksynnän ja CE-merkinnän selvittäminen

Kuva 9. Nuorten työpajan pakettiautojen takalaitanostimien käytölle tulee suorittaa työn vaarojen arvioinnit.

5.10 Tulityöt

Tulitöitä ovat kaikki sellaiset työt joista syntyy kipinöitä ja joissa käytetään liekkiä ja korkeaa lämpöä ja jos niistä syntyy palovaaraa. Tulitöitä ovat muun muassa kaasus- ja kaarihitsaus, poltto-, laikka- ja kaarileikkaus sekä metallien hionta. Myös työt joissa käytetään kuumailmapuhallinta, avotulta tai kaasupoltinta luetellaan tulitöiksi.

Työllisyyden hoidon yksiköissä suoritetaan tulitöitä Nuorten työpajalla ja Työllistämispalveluissa. Nuorten työpajan korjausrakennustyömaalle haetaan vuosittain tilapäinen tulityölupa, koska rakennustyömaa ei täytä vakituisen työpaikan vaatimuksia tulitöistä. Väliaikaiseen tulityöhön myönnetään vuokranantajan toimesta kirjallinen lupa tulitöiden suorittamiseen. Väliaikaisella tulityöpaikalla tulitöitä tekevillä työntekijöillä tulee olla tulityökortti.

Vakituinen tulityöpaikka on suunniteltu tulitöiden tekemiseen ja se tulee olla kirjattuna työnantajan valvontasuunnitelmaan. Vakituisen tulityöpaikan suunnittelussa on huomioitu palo-osastointi vaatimukset, ja rakenteet tulee olla palamattomia tai suoja-verhottuja, jos rakenteet ovat palavia. Vakituksissa tulityöpaikoissa tulee olla vähintään kaksi A-BIII-E - luokan käsisammutinta. (Suomen pelastusalan keskusjärjestön [www-sivut](#)).

Sellaiset henkilöt, jotka työskentelevät työllisyyden hoidon yksiköissä tulitöiden työnjohdossa tai vastaavissa tehtävissä tai työntekijänä tulitöissä tulee suorittaa tulityökortti ja huolehtia sen kertauskoulutuksen ajan tasalla pysymisestä. Mikäli tulityöpaikka ei täytä vakituisen tulityöpaikan vaatimuksia tulee työnantajan huolehtia sellaisen järjestämisestä tulityötä tekeville työntekijöille ja työnjohdolle. Edellä mainituilla toimenpiteillä edistetään paloturvallisuutta ja sen huomioimista työllisyyttä parantavissa työtehtävissä.

5.11 Vaarallisten aineiden käsittely

Työllisyyden hoidon yksiköissä käytetään vaarallisia aineita kappaleiden, materiaalien ja esineiden pintakäsittelyssä, rakennusmateriaalien kiinnittämisessä ja pinnoittamisessa, ajoneuvojen ja niiden moottoreiden huolloissa ja kunnostamisessa, tekstiilien värjäyksissä sekä metallien kiinnittämisessä toisiinsa tarvittavilla kaasuilla. Vaarallisia aineita ovat muun muassa hitsaus- ja juotosnesteet, neste-, asetyleeni- ja happikaasut, erilaiset liimat, liuottimet ja maalit sekä voiteluaineet, rasvat ja nestemäiset moottoreiden täyttönesteet.

Turvallistamisen periaatteiden mukaisesti vaaralliset aineet on ensisijaisesti korvattava vaarattomilla ja sen jälkeen on vasta järjestettävä asialliset suojaustoimenpiteet. Suojaus suunnitellaan niin, että ensisijaisena toimenpiteenä tehdään rakenteelliset, asiaankuuluvat suojaukset kuten maalaamot ja työturvalliset työskentelytilat sekä kemikaalien säilytykseen soveltuvat tilat. Toissijaisena toimenpiteenä suoritetaan henkilökohtainen suojautuminen. Jos vaarallisilta aineilta suojautuminen on mahdollonta, ei kyseisiä aineita tule käyttää ollenkaan. Kaikessa työssä tulee käyttää vain sellaisia aineita ja kemikaaleja, jotka tunnetaan. Kaikista käytetyistä kemikaaleista on pidettävä luetteloa:

*”Työnantajan on pidettävä ajan tasalla olevaa kaupanimen mukaista luetteloa työpaikalla käytettävistä kemikaaleista”
(VNa 715/2001 5§).*

Kemikaaliluettelo ja käyttöturvallisuustiedotteet tulee säilyttää sellaisessa paikassa jossa ne ovat kaikkien työntekijöiden saatavilla. Kemikaaliluettelossa tulee olla esillä kauppanimi, käyttömäärä, varoituslauseet, käyttöturvallisuustiedotteen päiväys ja vastuuhenkilöt. Kemikaaliluettelon yhtenä tarkoituksena on selvittää yksiköissä säilytettävät ylimääräiset ja tarpeettomat, jopa tuntemattomat kemikaalit ja huolehtia niiden asianmukaisesta hävittämisestä jätehuoltomääräysten mukaisesti.

5.12 Puumateriaalit, puun työstäminen ja puupölyn hallinta

Työllisyyden hoidon yksiköissä, Nuorten työpajalla, Työllistämispalveluissa, Varasapankissa ja Lavian Ekopajassa käsitellään, työstetään, valmistetaan ja säilytetään laaja-alaisesti eri puumateriaaleja ja puutuotteita. Puuta käytetään alkutuotannossa puusepän tuotteiden valmistukseen, rakennusmateriaalina rakentamiseen, käytettyjen rakennusmateriaalien pääraaka-aineena, rakennusosien varastointiin, esillä pitämiseen ja myymiseen sekä jatkojalostukseen erottamalla käsitellyn ja käsittelemättömän materiaalin toisistaan. Käytetyimmät puulajit ovat mänty, kuusi ja koivu sekä levytuotteet kuten lastulevyt ja vanerit. Huonekaluissa, kalusteissa ja niiden entisöintitehtävissä käytetään kovapuulaatuja kuten tammea ja pyökkiä. Mdf- ja Hdf- levyjä käytetään levymateriaalina sahauksessa ja muussa työstämisessä. Balsa puuta käytetään vaappujen valmistukseen.

Puun työstämisestä syntyvä puupöly voi sisältää puuaineksen lisäksi luonnollisia epäpuhtauksia, kuten runkopuun pinnalla olevia bakteereja ja homesieniä sekä sahatarvarassa ja viiluissa esiintyviä home-, sinistäjä- ja lahottajasieniä. Kemialliset lisäaineet voivat olla peräisin puunsuojakemikaaleista, liimoista ja pintakäsittelyaineista kuten maaleista ja lakoista. (Työturvallisuuskeskus 2010, 5)

Puun työstötavan valinta vaikuttaa siitä muodostuvan purun ja pölyn määrään. Puutavarakappaleen sahaaminen, lastuaminen ja hiominen tulee suunnitella siten, että siitä syntyvän materiaalin määrä on vähäinen. Kiinteissä puuntyöstökoneissa käytetään purunpoistojärjestelmää ja käsityökaluissa konekohtaisia liikuteltavia kohdepoistoja. Purunpoistojärjestelmä sisältää keskusyksikön, työpisteisiin ulottuvan imuputkiston ja purunpoistosäiliön. Puuntyöstökoneen käynnistyessä automatiikka huolehtii että purunpoistojärjestelmä kytkeytyy samanaikaisesti. Prosessista muodostuva poistoilma ohjataan ulos. Pölyn leviämistä estetään myös säännöllisillä lattiodien, pintojen ja koteloiden puhdistuksella.

Paloturvallisuuden näkökulmasta tarkasteltuna puu on olosuhteiden niin salliessa helposti syttyvää materiaalia. Puuta voidaan sytyttää tulitikulla ja se jatkaa palamista. Puu ja muut puupohjaiset tuotteet luokitellaan palaviksi materiaaleiksi. (Siikanen 2014, 84).

5.13 Räjähdyksvaarallisuus ja Ex tilan tunnistaminen

Räjähdyksvaarallisten tilojen työturvallisuutta ohjaa ATEX (Atmosphères Exposables)-olosuhdedirektiivi (94/4/EY) ja valtioneuvoston asetus 576/2003. Näiden ohjeiden perusteella työnantaja on vastuussa siitä, että mahdollinen räjähdyksvaarallinen tila on sellainen, että työtä voidaan tehdä turvallisesti. Räjähdykskelpoisten materiaalien kuten palavien nesteiden, kaasujen ja pölyjen ilmaseosten aiheuttamat vaarat on selvitettävä ja tunnistettava ja niille tulee tehdä työn vaarojen arvioinnit edellä mainittujen asetusten mukaisesti ja laatia räjähdyssuojausasiakirja.

Työterveyslaitos on antanut vaiheistetut ohjeet räjähdyssuojausasiakirjan laadintaan ja ne ovat seuraavanlaiset:

1. Selvitetään mitkä palavat nesteet, syttyvät kaasut, ja syttyvät pölyt voivat aiheuttaa räjähdykskelpoisia ilmaseoksia
2. Kuvataan tilanteet, joissa edellä mainitut aineeseokset voivat aiheuttaa räjähdykskelpoisia ilmaseoksia ja arvioidaan räjähdyksen vaikutus
3. Selvitetään ja toteutetaan toimenpiteet, joilla estetään tai rajoitetaan räjähdykskelpoisten ilmaseosten muodostuminen
4. Luokitellaan räjähdyksvaaralliset tilat
5. Luetteloidaan tilaluokitellulla alueella käytettävät sähkö- ja mekaaniset laitteet ja arvioidaan näiden vaatimustenmukaisuus ja laitteiden aiheuttamat vaarat. Huolehditaan siitä, että tiloissa ei käytetä sopimattomia laitteita. (www.ttl.fi).

Räjähdyksvaaralliset tilat luokitellaan eri tilaluokkiin asetuksen 576/2003 liitteen 1 mukaisesti. Tilaluokat määräytyvät räjähdykskelpoisen ilmaseoksen esiintymistiheyden mukaisesti. Koneet ja laitteet, joita voi käyttää tilaluokissa määräytyvät turvallisuustason mukaisesti I tai II ryhmään. Ryhmissä voi olla M1 ja M2 luokan laitteita tai laiteluokan 1, 2, tai 3 luokan koneita tai laitteita (STM työsuojeluosasto 2003). Ex tilat, koneet ja laitteet tulee merkitä asetuksen 576/2003 liitteen 3 mukaisesti ja siinä tulee olla räjähdyssuojaustunnus, laiteryhmä, laiteluokka, palava aine ja merkintä kaasusta tai pölystä.

Käytännön työtilanteissa räjähdyskelpoisten ilmaseosten syntymismahdollisuutta esiintyy muun muassa puun työstöön liittyvien koneiden purunpoistojärjestelmissä kuten imuputkissa, koteloinneissa ja suljetuissa kammiotiloissa. Kuvassa 10 on esimerkki puutyötilassa olevasta levysirkkelistä, jonka konetilassa sijaitsevaan tukkeutuneeseen purunpoistoputkeen muodostui räjähdysvaarallinen tila.

Räjähdyskelpoisia ilmaseoksia esiintyy myös sellaisissa tiloissa, joissa käsiteltävät aineet ovat herkästi syttyviä. Tämänkaltaisia tiloja ovat muun muassa pintakäsittelytilat ja tilat, joissa tehdään kuumakäsittelytyötä kuten tulitöitä. Näihin tiloihin kertyvät tehdystä työstä aiheutuneet hienojakoiset pölyt ja muut herkästi syttyvät ainekset arvioidaan tilojen käyttöasteen, ainekertymän ja siivoustason mukaisesti.

Kuva 10. Levysirkkelin konetilan tukkeutuneeseen purunpoistoputkeen muodostui räjähdysvaarallinen Ex-tila.

5.14 Henkilökohtaisten suojainten käyttäminen

Yleisten työturvallisuuden periaatteiden mukaisesti työstä ja työolosuhteista työntekijälle aiheutuvat vaara- tai haittatekijät tulee ensisijaisesti poistaa rakenteellisilla, teknisillä ja työn organisointiin liittyvillä tekijöillä. Henkilökohtaiset suojavälineet ja niiden käyttäminen tulevat toissijaisena keinona välttää työntekijän tapaturma- tai sairastumistilanteet. (Siiki 2010, 55).

Työnantajan on myös huolehdittava, että henkilökohtaiset suojavälineet ovat teknisiltä ominaisuuksiltaan ja tarkoituksenmukaisuudeltaan työn vaarojen torjuntaan soveltuvia. Henkilösuojaimena ei pidetä tavanomaista työvaatetusta, eikä myöskään sellaista vaatetusta, jota käytetään estämään vaatteiden likaantuminen. Henkilön suojaimet on yleensä tarkoitettu työntekijän henkilökohtaiseen käyttöön. (Siiki 2010, 55).

Suojaimet jaetaan kolmeen ryhmään vaarojen vakavuuden suojautumistason mukaisesti. Ensimmäisessä ryhmässä on *vain vähäisiltä vaaroilta suojaavat suojaimet*, joita on muun muassa puutarhakäsineet, työssä käytettävät astianpesukäsineet, sadevaatteet ja aurinkolasit. Toisessa ryhmässä on *muilta kuin vähäisiltä tai vakavilta vaaroilta suojaavat suojaimet* kuten kypärät, kuulon- ja silmiensuojaimet, suojajalkineet, metsurin-, hitsaus-, varoitus- ja moottoripyöräilijän suojavaatetus ja pelastusliivit. Kolmannessa ryhmässä on *vakavilta vaaroilta tai hengenvaaralta suojaavat suojaimet*. Näitä ovat muun muassa hengityksen- ja putoamissuojaimet, kemikaalinsuojapuvut sekä kuumuudelta ja kylmältä suojaavat suojaimet.

Oheiseen taulukkoon 4 olen kuvannut työllisyyden hoidon yksiköiden pääasiallisia työtehtäviä, käytettäviä suojavälineitä, suojainryhmää ja erityistä huomioitavaa työssä. Taulukossa käytettävillä suojavälineillä tarkoitetaan päänsuojaimia, kuulonsuojaimia, silmien- ja kasvojensuojaimia, hengityksensuojaimia, käsiensuojaimia, jalkojensuojaimia, suojavaatetusta ja putoamissuojaimia. Työtehtävissä hyödynsin aiempaa TOL 2008 luokitusta. Suojavälineiden käytettävyydestä voidaan poiketa työn vaarojen arvioinnin ja riskien määrittelyn perusteella.

Taulukko 4. Työllisyyden hoidon yksiköissä käytettävät henkilökohtaiset suojavälineet.

Työtehtävä	Käytettävät suojavälineet	Suojainryhmä	Erityistä huomioitavaa työssä
Teollisuuden tehtävät: metallien käsittely ja päällystäminen	Suoja vaatetus, kuulonsuojaimet, silmiensuojaimet, käsiensuojaimet	II	
Teollisuuden tehtävät: metallien	Suoja vaatetus, kuulonsuojaimet,	II	Tulityöt

työstö	silmiensuojaimet		
Rakentamisen työtehtävät	Suojavaatetus, päänsuojain silmiensuojaimet, käsiensuojaimet, jalkojensuojaimet	II ja III	Korkealla työskentelyssä putoamissuojaimet
Tukku- ja vähittäiskauppa	Suojavaatetus	I	
Kuljetus- ja varastointitehtävät	Suojavaatetus, käsiensuojaimet, jalkojensuojaimet	II	Kuormausnosturia käytettäessä päänsuojain, tunnistamattomat materiaalit piston kestävyys
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	Suojavaatetus, päänsuojain	I	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	Työn ergonomia	I	
Taiteet, viihde ja virkistys	Kuulonsuojaimet	I	
Julkinen hallinto- ja maanpuolustus	Työn ergonomia	I	
Koulutus	Työn ergonomia	I	
Terveys ja sosiaalipalvelut	Työn ergonomia	I	
Muun palvelu toiminnan työtehtäviä ja -palveluja	Suojavaatetus, kuulonsuojaimet, silmiensuojaimet, käsiensuojaimet, jalkojensuojaimet, hengityksensuojaimet	II ja III	Korkealla työskentelyssä putoamissuojaimet

6 OPINNÄYTETYÖN LOPPUYHTEENVETO

6.1 Tavoitteeseen pääseminen

Opinnäytetyön alussa määrittelin itselleni työn tavoitteeksi toimintasuunnitelman toteuttamisen. Suunnitelma sisälsi työllisyyden hoidon yksiköiden lyhyen nykytilan arvioinnin toiminnan, toimitilojen ja kohderyhmän osalta. Työ- ja palvelutehtävien selvitys ja siihen verrattavan lainsäädännön tunnistaminen sisältyi suunnitelmaan

tärkeänä osana. Näiden tuotoksena tehtävässä syntyi työturvallisuutta parantavia malleja ja menetelmiä työllisyyden hoidon yksiköille. Tavoitesuunnitelmassa esitin, että tuotoksena syntyvien mallien ja menetelmien käyttöönotto tapahtuisi valmentamalla kohderyhmää eli yksiköissä toimivia valmentajia ja työnjohtajia. Tavoitesuunnitelman mukaisesti tuotoksena syntyneet mallit ja menetelmät työllisyyden hoidon yksiköille työturvallisuuslain ja muiden työturvallisuutta edistävien lakien, asetusten, ohjeiden tai määräysten perusteella ovat seuraavat:

- Työn vaarojen arvioinnit
- Työhön perehdyttäminen ja jatkuva työnopastus
- Pelastussuunnitelma ja turvallisuuskoulutus
- Safety Check turvallisuuskävely
- Putoamisvaaralliset työt
 - korkealla työskentely
 - tikkaiden käyttäminen
 - työpukit
 - telineet ja työtasot
 - henkilönostimet
 - henkilökohtaiset putoamissuojaimet
- Trukin käyttäminen
- Muutto- ja tavaroiden siirtotyön turvallisuus
- Kuorman sidontasuunnitelma
- Koneiden ja laitteiden käyttäminen työllisyyden hoidon yksiköissä
- Tulityöt
- Vaarallisten aineiden käsittely
- Puumateriaalit, puun työstäminen ja puupölyn hallinta
- Räjähdyksivaarallisuus ja Atex tilan tunnistaminen
- Henkilökohtaisten suojainten käyttäminen

Tavoitteeseen pääsemisessä tarvitsin opinnäytetyöhöni ohjetta ja neuvoa seuraavista laeista:

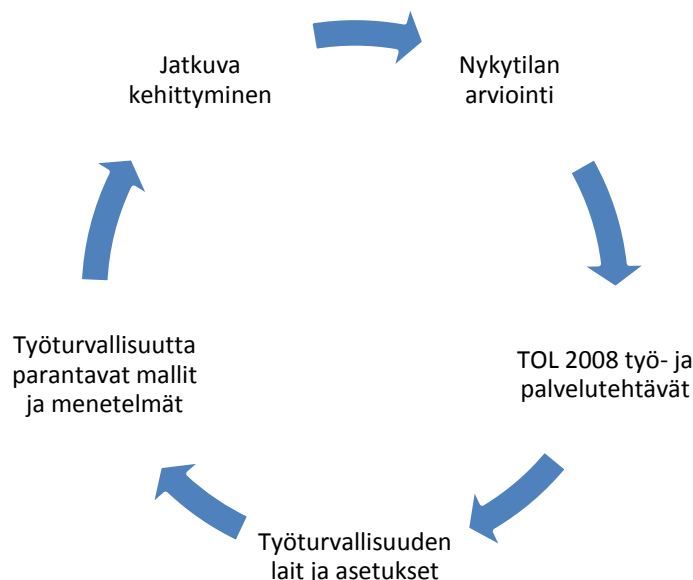
- Työturvallisuuslaki
- Ympäristönsuojelulaki
- Maankäyttö- ja rakennuslaki

- Elintarvikelaki
- Jätelaki
- Kemikaalilaki
- Tieliikennelaki
- Ajokorttilaki
- Ajoneuvolaki
- Pelastuslaki
- Laki nuorista työntekijöistä
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta
- Laki julkisista työvoima- ja elinkeinopalveluista
- Rikoslaki

Oheisten lakien lisäksi valtioneuvosto ja ministeriöt ovat tehneet tarkempia asetuksia ja päätöksiä joita tunnistamalla ja tulkitsemalla työllisyyden hoidon yksiköiden toiminnan ohjaaminen ja kehittäminen saa uudenlaisia näkökulmia. Opintotehtävässä tunnistettujen lakien lukumäärä oli runsaat kaksikymmentä kappaletta (23). Lakien lisäksi viittasin erilaisiin asetuksiin ja päätöksiin lähes kahdessakymmenessä tapauksessa. Listaus käytetyistä asetuksista ja päätöksistä on lähdeluettelossa. Työni ulkopuolelle rajasin suoraan asiakkuuksiin vaikuttavia lakeja, joita oli yhdeksän kappaletta. Nämä lait on lueteltu kohdassa 4.1.8.

Opinnäytetyön tavoitteeseen pääsemiseen liittyi oleellisesti yksiköiden suorittamien työ- ja palvelutehtävien selvitys. TOL 2008 toimialaluokituksen avulla selvitin kaikki Porin kaupungin työllisyyden hoidon yksiköiden suorittamat työ- ja palvelutehtävät, joita oli 22 pääluokassa yhteensä 12. Työllisyyden hoidon yksiköt suorittivat teollisuuden, vesihuollon, viemäri ja jätevesihuollon, jätehuollon ja muun ympäristöhuollon, rakentamisen, tukku- ja vähittäiskaupan, kuljetuksen ja varastoinnin, majoitus- ja ravitsemistoiminnan, ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan, hallinto- ja tukipalvelutoiminnan, julkisen hallinnon ja maanpuolustuksen, koulutuksen, terveys- ja sosiaalipalveluiden, taiteen, viihteen ja virkistyksen sekä muun palvelutoiminnan työ- ja palvelutehtäviä tarkastelujaksolla.

Riittävällä lakien tunnistamisella ja niistä johdetuilla toiminnan mallien kehittämislä on mahdollista suorittaa työllisyyttä edistäviä työ- ja palvelutehtäviä työturvallisesti. Kuviossa 3 olen havainnollistanut opinnäytetyöni jatkuvan parantamisen työturvallisuuden perusteella.

Kuvio 3.

Opinnäytetyössä kehitettiin työllisyyden hoidon yksiköille liitteissä esiin tulleet mallien työtapoja. Kaiken kaikkiaan liitteissä on yhteensä viisi erilaista työturvallisuutta yleisellä tasolla parantavaa tapaa toimia. Koneiden ja laitteiden vaarojen arvioinneilla (Liite 1) on tarkoitus muun muassa saavuttaa kaikissa yksiköissä turvallinen ja nykyaikainen kone- ja laitekanta. Sen lisäksi, että työhön perehdyttäminen (Liite 2) on jo työturvallisuuslaissakin määritelty, tavoitteena on vaikuttaa työnjohtoon ja –valmennukseen. Nyt kehitelty malli onkin mielestäni perehdyttämistä enemmän varsinaiseen työelämään. Liitteessä 3 korostetaan turvallisuuden merkitystä, ei ainoastaan työelämässä, vaan myös vapaa-ajalla ja lähinnä paloturvallisuuden näkökulmasta katsottuna. Työnantajan myöntämällä kirjallisella luvalla (Liite 4) saavutetaan peruslainsäädännön ohjeistus oikealle tasolle. Trukin, henkilönostimen ja henkilökohtaisten putoamissuojaimien käyttöön myönnetään nyt työllisyyden hoidon yksiköissä kirjallinen lupa. Muussa tapauksessa näiden työtehtävien suorittaminen on kiellettyä. Kuljetuskaluston seurannan (Liite 5) tarkoituksena on ylläpitää muun muassa ajoneuvojen yleistä kunto- ja huoltotasoa hyvänä tai jopa kiitettävänä.

Opinnäytetyön tekijä esitti taulukossa 1 vastuujalon työturvallisuuden osalta. Tämän vastuujakotaulukon tarkoituksena on tunnistaa työturvallisuuteen liittyvät tehtävät eri tasoilla johdosta työntekijöihin. Taulukon käyttöönotto riippuu useista tekijöistä, mutta nyt esitetty jako eri vastuualueisiin on melko ehdoton suoritettaessa hyvää työturvallisuustyötä työllisyyden hoidon yksiköissä.

Opinnäytetyön tekijään vaikutti työnteko vaiheessa eniten turvallistamisen periaatteen ymmärtäminen, työturvallisuuslain huolehtimisvelvollisuuden täyttäminen ja jätelain etusijajärjestys. Näiden kokonaisuuksien jakaminen koko työyhteisöön ymmärrettäväksi ja tärkeiksi teemoiksi edistäisi työturvallisuutta kokonaisvaltaisesti.

6.1 Työturvallisuuden taso työllisyyden hoidon yksiköissä

Nyt suoritettun opinnäytetyön tuotoksena syntyivät edellä mainitut toimintasuunnitelman mukaiset asiakokonaisuudet. Osittaisena omakohtaisena tavoitteena oli työturvallisuuden tason määrittely, joka mielestäni ei aivan onnistunut. Vaikka turvallisuustason määrittelyä ei suoritettu menetelmällä, kuitenkin käsitteellinen tuntuma työturvallisuuden tasosta muodostui tehtävää suoritettaessa. Nyt kirjattujen asiakokonaisuuksien tarkoituksena on saada aikaiseksi sellaista kehittävää keskustelua yksiköissä, joka parantaa ja vaikuttaa työturvallisuuteen käytännön tasolla. Keskustelun apuvälineeksi tein opinnäytetyön viidennestä luvusta käytännön työturvallisuus oppaan jokaiselle yksikölle. Tämä opas ei sisältynyt alkuperäiseen toimintasuunnitelmaan, sillä ajattelin sen tuovan liikaa ohjeistusta ja vaikeaselkoista tekstiä. Esittelen oppaan kohderyhmälle opinnäytetyöprosessin aikana.

Työturvallisuus työllisyyden hoidon yksiköissä ja sen ylläpitämiseen tulevaisuudessa vaikuttaa nyt tehdyn opinnäytetyön jatkokäsittely. Opinnäytetyössä esitetyt asiakokonaisuudet ja käytännön menetelmät tulee jatkojalostaa yhteiseen työturvallisuuden laatujärjestelmään tai muuhun vastaavaan standardoituun järjestelmään. Standardin valinnassa kannattaa hyödyntää eri toimialoille soveltuvaa yhtenäistä järjestelmää. Sellaista järjestelmää, joka mahdollistaa nyt esitetyn kaltaisen työllistävän toimintamallin käytön. Opinnäytetyöstä kumpusi tekijälle myös kehittämisajatuksia tulevaisuuteen.

LÄHTEET

- Aalto, P. 2015. Kansalainen näpätty kaupunkia. Satakunnan Kansa, Enemmän, 8-9.
- Ajokorttilaki. 2011. 29.4.2011/386
- Aluehallintoviraston päätös Dnro ESAVI/236/04.08/2012
- Anias, P. 2013. Esimiehen työsuojeluopas. 11.painos. Painojussit Oy
- Elintarvikelaki. 2006. 13.1.2006/23
- Elintarviketurvallisuusvirasto. Ruoka-apuun luovutettavat elintarvikkeet. 2013. 21.5.2013. 16035/1
- Elintarviketurvallisuusvirasto. Ulkomyyntiohje. 2012 4.6.2012. 16022/3
- Euroopan komissio. Työllisyys-, sosiaali- ja tasa-arvoasioiden pääosasto. 2010. Ohjeellinen hyvien toimintatapojen opas direktiivin 92/57/ETY ymmärtämiseksi ja pänemiseksi käytäntöön. ”rakennustyömaadirektiivi”.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 94/9/EY. 1994. 23.3.1994/9
- Hassinen, J. 2005. Työ- ja yksilövalmennuksen käytäntöjä. Edita Prima Oy. Helsinki
- Huomonen, S. 2014. Työ- ja yksilövalmennus työpajalla. Star-Offset Oy. Helsinki.
- Hämäläinen, T. & Palo, S. 2014 Työpajapedagogiikka Valmennuksen pedagogisia lähtökohtia työpajalla. Star-Offset Oy. Helsinki.
- Jätelaki. 2011. 17.6.2011/646
- Kemikaalilaki. 2013. 9.8.2013/599
- Laitinen, H., Vuorinen, M. & Simola, A. 2013. Työturvallisuuden ja –terveyden johtaminen. 2. uud. p. Tallinna: Raamatutrukikoda
- Laki julkisista työvoima- ja elinkeinopalveluista. 2012. 28.12.2012/916
- Laki kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä. 2006. 21.7.2006/693
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta. 2001. 2.3.2001/189
- Laki nuorista työntekijöistä. 1993. 19.11.1993/998
- Liikenneministeriön päätös ajoneuvojen kuormakoreista, kuormaamisesta ja kuorman kiinnittämisestä. 1982. 14.12.1982/940
- Logistiikkayritysten Liitto ry, Elintarvikealan kuljetusyrittäjät ry. 2011. Elintarvikekuljetusten Yleiset Hyvän käytännön ohjeet

Maankäyttö- ja rakennuslaki. 1999. 5.2.1999/132

Museoviraston www-sivut. Viitattu 16.7.2015. <http://www.nba.fi/fi/index>

Opetusministeriön päätös. Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet. 2006. 25.10.2006/Dnro 17/600/2006

Pekkala, T. 2007. Työ- ja yksilövalmennuksen perusteet. 5.painos. Edita Prima Oy.

Pelastuslaki. 2011. 29.4.2011/379

Porin kaupungin www-sivut. Viitattu 15.6.2015. <http://www.pori.fi/index.html>

Porin kaupungin www-sivut. Viitattu 10.8.2015. <http://www.pori.fi/>

Rikoslaki 1889. 19.12.1889/39

RT 16-10660. Rakennusalan yleiset sopimusehdot. 1999. Helsinki: Rakennustieto.

Sanastokeskus TSK ry ja Työterveyslaitos. 2006. Työsuojelusanasto. Helsinki.

Siikanen, U. 2014. Rakennusfysiikka. Tampere: Tammerprint Oy

Siiki, P. 2010. Työturvallisuuslaki. 3. painos. Helsinki. Edita Publishing Oy

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus nuorille työntekijöille vaarallisten töiden esimerkkiluettelosta. 2007. 19.3.2007/302

Sosiaali- ja terveysministeriön päätös työtelineiden ja putoamisen estävien suojarakenteiden käytöstä rakennustyössä. 1998. 27.2.1998/156

Sosiaali- ja terveysministeriö. Työsuojeluosasto. Turvatekniikan keskus. 2003. Atex Räjähdyksivaarallisten tilojen turvallisuus

Suomala, J. 2015 Opinnäytetyöntekijä. Satakunnan Ammattikorkeakoulu. Pori. Sähköpostiviesti 26.11.2015 klo 14.15. Porin muuttotyöt. Vastaanottaja: pauliina.mulari@trafi.fi. Viitattu 6.12.2015

Suomen pelastusalan keskusjärjestön www-sivut. Viitattu 12.11.2015. <http://www.spek.fi/Suomeksi>

Talo 80- ryhmä, Rakentajain kustannus Oy, Helsinki 1982

Toimialaluokitus TOL 2008. 2008. Helsinki: Tilastokeskus

Tieliikennelaki. 1981. 3.4.1981/267

Tilastokeskuksen www-sivut. Viitattu 5.8.2015. <http://www.stat.fi/index.html>

Työministeriön päätös nuorille sopivista kevyistä töistä. 1993. 22.12.1993/1431

Työministeriön päätös rakennustyömaiden henkilöstötiloista. 1994. 3.11.1994/977

Työsuojeluhallinto. Aluehallintovirasto. Työsuojeluoppaita ja – ohjeistuksia 31. Siirrettävät henkilönostimet. Tampere 2010.

Työterveyslaitoksen www-sivut. Viitattu 27.10.2015.

<http://www.ttl.fi/fi/sivut/default.aspx>

Työturvallisuuskeskus TTK. 2010. Puupölynhallinta puuteollisuudessa. 1. painos. Nykypaino Oy

Työturvallisuuskeskus TTK. 2012. Turvallisesti tikkailla. 1. painos. Painojussit Oy

Työturvallisuuskeskus TTK. 2013. Korkealla työskentely. 1. painos. PunaMusta Oy

Työturvallisuuskeskus. Turvallisesti raksalla.

Työturvallisuuslaitoksen www-sivut. Atex-starttipaketti yrityksille. Viitattu 13.11.2015. <http://www.ttl.fi/fi/kemikaaliturvallisuus/atex/sivut/default.aspx>

Työturvallisuuslaki. 2002. 23.8.2002/738

Valtakunnallisen työpajayhdistyksen www-sivut. Viitattu 28.11.2015. <http://www.tpy.fi/>

Valtioneuvoston asetus ajoneuvojen käytöstä tiellä. 1992. 4.12.1992/1257

Valtioneuvoston asetus jätteistä. 2012. 19.4.2012/179

Valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä. 2001. 9.8.2001/715

Valtioneuvoston asetus koneiden turvallisuudesta. 12.6.2008/400

Valtioneuvoston asetus kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä. 2007. 31.5.2007/640

Valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä. 2006. 15.6.2006/475

Valtioneuvoston asetus rakennustyön turvallisuudesta. 2009. 26.3.2009/205

Valtioneuvoston asetus räjähdysvaarallisten ilmaseosten työntekijöille aiheuttaman vaaran torjunnasta. 2003. 18.6.2003/576

Valtioneuvoston asetus sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta. 2004. 852/2004

Valtioneuvoston asetus työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta. 2008. 23.8.2002/403

Valtioneuvoston päätös koneiden turvallisuudesta. 1994. 21.12.1994/1314

Valtioneuvoston päätös käsin tehtävistä nostoista ja siirroista työssä. 1993. 22.12.1993/1409

Ympäristönsuojelulaki. 2014. 27.6.2014/527

Ympäristönsuojelulaki. 2014. 527/2014. Liite 1. Luvanvaraiset toiminnot. Kohta 13 f

LIITE 1 Menetelmä valtioneuvoston asetukseen (400/2008) koneista ja laitteista työlisyyden hoidon yksiköille

LIITE 2 Perehdyttämissuunnitelma ja seuranta

LIITE 3 Turvallisuuskävelyn kysely valmentautujille

LIITE 4 Työnantajan myöntämä kirjallinen lupa

LIITE 5 Kuljetuskaluston seurantalomake

KONEEN VAAROJEN TUNNISTAMINEN JA RISKIN ARVIOINTI

Yksikkö/Osasto	Kohde:
Koneen tai laitteen tiedot:	Päiväys:

1. Hallintalaitteet (8§)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
1.1 Ovatko selvästi nähtävissä, tunnistettavissa ja merkittyjä				
1.2 Ovatko asianmukaisesti merkittyjä				
1.3 Ovatko vaara-alueen ulkopuolella tai sijainti ei lisää vaaraa				
1.4 Onko vahinkokäynnistyminen estetty				
1.5 Onko käynnistyspaikalta näkyvyys kaikkiin vaarakohtiin				
1.6 Onko laitteessa käynnistysvaroitusta				

2. Ohjausjärjestelmä (8§)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
2.1 Onko ohjausjärjestelmä riittävän luotettava				
2.2 Onko käyttöolosuhteet riittävästi huomioitu				

KONEEN VAAROJEN TUNNISTAMINEN JA RISKIN ARVIOINTI

Yksikkö/Osasto	Kohde:
Koneen tai laitteen tiedot:	Päiväys:

3. Käynnistäminen (9§)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
3.1 Mahdollista vain hallintalaitteesta				

4. Pysäyttäminen (10§)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
4.1 Hallintalaite koneen täydelliseen pysäyttämiseen				
4.2 Jokaisessa työpisteessä hallintalaite, josta kone voidaan tarvittaessa pysäyttää				
4.3 Pysäytyslaitteella ensisijainen asema käynnistyslaitteeseen nähden				

5. Hätätäpysäytys (10§)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
5.1 Onko koneessa tai laitteessa hätätäpysäytin				

6. Turvalaitteet (6§)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
6.1 Onko putoavien esineiden tai sinkoutuvien esineiden vaara				
6.2 Onko kaas-, höyry-, neste- tai pölypäästön aiheuttamaa vaaraa				

KONEEN VAAROJEN TUNNISTAMINEN JA RISKIN ARVIOINTI

Yksikkö/Osasto	Kohde:
Koneen tai laitteen tiedot:	Päiväys:

7. Koneen vakavuus (1.3.1)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
7.1 Onko koneen putoamisen, liikkumisen tai kaatumisen vaara				

8. Rikkoutuminen (1.3.2)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
8.1 Kestääkö kone siihen käytössä kohdistuvat rasitukset				
8.2 Aiheuttaako väsyminen, kuluminen, vanheneminen tai korroosio koneeseen vaaraa				

9. Liikkuvat osat ja niiden suojaus (1.3.7)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
9.1 Onko vaaraa aiheuttavat koneen liikkuvat osat suojattu				
9.2 Ovatko suojat riittävän vankkoja				
9.3 Aiheutuuko suojista lisävaaraa				
9.4 Ovatko suojat helposti poistettavissa				
9.5 Ovatko suojat riittävän kaukana vaaravyöhykkeestä				
9.6 Rajoittavatko suojat näkyvyyttä tarpeettomasti				

KONEEN VAAROJEN TUNNISTAMINEN JA RISKIN ARVIOINTI

Yksikkö/Osasto	Kohde:
Koneen tai laitteen tiedot:	Päiväys:

9. Liikkuvat osat ja niiden suojaus (1.3.7)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
9.10 Sallivatko suojat tarvittavat toimenpiteet				

10. Valaistus (1.1.4)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
10.1 Onko koneen työpisteiden valaistus riittävä				

11. Varoituslaitteet (7§)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
11.1 Onko varoituslaitteet yksiselitteisiä, helposti havaittavia ja ymmärrettäviä				

12. Koneen kunnossapito (1.6.1)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
12.1 Onko koneelle säätö- ja huolto-ohjeet				
12.2 Sijaitseeko säätö- ja kunnossapito kohde vaaravyöhykkeen ulkopuolella				
12.3 Suoritetaanko säätö-, kunnossapito-, korjaus-, puhdistus ja huoltotoimenpiteet koneen pysähdyksissä				

KONEEN VAAROJEN TUNNISTAMINEN JA RISKIN ARVIOINTI

Yksikkö/Osasto	Kohde:
Koneen tai laitteen tiedot:	Päiväys:

13. Energialähteestä erottaminen (11§)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
13.1 Voidaanko kone erottaa kaikista energialähteistä				

14. Merkinnät (7§) (1.7.3)	Aiheuttaa vaaraa	Ei aiheuta vaaraa	Ei koske konetta	Huomautuksia
14.1 Onko koneessa tarpeelliset varoituslaitteet, varoitukset ja merkinnät				
14.2 Valmistajan toiminimi ja osoite				
14.3 Koneen nimi				
14.4 CE-merkintä				
14.5 Sarja- ja tyyppimerkintä				
14.6 Mahdollinen sarjanumero ja rakennusvuosi				

Havainnot:

Kohde	Riski	Vastuuhenkilö	Vaaratilanteen kuvaus

VAAROJEN ARVIOINTI JA RISKIN MÄÄRITTELY

Todennäköisyys	Seuraukset		
	Vähäiset Poissaolo 0-3 pvä, vaikutukset ohimeneviä ja lieviä, nyrjähdykset, mustelmat	Haitalliset Poissaolo 4-30 pvä, vaikutukset pitkäkestoisia vakavia, pysyviä lieviä haittoja, murtumat ja palovammat	Vakavat Poissaolo >30pvä, pysyvä työkyvyttömyys
Epätodennäköinen Satunnainen vaaratilanne joka esiintyy harvoin	1 Merkityksetön riski	2 Vähäinen riski	3 Kohtalainen riski
Mahdollinen Vaaratilanteet päivittäisiä. Läheltä piti tapauksia on sattunut	2 Vähäinen riski	3 Kohtalainen riski	4 Merkittävä riski
Todennäköinen Vaaratilanteita esiintyy usein ja säännöllisesti. Tapaturmia on sattunut	3 Kohtalainen riski	4 Merkittävä riski	5 Sietämätön riski

Lähteet: Sosiaali- ja terveysministeriö, Työsuojeluosasto Työturvallisuuskeskus. 2015.
Riskienarviointi työpaikalla-työkirja

Valtioneuvoston asetus koneiden turvallisuudesta. 2008. 12.6.2008/400

Valtioneuvoston asetus työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta. 2008.
12.6.2008/403

10.9.2015

Perehdyttämissuunnitelma

1. Perehdyttämisen tarkoitus ja tavoitteet

Perehdyttämisen tarkoitus on valmentaa uusi työntekijä tehtäväänsä, tutustuttaa hänet työympäristöön, työoloihin, sekä oman työyhteisön tavoitteisiin, toimintaan ja niiden muutoksiin (Työturvallisuuslaki 738/2002 1§). Lain tarkoituksena on työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi parantaa työolosuhteita sekä ennalta ehkäistä ja torjua tapaturmia, ammattitautoja ja muita työstä aiheutuvia terveyden haittoja. Perehdyttämisestä hyötyvät sekä työntekijä että työnantaja. Onnistunut perehdyttäminen tukee työsuoritusta sekä lisää työhyvinvointia ja – viihtyvyyttä.

Perehdyttämisen ja jatkuvan työnopastuksen tarkoituksena on tutustuttaa valmentautujat ja uudet työntekijät työyhteisöön ja sen toimintaan. Tarkoituksena on antaa valmentautujille mahdollisuus lisätä omia valmiuksiaan koulutukseen tai työmarkkinoille. Lisäksi tavoitteena on parantaa valmentautujien arjenhallintataitoja, yksilöllisesti ennalta sovitun ajan puitteissa.

Hyvän perehdyttämisen tavoitteena on lisätä valmentautujan motivaatiota, parantaa työnteon mielekkyyttä ja tuloksellisuutta, tarjoamalla onnistumisen ja tarpeellisuuden kokemuksia, sekä ennalta ehkäistä työtapaturmia ja onnettomuuksia.

2. Perehdyttämisen kohderyhmät

Perehdyttämisen ja jatkuvan työnopastuksen kohderyhmänä ovat kaikki yksiköiden toimintaan tulevat valmentautujat sopimuksesta riippumatta, työyhteisössä uusiin tehtäviin siirtyvät, sekä pitkään työstä poissa olleet, jotka tulee aina perehdyttää tehtäviinsä.

3. Perehdyttämisen sisältö ja sen ajoitus

- Ennen sopimussuhteen alkua tapahtuvat toimet
 - lähettävän tahon yhteydenottojen perusteella sovitaan alkuhaastattelusta

10.9.2015

- alkuhaastattelussa kartoitetaan hakijan perustiedot kuten koulutus, työhistoria, osaaminen ja taidot sekä selvitetään tulevan valmentautujan mielenkiinnon kohteet, tavoitteet ja unelmat. Alkuhaastatteluun osallistuu aina työ- ja yksilövalmentaja sekä valmentautuja.
- sovitaan jatkoaikataulusta ja työhöntulopäivästä
- sovitaan kirjallisesta sopimuksesta ja informoidaan sähköisestä arvioinnista
- otetaan yksilökohtainen palvelusuunnitelma käyttöön
 1. Perustiedot
 2. Työhistoria
 3. Koulutus/Keskeytys
 4. Tavoitesuunnitelma
 5. Valmentautujan itsearviointi
 6. Työ- ja yksilövalmentajien arvioinnit
 7. Työpajatoiminnan arvioinnit

Perehdyttämisen ajoituksesta sovitaan alkuhaastattelussa tai viikoittain järjestettävässä asiakaspalaverissa. Perehdyttämisestä tulee sopia kuka perehdyttää kulloinkin ja kenet.

- Ensimmäinen työpäivä
 - Ensimmäisenä työpäivänä perehdytetään valmentautujat ja uudet työntekijät työyhteisöön ja sen toimintaan
 - Perehdyttäjän tulee kertoa perehdytettävälle perehdytyksen tarkoitus ja tavoitteet
 - Perehdyttäjä täyttää työntekijän perehdyttämislomakkeen
 - Perehdytettävälle esitellään yksikön toimintaa ja sen työtehtävät sekä perehdytettävän työympäristö
 - Tavoitteena on, että perehdytettävä ymmärtää työyhteisön tavat ja toiminnan sekä ohjeet yleisellä tasolla
- Tutustuminen ja esittelyt
 - Perehdytettävälle tulee tehdä esittelykierros, josta selviää hänen työpisteensä, läheinen työympäristö, sekä sosiaali- ja muut yhteiset tilat

10.9.2015

- Tärkeää on myös esitellä ne työntekijät, joita hän tarvitsee työssään sekä mistä heidät tavoittaa. Esimerkiksi yksilö-, työ- ja starttivalmentajat, työnjohtajat, lähimmät työkaverit ja muut henkilöt joiden kanssa hän tulee työskentelemään
 - On tärkeää esitellä yleisellä tasolla kaikki koneet, laitteet ja ajoneuvot joita työympäristössä on
 - Käytönopastuksen mukainen kone-, laite- ja ajoneuvokohtainen perehdytys tehdään myöhemmin käytännön työtilanteessa
 - Perehdytettävälle tulee opastaa kuka työyhteisössä hoitaa henkilöstöasioita, palkanlaskentaa ja muita valmentautujien arkeen liittyviä asioita, jotta hän osaa asioida tarvittaessa heidän luonaan
 - Luodaan valmentautujalle henkilökortti ja annetaan työnantajan tarjoamat työsuojavarusteet, kuten työtakki ja – housut sekä käsineet ja työtehtäväkohtaisesti jalkineet. Rakennustyömaan työntekijöille luovutetaan edellisten lisäksi myös kypärä ja turvakengät
- Työtehtävät
 - Perehdytettävän kanssa on käytävä läpi säännöt ja ohjeet, jotka koskevat hänen työtehtäväänsä ja lähintä työympäristöä. Esimerkiksi koneiden, laitteiden ja ajoneuvojen käyttö- ja huolto-ohjeet sekä selvittää häntä koskevat siisteys- turvallisuus- ja käyttöturvaohjeet
 - Perehdytettävälle tulee kertoa hänen oma vastualueensa työtehtävässä, sekä mistä hän on vastuussa ja kuka on hänen lähin vastuullinen valmentaja. Perehdytettävälle tulee kertoa myös hänen vastuullaan olevat työvälineet, koneet ja laitteet ja sekä myös mahdolliset kuljetusvälineet ja niiden kunto ja siisteys
 - Perehdyttämisessä on huomioitava myös käytettävät työmenetelmät, kuten nostolaitteet, nostoapuvälineet ja muut kuljetukseen liittyvät apuvälineet ja niiden käyttäminen. Jos näissä ilmenee jotain poikkeavaa tai epäselvyyksiä, on perehdytettävälle selvitettävä, keneen hän ottaa kulloinkin yhteyttä ongelmatilanteissa.

10.9.2015

- Perehdyttävälle tulee opastaa työajanseurannan menettelytavat, sähköisen järjestelmän (VAT) käyttäminen valmennuksen apuna, sekä toimintatavat ja ilmoitusvelvollisuus sairaus- ja muissa poissaolotilanteissa
- Työsuojeluorganisaatio ja ammattijärjestöt
 - Perehdyttävän tulee kertoa ketkä työskentelevät työsuojelupäällikkönä, pääluottamusmiehenä sekä missä heidän työpisteensä sijaitsevat

4. Muita huomioon otettavia asioita

- Perehdyttävälle on ensisijaisen tärkeää, että hänen kanssaan käydään yksikön turvallisuusohje, jotta hän tietää, miten menetellä kulloinkin onnettomuus-, hälytys- ja hätätilanteissa
- Perehdyttävän on hyvä tietää myös Porin kaupunki työnantajan yleisellä tasolla

5. Seuranta

- Perehdyttämissuunnitelmaa arvioidaan työyhteisön yhteisissä työpalaverieissa ja valmentautujien yksilökohtaisissa väliarvioinneissa. Näissä arvioidaan perehdyttämisen edistymistä, selvennetään tavoitteita sekä tarkennetaan toiminnan perustehtävää.

Sanojen selityksiä:

Perehdyttäjä/ Opastaja: Perehdyttäjä on useimmiten yksiköissä toimiva työ- tai starttivalmentaja, työnjohtaja tai esimies

Perehdyttävä: Perehdyttävä on useimmiten yksiköiden toimintaan mukaan tuleva henkilö, jolle tuleva toiminta on uutta

Valmentautuja: Valmentautujalla tarkoitetaan henkilöä, joka on sopimussuhteessa yksiköihin

Yksikkö: Yksiköllä tarkoitetaan Työllisyyden hoidon yksiköitä Nuorten työpajaa, Varaosapankkia, Työllistämispalveluita ja Lavian Ekopajaa

10.9.2015

TYÖNTEKIJÄN PEREHDYTTÄMINEN

Perehdyttämisen tarkistuslista

Nuorten työpaja
Työllistämispalvelu
Varaosapankki
Lavian Ekopaja

Perehdytettävä

.....

Perehdyttäjä

.....

Hyväksyjä

.....

Perehdyttämisaika

..... /

10.9.2015

Työyhteisö ja sen toiminta	Opastaja	Valmentautuja
Toiminta-ajatus ja toiminnan perusteet		
Kaupunki työnantajana ja yhteistyökumppanit		
Valmentautujat ja heidän odotuksensa työlle		
Toimintaan liittyvä aineisto, videot, esitteet, verkkosivut		
Organisaatio		

Toimintatavat työyhteisössä	Opastaja Valmentautuja
Työyhteisön arvot	
Ulkoinen olemus, käytös työasu	
Asiakaspalvelu	
Työhön liittyvä vaitiolovelvollisuus	
Huolellisuus työssä	

Yksikön tilat ja kulkutiet	Opastaja Valmentautuja
Yksikön sijainti, kulkeminen ja henkilökortti	
Kulkutiet ja varauloskäynnit, poistuminen rakennuksesta, kokoontumispaikka	
Kiinteistön esittelykierros	
Yksikön liikennesäännöt ja pysäköintialueet	

10.9.2015

Työaika ja työvuorot	Opastaja Valmentautuja
Valmentautujan sopimussuhde ja sen merkitys	
Työajat, vuorotyö	
Henkilöstö: työ-yksilö- ja starttivalmentajat, työnjohto, toimistohenkilöstö	
Ruoka- ja kahvitaumat	
Lomat, sairauspoissaolot ja ilmoitusvelvollisuus, muut poissaolot ja niistä sopiminen	

Palkka-asiat	Opastaja Valmentautuja
Palkka, sairausajan ja loma-ajan palkka, verokortti ja palkkatilin IBAN numero	
Toimeentulo- ja työmarkkinatuki, TT3-lomake maksupäivät	
Työssäoloehdon täyttyminen, ansiosidonnainen päiväraha ja työmarkkinajärjestön jäsenyys	
Työpaikan luontaisedut ja muut etuudet	

10.9.2015

Työturvallisuus ja työterveyshuolto	Opastaja Valmentautuja
Yleiset työturvallisuusohjeet	
Pelastussuunnitelma, turvallisuuskävely ja alkusammutus	
Ensiapuohjeet ja ensiapukaapin sijainti kiinteistössä sekä turva-alueet	
Työhöntulotarkastus	
Työterveyshuolto ja oman asuinalueen terveydenhoito	

Oma työympäristö	Opastaja Valmentautuja
Lähivalmentaja, työkaverit ja heidän tehtävänsä	
Yksikön ulkoiset ja sisäiset asiakkaat ja heidän toiminta	
Oma työpiste, kulkutiet, henkilökunnan tilat ja avainten käyttäminen	
Työajanseurannan käyttö	
Omat tavarat ja muut säilytystilat	
Omien töiden suorittaminen työajalla	
Siisteys, järjestys ja hygienia	
Ympäristöasiat ja jätehuolto	
Yhteistoiminta ja työsuojeluorganisaatio	

10.9.2015

Oma tehtävä	Opastaja Valmentautuja
Oma työympäristö, tehtävät ja vastuualueet, työohjeet	
Työn tavoitteet, työn suorittaminen ja tekemällä oppiminen	
Yhteistyö työkaverien kanssa	
Koneet, laitteet ja välineet	
• käyttöohjeet	
• huolto- ja häiriötilanteet	
Henkilökohtaiset suojavälineet	
Oman työn vaaratilanteet	

Sisäinen informaatio	Opastaja Valmentautuja
Kehitys- ja arviointikeskustelut,	
Asiakas – ja työpalaverikäytännöt	

10.9.2015

Muut asiat	Opastaja Valmentautuja
Kaupungin harrastus- ja virkistysmahdollisuudet	
Muut henkilöstöpalvelut ja edut	
Oman puhelimen ja työpuhelimien käyttäminen, tietotekniikan hyödyntäminen	

Lopuksi	Opastaja Valmentautuja
Palautekeskustelut perehdyttäjän ja esimiehen kanssa (perehdyttämisen arviointi ja hyväksyminen)	

TURVALLISUUSKÄVELY

KESÄ 2015

Turvallisuuskävely Veturitallikiinteistössä Nuorten työpajalla

Turvallisuuskävelyn tavoitteena on kävellä Nuorten työpajan kiinteistö osastoittain läpi turvallisuus huomioiden. Kirjaa kävelyn aikana turvallisuuden kannalta huomioitavia asioita ja vastaa kysymyksiin.

Palauta kysely kävelyn päätteeksi esimiehelle.

Päiväys: _____

Sukupuoli: Mies ☐

Nainen ☐

Tehtävä työpajalla: Työvalmentaja ☐

Yksilövalmentaja ☐

Starttivalmentaja ☐

Työpajan työntekijä alle 29 vuotta ☐

Työpajan työntekijä yli 30 vuotta ☐

En tiedä tehtävääni työpajalla ☐

Mikä on yleinen hätänumero: _____

Mistä tunnistan hätäpoistumistien: _____

Montako alkusammutuspistettä työpajalla on: _____

Missä sijaitsee Nuorten työpajan kokoontumispaikka: _____

Miten kehittäisin omaa ja työympäristöni työturvallisuutta? _____

TURVALLISUUSKÄVELY

KESÄ 2015

Osallistuminen turvallisuuskävelyynOlen aiemmin osallistunut turvallisuuskävelyyn ☐En ole aiemmin osallistunut turvallisuuskävelyyn ☐**Toimitilat ja siisteys**

	heikko	tydyttävä	hyvä
Järjestys ja siisteys	☐	☐	☐
Kulkutiet vapaat	☐	☐	☐
Työntekijät käyttävät henkilösuojaimia	☐	☐	☐
Tilojen kunto (mm.valaistus, sähköistys)	☐	☐	☐
Koneet, laitteet ja työkalut	☐	☐	☐
Jätteiden säilytys	☐	☐	☐
Sammuttimet	☐	☐	☐
Ensiapuvälineet	☐	☐	☐

TURVALLISTA TYÖPÄIVÄÄ !!**KIITOS OSALLISTUMISESTA !!**

Työllistämispalvelut
Varaosapankki
Ekopaja

18.9.2015

Työnantajan myöntämä kirjallinen lupa

Työturvallisuuslain 403/2008 14§ mukaisesti: ” *Trukin ja henkilönostimen kuljettajalla tulee olla sen käyttöön työnantajan myöntämä kirjallinen lupa. Työnantajan on ennen luvan antamista varmistettava, että kuljettajalla on riittävät kyvyt ja taidot työvälineen käyttämiseen*”.

Porin kaupungin työllisyyden hoidon yksikkö myöntää oheisen työturvallisuuslain mukaisen kirjallisen luvan trukin, henkilönostimen ja putoamissuojavälineiden käyttöön.

Kirjallisen luvan myöntämisen edellytyksenä on asianmukaisen koulutuksen hyväksytysti suorittamista.

Luvan myöntää Työpajapäällikkö ja hänen sijaisenaan Vastaava työnjohtaja.

Työllisyyden hoidon yksiköissä käytetään korkealla työskentelyssä vuokrattavaa henkilönostinta ja putoamissuojavälineitä.

Luvan myöntäjä
Työpajapäällikkö
Janne Suomala

Luvan saaja
Työntekijä

30.8.2015

Lähde: Työturvallisuuden ja terveyden johtaminen 2015

Työllisyyden hoidon yksiköiden kuljetuskaluston seuranta

Yksikkö:

Päiväys:

Auton rekisterinumero

Havainnoitsija:

HAVAINTO KOHTEET	KUNNOSSA	YHT.	EI KUNNOSSA	YHT.	MUISTIINPANOJA
Kunto ja varustus					
1. Näkeminen 2. Turvavyöt 3. Katsastusvarusteet 4. Muut varusteet 5. Ohjaamon ja tavaratilan välinen seinä					
Rengasturvallisuus					
6. Oikea eturengas 7. Vasen eturengas 8. Oikea takarengas 9. Vasen takarengas 10. Vararengas					
Kuorman kiinnitys					
11. Ateriankuljetusvaunut 12. Lämpölaatikot 13. Muuttotavaroiden kiinnitys 14. Isot tavarat 15. Pienet tavarat 16. Kattokuorma 17. Perävaunu					
Siisteys ja järjestys					
18. Ohjaamo 19. Tavaratilan lattia 20. Tavaratilan seinät, kiinnityspisteet 21. Sitomisvälineet 22. Moottoritila 23. Ulkopuoli					
	Yhteensä		Yhteensä		

Kunnossa (kpl)

Kunnossa+ei kunnossa X 100 =

30.8.2015

Lähde: Työturvallisuuden ja terveyden johtaminen 2015

Kuljetuskaluston seurannan käyttöohjeet

Havaintokohteet	
Kunto ja varustus	
1. Näkeminen	Peilit, ikkunat, lamput ja pyyhkijän sulat ehjät ja puhtaana.
2. Turvavyöt	Turvavyöt ovat toimivat ja ehjät, autossa on turvavyön leikkurit on saatavilla
3. Katsastusvarusteet	Varoituskolmio, asiapaperit
4. Muut auton turvavarusteet	Taskulamppu, ensiapulaukku, alkusammutin, hinausköysi, käynnistyskaapeli
5. Ohjaamon ja tavaratilan välinen seinä	Tavaroiden siirtyminen törmäystilanteessa on estetty tukevalla väliseinällä
Rengasturvallisuus	
6. Oikea eturengas	Vaatimusten mukainen
7. Vasen eturengas	Vaatimusten mukainen
8. Oikea takarengas	Vaatimusten mukainen
9. Vasen takarengas	Vaatimusten mukainen
10. Vararengas	Vaatimusten mukainen
Kuorman kiinnitys	
11. Ateriankuljetusvaunut	Kiinnitys suoritetaan niin, ettei pääse siirtymään kuljetuksen aikana
12. Lämpölaatikot	Kiinnitetty niin, ettei pääse siirtymään törmäyksessä
13. Muuttotavaroiden kiinnitys	Omissa lokeroissaan
14. Isot tavarat	Kuormatelineet asianmukaiset, ei ylikuormaa
15. Pienet tavarat	Oikein kytketty ja kuormattu, perävaunu on katsastuskunnossa
16. Kattokuorma	
17. Perävaunu	
Siisteys ja järjestys	
18. Ohjaamo	Tavarat on hyvässä järjestyksessä, ei jätteitä, roskia, tai tarpeetonta tavaraa
19. Tavaratilan lattia	Lattia järjestyksessä, tavaroiden ottaminen ja liikkuminen on turvallista
20. Tavaratilan seinät, kiinnityspisteet	Seinät ovat ehjät ja kiinnityspisteet kunnossa
21. Sitomisvälineet	Kuorman sitomisvälineitä on saatavilla ja välineet ovat ehjät ja turvamerkitty
22. Moottoritila	Puhdas öljystä, polttoaineesta ja pölystä
23. Ulkopuoli	Auto on puhdas, rekisterikilpi ja tekstit on luettavissa

30.8.2015

Lähde: Työturvallisuuden ja terveyden johtaminen 2015